An aerial photograph of a city grid. The buildings are shown in a cutaway style, revealing their internal floor plans. The grid is composed of several vertical and horizontal streets. To the right of the grid, there is a wide, paved promenade that leads to a sandy beach. The beach is bordered by the sea, with waves visible on the right edge. The sky is clear and blue. The overall scene depicts a coastal urban environment.

Πολυτεχνείο Κρήτης, Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών
φοιτητής: Κλάρος Γεώργιος
καθηγήτρια: Πανίτα Καραμανέα

Ερευνητική εργασία: Σχεδιασμός παράκτιων μετώπων.
Οικειοποιώντας το όριο θάλασσας-πόλης.

**Σχεδιασμός παράκτιων μετώπων.
Οικειοποιώντας το όριο θάλασσας-πόλης**

Ερευνητική εργασία

Σπουδαστής

Κλάρος Γεώργιος

Επιβλέπουσα Καθηγήτρια

Καραμανέα Πανίτα

Χανιά, Ιούλιος 2020

Με την ολοκλήρωση της παρούσας ερευνητικής θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά την καθηγήτριά μου κα. Πανίτα Καραμανέα για την συνεργασία και την καθοδήγησή της καθ' όλη την πορεία της εργασίας. Επίσης, θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά τους γονείς μου για την στήριξή τους καθ' όλη την διάρκεια των σπουδών μου.

Περιεχόμενα

Εισαγωγή

- περίληψη _____ σελ. 7
- σκοπός _____ σελ. 8
- μέθοδος _____ σελ. 8

1. Προσεγγίζοντας το τοπίο _____ σελ. 10

- Τοπίο και αρχιτεκτονική τοπίου _____ σελ. 11
- Ο ρόλος του τοπίου στο σχεδιασμό θαλάσσιων μετώπων _____ σελ. 13
- Ορισμός παράκτια ζώνη και παραλιακό μέτωπο _____ σελ. 15
- Η σημασία του θαλάσσιου μετώπου για την πόλη _____ σελ. 16
- Παράγοντες που οδήγησαν στον μετασχηματισμό των παράκτιων μετώπων _____ σελ. 19
- Μοντέλα και τυπολογίες επεμβάσεων σε θαλάσσια μέτωπα _____ σελ. 22
- Οι συνέπειες των επεμβάσεων _____ σελ. 25

2. Σύγχρονο ελληνικό τοπίο _____ σελ. 29

- Το αστικό τοπίο στον Ελλαδικό χώρο _____ σελ. 30
- Η μορφολογία του τοπίου και των παράκτιων μετώπων στον Ελλαδικό χώρο _____ σελ. 31
- Η υφιστάμενη κατάσταση των ελληνικών παράκτιων μετώπων και τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν _____ σελ. 32

3. Διεθνή παραδείγματα παράκτιων αναπλάσεων _____ σελ. 35

- Νέα παραλία Θεσσαλονίκης _____ σελ. 37
- Hunter's point south waterfront park _____ σελ. 63
- Olympic sculpture park _____ σελ. 75
- Φαληρικός όρμος Αττικής _____ σελ. 85
- Parc de roblenou _____ σελ. 95

Συμπεράσματα _____ σελ. 105

- Επιλεγμένη βιβλιογραφία _____ σελ. 117
- Πηγές εικόνων _____ σελ. 120
- Παραπομπές _____ σελ. 132

Περίληψη

Η παρούσα ερευνητική εργασία σκοπεύει να διερευνήσει την σημασία των παράκτιων αστικών μετώπων, ως ανοικτών υπαίθριων χώρων εξαιρετικής σημασίας για την πόλη. Αρχικά, γίνεται εισαγωγή στην έννοια του τοπίου, καθώς και στους τρόπους με τους οποίους συμβάλλει η αρχιτεκτονική τοπίου στο σχεδιασμό παράκτιων μετώπων. Στην συνέχεια, γίνεται προσπάθεια προσδιορισμού των θαλάσσιων μετώπων, και παράλληλα επιχειρείται αναφορά στην σπουδαιότητά τους για την πόλη και την εν γένει φυσιογνωμία της, καθώς και τους παράγοντες που οδήγησαν στον μετασχηματισμό τους. Επίσης, παρουσιάζονται τα μοντέλα και οι τακτικές των επεμβάσεων, καθώς και οι συνέπειες που μπορούν να έχουν ως αποτέλεσμα της επέμβασης.

Στο κύριο μέρος της ερευνητικής, γίνεται αναλυτική περιγραφή πέντε συγκεκριμένων παραδειγμάτων, τα οποία επιλέχθηκαν επειδή παρουσιάζουν διαφορετικούς τρόπους αντιμετώπισης στην μορφολογία της περιοχής τους. Τα πέντε αυτά παραδείγματα βρίσκονται τόσο στον Ευρωπαϊκό χώρο, όσο και σε αυτόν της Αμερικανικής ηπείρου. Πιο συγκεκριμένα, βρίσκονται στις πόλεις: Θεσσαλονίκη, Νέα Υόρκη, Σιάτλ, Αθήνα και Βαρκελώνη. Η ανάλυση τους, περιλαμβάνει ιστορικά στοιχεία, την σχέση τους με την τοπογραφία της περιοχής, τον αστικό ιστό, καθώς και τη σχέση τους με το κλίμα και τις λειτουργίες. Μελετώντας τα παραδείγματα καταλήγουμε στα συμπεράσματα και στις κοινές σχεδιαστικές αρχές και στρατηγικές που εφαρμόζονται ανά τον κόσμο σε παράκτια αστικά μέτωπα.

Σκοπός

Σκοπός αυτής της ερευνητικής εργασίας, είναι να αποσαφηνίσει έννοιες για τα παράκτια μέτωπα και τη σχέση τους με την πόλη, να αναζητήσει σχεδιαστικές αρχές αστικών παράκτιων μετώπων, που συμβάλλουν στην αναδιαμόρφωση της αστικής φυσιογνωμίας μιας πόλης, καθώς επίσης να οδηγήσει σε συμπεράσματα για τη μέχρι τώρα αντιμετώπισή τους και να διερευνήσει τις προοπτικές και τις δυνατότητες ανάδειξης, ανάπτυξης και αξιοποίησής τους. Επιχειρεί επομένως, να συμβάλλει στη διατύπωση αρχών και προτάσεων, για τη βελτίωση του σχεδιασμού και της διαχείρισης των παράκτιων αστικών τοπίων και την επανασύνδεση τους με την πόλη. Αποτελεί κοινή διαπίστωση ότι ο σχεδιασμός τους στον ελλαδικό χώρο υστερεί σημαντικά σε σύγκριση με άλλες περιοχές του κόσμου, αλλά και της Ευρώπης ειδικότερα. Μέσα από την ανάλυση σχεδιαστικών αρχών στα υφιστάμενα παραδείγματα, γίνεται προσπάθεια αναζήτησης των στρατηγικών που ακολουθούνται για την αναβάθμιση ενός παράκτιου μετώπου, με συνέπεια την αλλαγή της φυσιογνωμίας της πόλης.

Μέθοδος

Η βασική μέθοδος της ερευνητικής εργασίας είναι η ανάλυση ορισμένων παραδειγμάτων παράκτιων μετώπων. Μετά την εξέταση των ανωτέρω παραδειγμάτων, καταλήξαμε σε πέντε περιπτώσεις. Ο κύριος παράγοντας της επιλογής αυτών των παραδειγμάτων, είναι η διαφοροποίηση που παρουσιάζουν ως προς την δομή τους. Ξεκινώντας από το παράδειγμα με τις σαφείς γεωμετρικές χαράξεις, καταλήγουμε σε αυτό με κυρίαρχα τα φυσικά στοιχεία. Η δομή της εργασίας χωρίζεται σε τρεις βασικές ενότητες.

Στο πρώτο κεφάλαιο γίνεται εισαγωγή στην έννοια του τοπίου, καθώς και στον ρόλο που διαδραματίζει η αρχιτεκτονική τοπίου στο σχεδιασμό παράκτιων μετώπων. Στην συνέχεια δίνεται ο ορισμός του παράκτιου μετώπου, όπως επίσης και ο ρόλος του για την πόλη. Επίσης, αναλύονται τα μοντέλα και οι τυπολογίες των επεμβάσεων σε παράκτια μέτωπα, καθώς και οι συνέπειες αυτών. Στην τελευταία ενότητα του κεφαλαίου, γίνεται αναφορά στο αστικό τοπίο στον ελλαδικό χώρο, όπως επίσης στην μορφολογία και

και στην υφιστάμενη κατάσταση που βρίσκεται το παράκτιο τοπίο στην χώρα μας.

Στο αμέσως επόμενο κεφάλαιο, αναλύουμε πέντε παραδείγματα παράκτιων μετώπων, από την Ελλάδα και τον κόσμο, και μέσω αυτών οδηγούμαστε στο τελευταίο κεφάλαιο, όπου διαπιστώνουμε τα κοινά συμπεράσματα και τις στρατηγικές που εφαρμόζονται σε οποιαδήποτε παράκτιο μέτωπο ανά τον κόσμο.

Ερευνητικά ερωτήματα

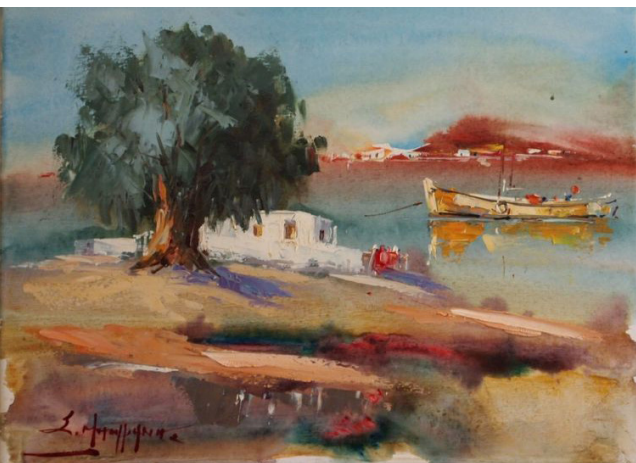
Τα ερευνητικά ερωτήματα που τίθενται στην παρούσα εργασία είναι, σε πρώτο στάδιο να διερευνηθεί η σημασία και η σχέση των παράκτιων μετώπων με την πόλη, καθώς και τον λόγο για τον οποίο ο σχεδιαστής στρέφεται σε αυτές τις περιοχές. Στην συνέχεια να ερευνησουμε πως η ιστορία της περιοχής επηρεάζει τον σχεδιασμό και πως καταφέρνει να αλλάξει την εικόνα της. Τέλος, αναζητούνται τα σχεδιαστικά εργαλεία που χρησιμοποιούν οι αρχιτέκτονες για τον σχεδιασμό των παράκτιων μετώπων, που αφορούν την σωστή οργάνωση του χώρου με τις λειτουργίες και την σωστή αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών συνθηκών σε ότι αφορά το ζήτημα της φύτευσης.

Προσεγγίζοντας το τοπίο

εισαγωγικά

Το επίκεντρο ενδιαφέροντος της ερευνητικής είναι το αστικό παράκτιο μέτωπο, το οποίο περιπλέκει κάποιες έννοιες, που είναι απαραίτητο να αποσαφηνίσουμε. Το αστικό παράκτιο μέτωπο είναι μέρος ενός αστικού χώρου – αστικού τοπίου.

από πάνω
"Τοπίο" (ακουαρέλα), Σπύρος Παπαλουκάς
"Θαλασσινό τοπίο" (ακουαρέλα), Σταύρος Μπουράνης

Τοπίο και αρχιτεκτονική τοπίου

«Η αρχιτεκτονική τοπίου είναι η επιστήμη, τέχνη και τεχνική που ασχολείται συστηματικά με τη μελέτη και το σχεδιασμό του τοπίου, υπαίθριου χώρου. Ο σχεδιασμός του τοπίου, ως διαδικασία, στοχεύει στη χωρική επίλυση των προβλημάτων του τοπίου, προϋποθέτει μια σύνθετη αντιμετώπιση, έχει την ανάγκη ευρέως γνωστικού πεδίου και απαιτεί συνεργατική προσπάθεια»¹

Στην ανάλυση του θέματος της συγκεκριμένης εργασίας, αλλά και γενικότερα όταν γίνεται λόγος για διαμόρφωση, οργάνωση και σχεδιασμό του χώρου, η συμβολή της αρχιτεκτονικής τοπίου δε θα μπορούσε παρά να αποτελεί καθοριστικό στοιχείο στην όλη διαδικασία.

Σύμφωνα με την θεωρία της ανθρωποκεντρικής προσέγγισης, ο χώρος συνδέεται με τα ψυχολογικά, πολιτισμικά και κοινωνικά χαρακτηριστικά του ατόμου και ερευνάται ως περιβάλλον ζωής, που έχει μια δική του δυναμική. Ο άνθρωπος ως μονάδα ή ως σύνολο συσχετίζεται με το χώρο, μέσα από τις ενέργειες και τις μορφές συμπεριφοράς που αναπτύσσονται μεταξύ τους. Ο χώρος μεταβάλλει το πλαίσιο της ανθρώπινης δραστηριότητας, μέσα από στο οποίο οι άνθρωποι αναπτύσσουν δραστηριότητες ανταλλαγής και αλληλεπίδρασης με το κοινωνικό περιβάλλον τους. Τελικά, το τοπίο είναι ένας χώρος μη στατικός, ένας ζωντανός οργανισμός συνεχώς εξελισσόμενος, στον οποίο ο άνθρωπος διαδραματίζει σημαντικό ρόλο. Καθώς ο χώρος συνιστά μια ενότητα και όχι ένα σύνολο διάσπαρτων στοιχείων, αποτελεί έναν σύνθετο συνδυασμό σχέσεων. Τα στοιχεία τα οποία κατασκευάζει ο άνθρωπος, και τα στοιχεία της φύσης, δεν πρέπει να ξεετάζονται ξεχωριστά, αλλά μόνο συσχετισμένα μεταξύ τους². Το τοπίο είναι ένας χώρος γεμάτος μνήμες, σημασία και δραστηριότητες, χώρος εμπειριών, προσαρμοσμένος σε διαφορετικές χρήσεις, συνήθειες, ρυθμίσεις. Χώρος που βιώθηκε με διαφορετικούς τρόπους σε διαφορετικές χρονικές στιγμές. Επιχειρείται κάθε φορά η ανάγνωση του τοπίου, στην οποιαδήποτε μορφή σχεδιασμού ή παρέμβασης, αναζητείτε το πνεύμα του τόπου, ενώ την ίδια στιγμή, προβάλετε πάνω του μια εικόνα που θα δημιουργήσει έναν νέο χώρο.

Το τοπίο, όπως αντιμετωπίζεται από άλλες επιστήμες ή τέχνες, μόνο από την αντιληπτική προσέγγιση του, θεωρείται σήμερα ανεπαρκής. Το ίδιο και η αντιμετώπιση του ως αποκλειστικά οικολογικός χώρος, που παραβλέπει τον

(από πάνω)

φωτ. 1.1 Παράκτιο τοπίο.

φωτ. 1.2 Αρχιτεκτονική τοπίου στο σχεδιασμό δημόσιου χώρου.

φωτ. 1.3. Αρχιτεκτονική τοπίου στο σχεδιασμό παράκτιου χώρου.

τρόπο που ο άνθρωπος το κατανοεί και που οδηγεί στην λάθος αντίληψη, ότι κάθε ανθρώπινη δραστηριότητα, είναι ισοδύναμη με την παύση ή την καταστροφή της φυσικής ισορροπίας. Προσπάθεια συγκερασμού των δυο προηγούμενων τάσεων αποτελεί η προσέγγιση του τοπίου ως χώρο “πραγματικό και αντιληπτό”, με το συνδυασμό αντιληπτικής και οικολογικής προσέγγισης. Σύμφωνα με την παραπάνω προσέγγιση, το αποτέλεσμα των αλληλεπιδράσεων μεταξύ των στοιχείων που το συνθέτουν ή έχουν την ικανότητα να επιδράσουν σε αυτό, γίνεται πραγματικότητα μόνο στο μέτρο που γίνεται αντιληπτό από τον άνθρωπο.

Στην αναγνώριση της κοινωνικής διάστασης του τοπίου κινείται η θεώρησή του, ως “βιωμένος” χώρος και ως χώρος “κοινωνικής πρακτικής”. Αντιμετωπίζεται, δηλαδή, ως ζωντανή καταγραφή, άποψη που πρώτα διατυπώθηκε από το Centre National d' Etudes et de Recherches du Paysage:

*«καταγραφή, διότι εκφράζει την κοινωνία και τις σχέσεις της με το φυσικό τόπο, και ζωντανή, γιατί το τοπίο εγγράφει επάνω του μια ιστορία, παλιά και νέα. Είναι χώρος που εκφράζει κοινωνικές σχέσεις και η μελέτη του, συνεπώς, προσανατολίζεται στην προσπάθεια ανάγνωσης και κατανόησης αυτού».*³

Σε αρκετές περιπτώσεις, τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά ενός τοπίου επιβάλουν τον τύπο μιας δραστηριότητας που πρέπει να αναπτυχθεί πάνω σ' αυτό, παρόλα αυτά, η οργάνωση του χώρου μας οδηγεί σε μια άλλη δραστηριότητα η οποία συνδυάζεται με τα φυσικά στοιχεία της περιοχής. Κατά συνέπεια, το κάθε τοπίο είναι μοναδικό, ως αποτέλεσμα της σύνθεσης των μεταβλητών του στοιχείων, τα οποία έλαβαν χώρα στην δημιουργία και την βασική του δομή.

Το τοπίο συνιστά συνεπώς, “τη βάση πάνω στην οποία συμβαίνει κάθε είδους σχεδιασμός και ανάπτυξη”⁴. Στη συγκεκριμένη εργασία το παράκτιο μέτωπο αποτελεί το θεμέλιο πάνω στο οποίο θα μελετηθούν όλες οι σχέσεις μεταξύ της πόλης και του υγρού στοιχείου, μεταξύ του αστικού ιστού και των ανοικτών χώρων, καθώς και εκείνες που απαιτούνται για τη σωστή λειτουργία και ανάδειξη της πόλης.

Ο ρόλος του τοπίου στο σχεδιασμό των θαλάσσιων μετώπων

Με τον όρο τοπίο δεν αναφερόμαστε με την γενικότερη φιλοσοφική έννοια ή με αναφορά στο υπόλοιπο της φύσης, αλλά στον όρο τοπίο σαν αντικείμενο σχεδιασμού, σαν μέσο εμπλουτισμού του υπαίθριου αστικού χώρου.

Τα τμήματα φυσικών τοπίων που βρίσκονται σε μια σύγχρονη πόλη, αποτελούν συνήθως θραύσματα μνήμης και χωρικής συνέχειας. “Ο πετυχημένος σχεδιασμός τους αποδίδει συνοχή, μιας και ενδέχεται να επανασυρράπτει οπτικές ασυνέχειες, περιοχές χωρίς ταυτότητα-κενές νοήματος, στα όρια της πόλης, με το περιαστικό ή αγροτικό τοπίο, να ενσωματώνει περιοχές ρεμάτων που αποτελούν χωρικό χάσμα, να διαμορφώνει μέσω των ακτογραμμών και των παραλιακών μετώπων, τον τρόπο που σχετίζεται η πόλη με το υδάτινο στοιχείο, να ενεργοποιεί φυσικούς θύλακες που είναι παραμελημένοι, να ερμηνεύει τη μορφολογική ταυτότητα και ιδιαιτερότητα της πόλης.”⁵

Στο διάλογο μεταξύ του αστικού ιστού και της θάλασσας, μεταξύ τεχνητού και φυσικού στοιχείου, το παράκτιο μέτωπο, ως αντικείμενο της αρχιτεκτονικής τοπίου, έχει το ρόλο του «**μεταφραστή**». Στο να μεταφράσει, δηλαδή, τη σημασία του τοπίου που θα λάβει χώρα στον σχεδιασμό των παράκτιων μετώπων. Η σχεδίαση των ανοικτών χώρων που χωροθετούνται κατά μήκος του παράκτιου μετώπου, δεν χρησιμοποιείται μόνο για την σωστή ανάπλαση ή την επανάχρηση μιας έκτασης η οποία είναι υποβαθμισμένη, αλλά για την προσπάθεια αναζήτησης ενός νέου συσχετισμού μεταξύ της παράκτιας πόλης και της θάλασσας. Ένας συσχετισμός όπου θα εξασφαλίσει την ολοκληρωμένη ένταξη της παράκτιας περιοχής στις δραστηριότητες και την καθημερινότητα της πόλης.

Έτσι, επιτυγχάνεται μέσω αυτών των ανοικτών χώρων, η σύνδεσή τους με τα μεγάλα κτιριακά συγκροτήματα, αλλά και η αποκατάσταση της συνέχειας της διάρθρωσης του αστικού ιστού. Η σχεδίαση των ανοικτών χώρων, τοποθετεί στην μικροκλίμακα έναν σταθερό πλέγμα από ζώνες πρασίνου, κήπους, πάρκα, χώρους αθλοπαιδιών, ποδηλατόδρομους και χώρους στάθμευσης. Ουσιαστικά είναι αυτοί που συνδέουν τον αστικό ιστό και το παράκτιο μέτωπο.

φωτ. 1.4 Δημόσιος χώρος μπροστά από παράκτιο μέτωπο.

Η χρησιμοποίηση της αρχιτεκτονικής τοπίου, για την ενίσχυση της αίσθησης επαφής, μεταξύ ξηράς και θάλασσας, γίνεται ο βασικός στόχος με τον οποίο αναδεικνύονται οι θεάσεις, διευκολύνονται οι προσβάσεις, και τοποθετούνται οι ανάλογες χωρικές ιεραρχίες.

Τα παραπάνω σε συνδυασμό με την σωστή φύτευση, (χρήση ποικιλόμορφων φυτικών ειδών που είναι κατάλληλα για παράκτιες περιοχές, αλλά και στο κλίμα της περιοχής, με ποικιλία ως προς την υφή και το χρώμα), είναι δυνατόν να βελτιώσουν αισθητά την εικόνα στις υπάρχουσες υποδομές. Δημιουργείται έτσι, ένα πλέγμα αλληλοδιδασίας του φυσικού τοπίου στο τεχνητό, το οποίο αποτελείται από σκληρές επιφάνειες, αλλά και από περιοχές πλούσιες με φυτά. Η εναλλαγή και το πλέξιμο των δύο αυτών συστημάτων, παράγει ένα τοπίο δυναμικό, όπου διαφορετικές οικολογίες μπορούν να αναπτυχθούν. Πρόκειται για μια ανακατάληψη των εδαφών από το πράσινο, που θα αποτελέσει πλέον φορέα της φύσης και πνεύμονα οξυγόνωσης.

Το παράκτιο αστικό τοπίο επομένως, πρέπει να ξανακερδίσει τα φυσικά του χαρακτηριστικά, προς όφελος της ίδιας της πόλης και του άμεσα γειτονικού περιβάλλοντός της. Η **αρχιτεκτονική τοπίου**, λοιπόν, πρέπει να στοχεύει **στη χωρική ανατροπή** και αντί για μία διαμόρφωση σκληρού παραλιακού μετώπου με κτιριακές υποδομές, όπου το πράσινο θα συμπληρώνει τα αδύμητα κενά, να προβούμε σε ένα οργανικό έμβιο φυτικό σύστημα που κυριαρχεί, σκεπάζει, εμπεριέχει τον αστικό ιστό.

Τα παράκτια μέτωπα συνιστούν χαρακτηριστικά **“τοπία”**, εντός των πόλεων, που διαθέτουν τα δικά τους χαρακτηριστικά και τις δικές τους ιδιαιτερότητες. Αποτελούν υπαίθριους χώρους που εντάσσονται στον αστικό ιστό και διαμορφώνουν την σχέση της πόλης με το υδάτινο στοιχείο, διαπλάθουν την εικόνα της πόλης και είναι καθοριστικοί παράγοντες της λειτουργίας της και της ανάπτυξής της. Χώρους στους οποίους μπορεί η αρχιτεκτονική τοπίου να επέμβει και να συνεισφέρει σε συνεργασία με άλλες επιστήμες, συμβάλλοντας στη καλύτερη και λειτουργικότερη διαμόρφωσή τους, με ζωτικής σημασίας αποτέλεσμα.⁶

(από πάνω)

φωτ. 1.5 Εγκαταλειμμένος παράκτιος χώρος

φωτ. 1.6 Ανάπλαση παράκτιου μετώπου στην Αμερική.

Ορισμός παράκτια ζώνη και παραλιακό μέτωπο

Μπορεί οι έννοιες, παράκτια ζώνη και παραλιακό μέτωπο, να φαίνονται αυτονόητες, ωστόσο ο ακριβής ορισμός τους δεν είναι εύκολος. Η παράκτια ζώνη συνιστά εάν ιδιότυπο και ευπαθή σύστημα που αποτελείται από τρία συστατικά: τον αέρα, τη στεριά και τη θάλασσα

Οι φυσικές μεταβολές (ατμοσφαιρικές, χερσαίες και θαλάσσιες) που λαμβάνουν χώρα κατά τακτά χρονικά διαστήματα, αλλάζουν την φυσιογνωμία του παράκτιου χώρου, γεγονός που ίσως συμβάλλει στην δυσκολία επακριβώς ορισμού τους. Η οριοθέτηση της παράκτιας ζώνης, καθίσταται δύσκολη λόγω της δυναμικής της μεταβολής κατά την διάρκεια των ετών.⁷

Ανάλογα με τον τύπο της χωρικής ανάπτυξης της περιοχής, η θέση και η διαμόρφωση των παράκτιων ζωνών μεταβάλλεται μέσα στον χρόνο. Οι παράκτιες ζώνες, σύμφωνα με τον Αγγελίδη, ορίζονται σαν «λώριδες εδάφους δίπλα στις ακτές με κυμαινόμενο πλάτος ανάλογα με τη φύση του γεωγραφικού περιβάλλοντος και των διοικητικών ορίων».⁸

Και στην περίπτωση του παραλιακού μετώπου, δεν υπάρχει σαφής ορισμός, ωστόσο μπορούμε να το χαρακτηρίσουμε, ως το φυσικό όριο μεταξύ του υδάτινου στοιχείου και της ενδοχώρας. Ουσιαστικά αποτελεί την “**πόλη**”, δηλαδή το σημείο πρόσβασης από την πόλη στη θάλασσα, και αντίθετα. Δημιουργείτε έτσι, ένας πόλος έλξης για τους κατοίκους και τους επισκέπτες της περιοχής, καθώς αποτελεί βασικό παράγοντα ανάπτυξης, τόσο σε κοινωνικοοικονομικό, όσο και σε πολιτιστικό τομέα.⁹

Η αγγλική ορολογία “waterfront”, χρησιμοποιείται για σύνολο των περιπτώσεων, είτε για παραθαλάσσια μέτωπα, είτε για μέτωπα δίπλα σε λίμνες και ποτάμια. Στο εξής θα κάνουμε χρήση του ελληνικού όρου **παράκτιο μέτωπο**, για το σύνολο των παραπάνω περιπτώσεων.

(από πάνω)
φωτ. 1.7 Παράκτιο μέτωπο στην Αθήνα
φωτ. 1.8 Παράκτιο μέτωπο στο Ηράκλειο, κοινό στοιχείο
η ύπαρξη μαρίνας-λιμανιού.

Η σημασία του θαλάσσιου μετώπου για την πόλη

Κατά γενική ομολογία, τα παράκτια μέτωπα θεωρούνται ως ανεκτίμητα. Αυτό συνάγεται στο γεγονός, ότι με τη σωστή τους διαχείριση μπορούν να επιφέρουν σημαντικά οφέλη για την πόλη, όπως οικονομική ή περιβαλλοντική ανάπτυξη.

Η μεγάλη σπουδαιότητα που τους δίνεται, οφείλεται στο γεγονός ότι συνιστούν το όριο ξηράς - θάλασσας, ενώ παράλληλα αποτελούν περιοχές φορτισμένες με μνήμες, συμβολισμούς, ιστορικές διαδρομές, συναισθήματα καθώς και κοινωνικοοικονομικούς συμβολισμούς. Ουσιαστικά, αποτελούν μια λωρίδα γης, κατά μήκος της οποίας, καταφέρνει να επιβιώσει η οπτική επαφή μεταξύ πόλης και φύσης, μεταξύ πόλης και αρχαιότητας όπως συνέβαινε κατά το παρελθόν, σε όλο το μήκος της αστικής περιμέτρου. Η δημιουργία της πόλης, και ο τρόπος με τον οποίο αναπτύχθηκε μέσω της αστικής διάχυσης, περιόρισε τη διαφορά μεταξύ άστεως και μη πόλης. Θα λέγαμε ότι *“το σύνορο μεταξύ αστικού χώρου και του υγρού στοιχείου κουβαλάει πάνω του τόσο την εξέλιξη της ευρύτερης περιοχής του όσο και ένα μέρος της κληρονομιάς της πόλης”*.¹⁰

Αυτή η λωρίδα γης -είτε με μεγάλο, είτε με μικρό βαθμό μορφοποίησης- μπορεί να αναπτυχθεί ανάμεσα στον πυκνό αστικό ιστό και το υδάτινο στοιχείο. Σε αυτόν τον χώρο λοιπόν, πρέπει να δημιουργηθούν οι χώροι υποδοχής με ένα σχέδιο με επεμβάσεις υπερτοπικού χαρακτήρα και διαχρονικής επιρροής.

Στις μέρες μας, οι πόλεις έχουν να αντιμετωπίσουν ένα σοβαρό πρόβλημα, το φαινόμενο της αστικής διάχυσης, καθώς και την απώλεια ενός βιώσιμου δημοσίου χώρου. Η επίγνωση της πολυπλοκότητας που επέφερε αυτή η κατάσταση, δημιούργησε στην πόλη έναν χώρο, ο οποίος επέτρεψε, να έρθουν στην επιφάνεια ιδέες για την ζωτικότητα της πόλης.

Έτσι λοιπόν, οι πόλεις έχουν ξεκινήσει να αναζητούν νέα ανεκμετάλλευτα εδάφη, ένα απόθεμα που δεν έχει αξιοποιηθεί, μια διέξοδο «μέσα στην πυκνότητα και την εντατική χρήση του πολεοδομικού τους ιστού, αλλά και απαντήσεις στην αποδιάρθρωση των παραδοσιακών παραγωγικών τους συστημάτων». Μέσα στα όρια αυτής της αναζήτησης, «το νερό, γίνεται ένα πολύτιμο πρωτογενές υλικό που όσες πόλεις το διαθέτουν στην όποια μορφή, θάλασσα, λίμνη, ποτάμι, το αξιοποιούν για να αναβαθμίσουν τη δημόσια εικόνα τους και να αναδείξουν νέα μοντέλα αστικής ανάπτυξης».¹¹

Επομένως, σκοπός κάθε σχεδιαστικής παρέμβασης είναι να εντάξει αρμονικά τα φυσικά γνωρίσματα ενός φυσικού τόπου, του νερού, με τα τεχνητά γνωρίσματα ενός αστικού μετώπου στην φαινομενικής γραμμής, όπου ξεκινάει ή τελειώνει η πόλη.

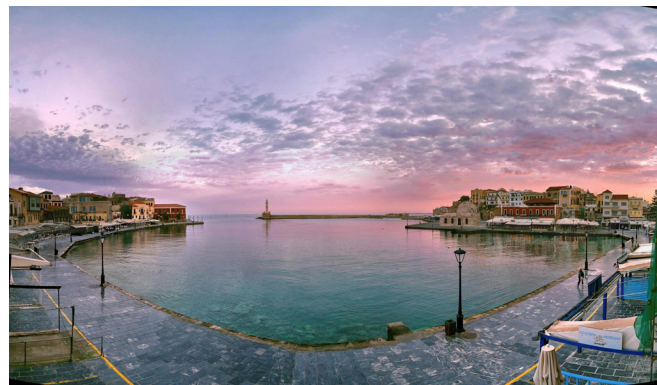
Συμπερασματικά, ο ρόλος των παράκτιων μετώπων, τόσο σχετικά με τον αστικό ιστό, όσο και σχετικά με τις χρήσεις είναι οι εξής:

A) Στην οργάνωση του χώρου και των λειτουργιών της πόλης

Η πρόσβαση της πόλης, αλλά και της υπόλοιπης ενδοχώρας στο θαλάσσιο περιβάλλον, γίνεται μέσω του παράκτιου μετώπου, το οποίο αποτελεί ταυτόχρονα και το σημείο εισόδου στον αστικό ιστό ερχόμενος από τη θάλασσα. Η στρατηγική θέση που κατέχει μια πόλη στο παράκτιο μέτωπο, ήταν η βασικός λόγος για να ιδρυθεί, να αναπτυχθεί αλλά και να συνεχίσει να υπάρχει. Παρατηρούμε ότι, από τα αρχαία χρόνια, οι σημαντικότερες πόλεις ήταν χτισμένες στα παράλια ή οριοθετούνταν κατά μήκος μεγάλων ποταμών, ενώ σε συγκεκριμένες περιπτώσεις οι ίδιες οι πόλεις ήταν χτισμένες πάνω στο νερό.¹²

Το παράκτιο μέτωπο μιας πόλης, αποτελεί αν όχι το ουσιαστικότερο, ένα από τα πιο ουσιαστικά συστατικά του αστικού σχεδιασμού και της αρχιτεκτονικής τοπίου, διότι συνιστά μια ιδιαίτερη μορφή δημόσιου χώρου για την πόλη, έναν χώρο που συντελεί στην κοινωνικοποίηση και την εξέλιξη του αστικού ιστού. Αυτό που καθιστά πολύτιμο αυτόν τον δημόσιο χώρο, σε ότι αφορά το περιβαλλοντικό τομέα είναι η μοναδικότητά του. Για τον λόγο αυτό, θα πρέπει να προστατευτεί, να αποφευχθεί η τυχόν αλλοίωσή του αλλά και η οριστική υποβάθμιση του.

Το παράκτιο μέτωπο σαν ιδιαίτερος αστικός χώρος, προσελκύει δραστηριότητες όπως είναι η διασκέδαση και η αναψυχή. Πάντα, οι κάτοικοι των πόλεων, επιζητούσαν εκτόνωση στα παράκτια μέτωπα, θέλοντας να ξεφύγουν από την καθημερινή πίεση, απολαμβάνοντας την μοναξιά και την ησυχία που προσφέρει το νερό. Για αυτό τον λόγο, τα παράκτια ύδατα είναι κατάλληλα για ένα μεγάλο εύρος υδάτινων δραστηριοτήτων.

(από πάνω)
φωτ. 1.9 Παλιό λιμάνι Χανίων.
φωτ. 1.10 Ο κεντρικός οδικός άξονας καταλήγει στο παράκτιο μέτωπο της Κορίνθου ως προβλήτας.

φωτ. 1.11 Παράκτιο μέτωπο σε έναν ασφυκτικό αστικό ιστό.

Στο παρελθόν, τα παράκτια μέτωπα είχαν χρησιμοποιηθεί και ως χώροι για βιομηχανικές και εμπορικές δραστηριότητες και λειτουργίες, επειδή η άμεση προσέγγιση στο παράκτιο μέτωπο τους έδινε ένα συγκριτικό πλεονέκτημα. Ωστόσο, η τεχνολογική πρόοδος, τόσο στον κλάδο των μεταφορών, όσο και στον κλάδο της ναυπηγικής και σε συνδυασμό με την παρακμή της βιομηχανίας, οδήγησαν τις λιμενικές εγκαταστάσεις εκτός των αστικών κέντρων. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα, οι χώροι αυτοί να εγκαταλειφθούν και να υποβαθμιστούν, αφήνοντας πίσω τους μεγάλα αστικά κενά. Κάπως έτσι, δημιουργήθηκε η ανάγκη -με τον προσεκτικό σχεδιασμό και τη σωστή διαχείριση- να επαναπροσδιοριστεί η σχέση αυτών των εγκαταλελειμμένων περιοχών με τον αστικό ιστό, καλυτερεύοντας σε ένα μεγάλο βαθμό την βιοτική, οικολογική και οικονομική κατάσταση της πόλης.

B) Στην αντίληψη και την αισθητική τους από τους χρήστες

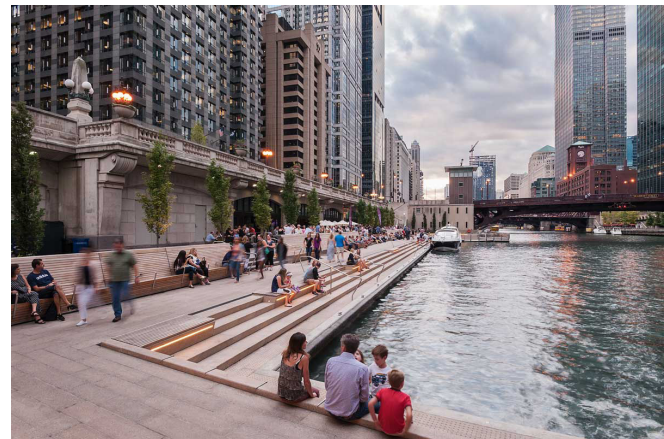
Το συγκριτικό πλεονέκτημα των παράκτιων πόλεων σε σχέση με τις υπόλοιπες πόλεις, είναι η παρουσία του υδάτινου στοιχείου, τόσο αισθητικά, όσο και λειτουργικά.

Η θετική επίδραση που ασκεί το φυσικό περιβάλλον στον ανθρώπινο οργανισμό, είναι γνωστή από το παρελθόν, για το λόγο αυτό, ο άνθρωπος προσπαθεί με διάφορους τρόπους να το εντάξει μέσα στον πυκνό αστικό ιστό όπου βιώνει το μεγαλύτερο μέρος της καθημερινότητάς του. Η προσπάθειες αυτές του ανθρώπου έγιναν με διάφορες σχεδιαστικές ενέργειες που αφορούσαν το σχεδιασμό νέων πάρκων και κήπων αλλά και μέσω της εκμετάλλευση των ποταμών και των ρεμάτων και φυσικά την επανένταξη του παράκτιου χώρου στον ιστό της πόλης.

Το νερό αποτελεί ένα από τα θεμελιώδη στοιχεία της ζωής του ανθρώπου, καθώς προσφέρει στιγμές χαλάρωσης, απόλαυσης και αυτοσυγκέντρωσης. Έτσι λοιπόν, το νερό αποτελεί ένα από τα κύρια συνθετικά χαρακτηριστικά στοιχεία των περισσότερων αστικών υπαίθριων χώρων, και σε πολλές περιπτώσεις η ύπαρξη του νερού στους δημόσιους χώρους, σε συνδυασμό με το πράσινο, είχε θετικό αντίκτυπο στην ζωή των κατοίκων, επηρεάζοντας άμεσα τη ψυχολογία και την αντίληψη του χρήστη.

Επιπρόσθετα, το παράκτιο μέτωπο επιφέρει στην προοπτική του ανθρώπου μια άλλη κλίμακα. Αυτό εξηγείται γιατί η θάλασσα, όντας μια γιγάντια επίπεδη επιφάνεια και σε συνάρτηση με την αντανάκλαση και την διάχυση του φωτός που δημιουργείται από τις ακτίνες του ηλίου που προσπίπτουν πάνω σε αυτή, επιτυγχάνει την μετάβαση από την φυσική κλίμακα στην μη πραγματική, κατανοώντας με αυτό το τρόπο την ύπαρξη μόνο του τεχνητού ορίου.

Τέλος, η οικολογική ισορροπία του υδάτινου στοιχείου, σε σχέση με τον άνθρωπο είναι πολύ σημαντική. Σύμφωνα με τη συνθήκη Ramsar, οι παράκτιες περιοχές συνιστούν κύρια οικοσυστήματα, που με τις παρεμβάσεις -χωρίς τη λογική του ανθρώπου- τίθενται σε κίνδυνο οι λειτουργίες τους και υποβαθμίζονται οι αισθητικές και λειτουργικές τους αξίες. Η ολοκληρωμένη διαχείριση από τους δημόσιους φορείς, αποτελεί αναγκαία προϋπόθεση έτσι ώστε οι περιοχές αυτές να έχουν την δυνατότητα να αντεπεξέλθουν στις συνεχώς αυξανόμενες πιέσεις που προέρχονται από τον άνθρωπο.

φωτ. 1.12 Παράκτιο μέτωπο σε έναν ασφυκτικό αστικό ιστό.

Παράγοντες που οδήγησαν στον μετασχηματισμό των παράκτιων μετώπων

Όπως έχει ήδη αναφερθεί, στο παρελθόν τα παράκτια μέτωπα αποτέλεσαν χώρους όπου συγκεντρώθηκαν βασικές λιμενικές, βιομηχανικές δραστηριότητες, καθώς εμπορικές και τουριστικές δραστηριότητες. Με το πέρασμα του χρόνου, η χρήσεις αυτές απομακρύνθηκαν σε άλλες περιοχές, στο κενό χώρο που άφησαν, εγκαταστάθηκαν νέες δραστηριότητες που ανταποκρίνονταν στο κλίμα της εποχής. Όπως υποστηρίζει ο Roberts¹³, οι παράγοντες που επηρέασαν τον μετασχηματισμό των παράκτιων μετώπων ήταν πολιτικής, κοινωνικοοικονομικής, οικολογικής και τεχνολογικής φύσεως.

Η τεχνολογική πρόοδος επηρέασε τις μεταφορές και άλλαξε άρδην τον τρόπο μετακίνησης των κατοίκων, μεταξύ παράκτιων των πόλεων που βρίσκονταν σε μεγάλες αποστάσεις μεταξύ τους. Ειδικότερα, περίπου στα τέλη της δεκαετίας του '50, η κατασκευή και η δρομολόγηση στο ευρύ κοινό των πρώτων υπερατλαντικών αεροπλάνων, υπήρξε αφορμή για την μεγάλη επανάσταση στο χώρο των παράκτιων μετώπων. Η τεχνολογική πρόοδος στις μεταφορές, επηρέασε τόσο τον τρόπο μαζικής μεταφοράς επιβατών,

μεταξύ πόλεων και χωρών, όσο και των εμπορευμάτων. Πλέον, η μεταφορά των εμπορευμάτων γίνεται κατά κύριο λόγο με τη χρήση των φορτηγών πλοίων (containers). Έτσι γεννήθηκε η ανάγκη για την μεταφορά των λιμανιών σε περιοχές έξω από τον αστικό ιστό των πόλεων. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα, την υποβάθμιση και εγκατάλειψη αυτών των εκτάσεων και της δημιουργίας ανεκμετάλλευτων χώρων μέσα στον πυκνό αστικό ιστό.

Ένας άλλος βασικός παράγοντας, που οδήγησε επίσης στον μετασχηματισμό των παράκτιων μετώπων ήταν η μεταφορά των βιομηχανιών έξω από τα όρια των πόλεων. Έτσι, η δομή της βιομηχανικής πόλης όπως την γνωρίζαμε τα προηγούμενα χρόνια (υπερμεγέθης σε κλίμακα κ.λπ.), μετασχηματίστηκε αισθητά και άλλαξε την εικόνα και την δομή της σύγχρονης πόλης του 20ου αιώνα. Σήμερα μπορούμε να αναφέρουμε ότι οι πόλεις χαρακτηρίζονται ως μεταβιομηχανικές. Η απομάκρυνση των βιομηχανιών οδήγησε στην αχρήστευση και εγκατάλειψη του χώρου και σε συνδυασμό με την κοινωνική και οικολογική υποβάθμιση του τοπίου, οδήγησε στην δημιουργία ενός ελεύθερου χώρου, που γέννησε την ανάγκη για την ανάπλαση της ευρύτερης περιοχής.

Ένας άλλος εξίσου βασικός παράγοντας υπήρξε η βελτίωση του βιοτικού επιπέδου του πληθυσμού που σε συνάρτηση με την αλλαγή της νοοτροπίας σχετικά με τη διαβίωση, έγινε η αιτία σε μεγάλο βαθμό για την αλλαγή χρήσης αλλά και για την ανάπλαση των παράκτιων μετώπων. Σήμερα, η επικρατούσα διεθνή τάση του πολιτισμού, επιθυμεί περισσότερους και μεγαλύτερους ελεύθερους χώρους για τη διασκέδαση και την αναψυχή. Η ανάπτυξη της μεσαίας τάξης, και η αλλαγή του τρόπου εργασίας στις περισσότερες χώρες είχε ως αποτέλεσμα, το μεγαλύτερο ποσοστό των ανθρώπων, να διαθέτει περισσότερο ελεύθερο χρόνο. Αυτό, σε συνδυασμό την αύξηση των μεταφορών, βοήθησε στην επέκταση του τουρισμού και του οικοτουρισμού. Οι παράγοντες αυτοί, μαζί με την ανέγερση σύνθετων υποδομών, κατά μήκος του παράκτιου μετώπου, παρέχουν τόσο ψυχαγωγικές, όσο και πολιτιστικές δραστηριότητες μέσω του συνδυασμού των υπαίθριων χώρων αναψυχής με εμπορικά καταστήματα, καφέ και εστιατόρια.

Τα περιβαλλοντικά προβλήματα, και ειδικότερα εκείνα της ρύπανσης των υδάτων, ήταν ένας άλλος λόγος που οδήγησε στην αλλαγή χρήσης και την ανάπλαση των παράκτιων μετώπων. Βασική προϋπόθεση για τα έργα ανάπλασης, είναι η απαίτηση για καθαρισμό των υδάτων για την διασφάλιση της δημόσιας υγείας

Τέλος, την δεκαετία του 1970, γεννήθηκε η ανάγκη της διατήρησης της πολιτισμικής και ιστορικής κληρονομιάς ορισμένων περιοχών. Πολλοί ερευνητές υποστηρίζουν ότι η διαιώνιση της πολιτιστικής κληρονομιάς, ήταν η απάντηση απέναντι στο αρχιτεκτονικό κίνημα της εποχής, το οποίο είχε προκαλέσει την δυσφορία του κόσμου, αλλά και αμηχανία στους πολεοδόμους. Στην δεκαετία αυτή, έχουμε μια τάση προς τον πολιτισμικό τουρισμό, η οποία ανάγκασε πολλές πόλεις να προσανατολιστούν στις οικονομικές δυνατότητες που προσφέρει η συντήρηση και αναστήλωση ιστορικών κτιρίων και τοπίων.

(δίπλα σελ. από πάνω)

φωτ. 1.13 Εργοστάσια παραγωγής ζάχαρης στην Νέα Υόρκη.

φωτ. 1.14 Το εργοστάσιο πριν την ανάπλαση

(από πάνω)

φωτ. 1.15 Το εργοστάσιο μετά την ολοκλήρωση της ανάπλασης

φωτ. 1.16 Το παράκτιο μέτωπο μετά την ολοκλήρωση τμήματος της ανάπλασης.

Μοντέλα και τυπολογίες επεμβάσεων σε θαλάσσια μέτωπα

Αν και η επικρατούσα άποψη αναφέρει ότι οποιοδήποτε σχέδιο ανάπλασης, επηρεάζεται άμεσα από την εποχή όπου κατασκευάζεται αλλά κυρίως από το πολιτικό, οικονομικό-κοινωνικό πλαίσιο που επικρατεί κατά την δεδομένη χρονική στιγμή. Παρόλα αυτά, έγιναν διάφορες προσπάθειες για την κατηγοριοποίηση τους, στηριζόμενες στα κοινά χαρακτηριστικά που έχουν.

Μια αποδεκτή κατηγοριοποίηση των αναπλάσεων ήταν το μοντέλο που στηρίζεται στο γεωγραφικό διαμέρισμα, στο οποίο ανήκει η περιοχή της επέμβασης. Σύμφωνα με αυτό τον τρόπο κατηγοριοποίησης, σχηματίζονται τρία μοντέλα ανάπλασης τα οποία είναι τα εξής¹⁴:

1) Ασιατικό μοντέλο, το οποίο συνιστά επικρατούσα τάση, και παρουσιάζεται σε πόλεις της Ιαπωνίας. Προσανατολίζεται προς τα μεγάλα έργα, μέσα από την εκτεταμένη και πολυλειτουργική ανάπτυξη των παλιών λιμανιών. Στη περίπτωση αυτή, η ανάπλαση σε χώρους που ήδη υπάρχουν, δεν είναι τόσο σημαντική, όσο η κατασκευή νέων χώρων. Αντιπροσωπευτικό παράδειγμα είναι το “Aomori Memorial park”, και το “Pasifici Yokohama” στην Ιαπωνία.

2) Μοντέλο Βορείου Αμερικής, προσανατολίζεται προς την αποσπασματικότητα, την μετατροπή δηλαδή, μικρών τμημάτων ενός μεγαλύτερου συνόλου. Με αυτόν τον τρόπο, είναι αρκετά δύσκολο να οριστούν γενικά συστήματα αναφοράς σχετικά με τις αναπλάσεις. Αναγκαία συνθήκη για την εκτέλεση τέτοιου είδους προτάσεων, είναι η επιθυμία του να δημιουργήσει υποδομές στην πόλη, οι οποίες θα προσελκύσουν μαζικό τουρισμό. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι το “Inner” στη Βαλτιμόρη.

3) Ευρωπαϊκό μοντέλο, το οποίο προσανατολίζεται σε εναλλακτικές επιλογές ανάπλασης του παράκτιου μετώπου, χωρίς να απουσιάζει και σε αυτήν την περίπτωση, το στοιχείο της ανάπτυξης κατά τμήματα. Μεγάλη σημασία σε αυτό το μοντέλο έχει η τήρηση και η ανάδειξη της ατμόσφαιρας του πρώην βιομηχανικού παρελθόντος του λιμανιού. Χαρακτηριστικά παραδείγματα είναι το “Moll de la Fusta” στη Βαρκελώνη και ο λιμένας της Γένοβας.

Όστόσο δεν θεωρείται επιτυχής η κατηγοριοποίηση με βάση τις γεωγραφικές περιοχές, καθώς το κάθε παράκτιο μέτωπο, έχει το δικό του μοναδικό γνώρισμα, που το καθιστά μοναδικό. Τα τελευταία χρόνια, έχει επικρατήσει στη διεθνή βιβλιογραφία ένας άλλος τρόπος κατηγοριοποίησης των μοντέλων ανάπτυξης, που στηρίζεται στις χρήσεις που συγκεντρώνονται σε αυτά. Οι A. Breen και D. Rigby στην μελέτη τους με τίτλο "The New Waterfront, a World-wide Urban Success" προτείνουν κάποιους κυρίαρχους τύπους, τονίζοντας, ότι δεν μπορεί να εξαιρεθεί και η δυνατότητα συνδυασμού στοιχείων από τις επιμέρους πρακτικές¹⁵. Τα μοντέλα ανάπτυξης οργανώνονται ως εξής:

(δίπλα σελ. από πάνω)

φωτ. 1.17 Το Pasifici Yohohama στην Ιαπωνία.

φωτ. 1.18 Το Inner στη Βαλτιμόρη.

φωτ. 1.19 Το Moll de la Fusta στη Βαρκελώνη.

(από πάνω)

φωτ. 1.20 Ανάπλαση περιβαλλοντικού τύπου, Xochimilco ecological park, Μεξικό.

φωτ. 1.21 Ανάπλαση πολιτιστικού τύπου, Suntoiy Museum, Οσάκα.

φωτ. 1.22 Ανάπλαση ψυχαγωγικού τύπου, Τελ Αβίβ.

-Αναπλάσεις «ψυχαγωγικού τύπου», Αυτού του τύπου οι αναπλάσεις, σαν βασικό χαρακτηριστικό έχουν τον σχεδιασμό και την οργάνωσή τους, μέσω της δημιουργίας υπαίθριων χώρων που καλύπτονται από μεγάλες περιοχές πρασίνου με στόχο την αναψυχή. Στους χώρους αυτούς συμπεριλαμβάνονται κήποι, πλατείες, ποδηλατόδρομοι, πεζόδρομοι, αθλητικές εγκαταστάσεις, χώροι παιχνιδιού, πάρκα, προκουμαίες, εστιατόρια, μαρίνες και καφέ. Απευθύνεται σε ένα ευρύ φάσμα ατόμων, προσφέροντάς τους έναν ιδανικό χώρο για ηρεμία και εκτόνωση, και όπου έρχονται σε άμεση επαφή με το υδάτινο στοιχείο.

-Αναπλάσεις «πολιτιστικού, εκπαιδευτικού και περιβαλλοντικού τύπου». Οι αναπλάσεις αυτού του τύπου συνδέονται με τις αναπλάσεις ψυχαγωγικού τύπου, καθώς και με αυτές του εμπορικού τύπου. Τα επικρατούντα σημεία εδώ είναι, αμφιθέατρα, κινηματογράφοι, ενυδρεία, μουσεία, χώροι συναυλιών και εκθέσεων, οικολογικά και τεχνολογικά σινεμά, βιβλιοθήκες. Οι χώροι αυτοί, έχουν την ικανότητα, της διενέργειας εκπαιδευτικών και πολιτιστικών εκδηλώσεων.

-Αναπλάσεις «εμπορικού τύπου», οι οποίες απευθύνονται και αποτελούν πόλο έλξης για τους τουρίστες. Εκεί, οι τουρίστες έρχονται σε άμεση επαφή με το παράκτιο μέτωπο και χρησιμοποιούν τις εγκαταστάσεις του, όπως ξενοδοχεία, εστιατόρια, μπαρ, καταστήματα και υπαίθριες αγορές.

-Αναπλάσεις «ιστορικού τύπου», εδώ μέσω του εκσυγχρονισμού και της συντήρησης αλλά και την προαγωγή μέσω νέων χρήσεων αναδεικνύονται τα διατηρητέα κτίσματα της περιοχής.

-Αναπλάσεις «οικιστικής ανάπτυξης». Πρόκειται, σύμφωνα με τους συντάκτες του άρθρου, για «σπάνιο φαινόμενο και εξαιρετικά δύσκολο έργο», αφού συναντά προβλήματα, τόσο σε σχέση με το καθεστώς ιδιοκτησίας των παράκτιων μετώπων, το οποίο στην πλειονότητα των χωρών αποτελεί περιουσία του δημοσίου, όσο και με τις αντιδράσεις του κοινού και το πρόβλημα της «έλλειψης ασφάλειας και ιδιωτικοποίησης για τους ενοίκους».

(από πάνω)

φωτ. 1.23 Ανάπλαση εμπορικού χαρακτήρα, Rowe's Wharf, Βοστώνη

φωτ. 1.24 Ιστορικού τύπου ανάπτυξη, The rocks, Σίδνεϊ

φωτ. 1.25 Οικιστική ανάπτυξη, Entrepot-West, Άμστερνταμ

Οι συνέπειες των επεμβάσεων

Η εξέλιξη και η ανάπτυξη των παράκτιων μετώπων, αποτελεί το πιο εύστοχο παράδειγμα της προσαρμογής των πόλεων στις επερχόμενες αλλαγές, στον κλάδο της οικονομίας και στον κλάδο της τεχνολογίας. Η δημιουργία νέων περιοχών ή ο μετασχηματισμός τους, με μεγάλες δυνατότητες οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης, είναι το αποτέλεσμα της προσαρμοστικότητας των πόλεων. Βέβαια, τα αποτελέσματα αυτά των επεμβάσεων, είναι μερικές φορές **θετικά** και άλλοτε **αρνητικά**, καθορίζοντας με αυτό τον τρόπο τον βαθμό της επιτυχίας μιας ανάπτυξης. Κατά την διαδικασία της ανάπτυξης, τα σημαντικότερα πεδία που επηρεάζονται είναι:

- **Η «εικόνα» της πόλης.** Από την ανάπτυξη ενός παράκτιου μετώπου, επηρεάζονται άμεσα η αρχιτεκτονική, η πολεοδομική και η χωροταξική μορφή της περιοχής που μελετάται, καθώς και του γενικότερου περιβάλλοντός της. Από την επιτυχία των έργων του μετασχηματισμού, εξαρτάται άμεσα η ανάδειξη της εικόνας της πόλης και η αξιοποίηση των λειτουργιών της. Η ταυτότητα της πόλης είναι άμεσα συνδεδεμένη με την κοινωνική και οικονομική εξέλιξη της, και είναι προφανές ότι πρέπει να δοθεί ιδιαίτερο βάρος στην προσβασιμότητα αλλά και στο αισθητικό αποτέλεσμα του έργου.

- **Βελτίωση της οικονομίας των πόλεων.** Ένα μεγάλο ποσοστό αναπλάσεων επιδρούν θετικά στην οικονομία της πόλης, μέσω της προσφοράς νέων θέσεων εργασίας, τόσο κατά τη περίοδο της κατασκευής, όσο και μετά την περίοδο της ολοκλήρωσης του έργου. Αυτό οφείλεται στην προσέλκυση ανταγωνιστικών επιχειρήσεων, στην ανάπτυξη του τουρισμού και των εμπορικών ανταλλαγών. Παρά ταύτα, δεν πρέπει να παραβλεφθεί, ύστερα από λάθος επιλογές, και η περίπτωση της οικονομικής αποτυχίας. Παραδείγματος χάρη, εισαγωγή νέων δραστηριοτήτων, οι οποίες θεωρούνται ασύμβατες με τις σημερινές οικονομικές ανάγκες και τάσης της εποχής.

-Οι κοινωνικές συνέπειες. Οι αρχιτέκτονες πρέπει να λαμβάνουν σοβαρά υπόψη τους, τις κοινωνικές συνέπειες που ακολουθούν μια ανάπτυξη. Έχουμε αρκετές περιπτώσεις όπου τέτοιου είδους επεμβάσεις οδήγησαν σε κοινωνικές ανισότητες, και σε καταστάσεις σκληρού ανταγωνισμού λόγω της αλλαγής χρήσης γης, αλλά και της δημιουργίας συνθηκών ζωής, που είναι κατάλληλες για συγκεκριμένες κυρίως κοινωνικές ομάδες.

-Οι οικολογικές συνέπειες. Ο κανόνας εδώ είναι η αειφόρος ανάπτυξη. Όταν μια ανάπτυξη δεν ακολουθεί αυτόν τον κανόνα, τότε έρχεται η υποβάθμιση και η καταστροφή του φυσικού περιβάλλοντος.

-Η ιστορική και πολιτιστική ταυτότητα του παράκτιου μετώπου πρέπει να λαμβάνεται σοβαρά υπόψη από τον αρχιτέκτονα. Η σχέση του παράκτιου μετώπου με τον αστικό ιστό πρέπει να διατηρείται, μέχρι τουλάχιστον έναν ορισμένο βαθμό, γιατί πλέον εντάσσεται στην ολότητα της πόλης. Αν επιλεγούν σχέδια ανάπτυξης που δεν θα λάβουν υπόψη τους αυτά τα στοιχεία, οι περιοχές αυτές μεταλλάσσονται σε τόπους χωρίς προσωπικότητα και χαρακτήρα, και καθίσταται αδύνατη η σύνδεση του παράκτιου μετώπου με τον αστικό ιστό.

“Πη παρέβην; Τι δὲ ἔρεξα; Τι μοι δέον οὐκ ετελέσθη;”
(Πυθαγόρας, 6ος αι.π.Χ)

Σύγχρονο ελληνικό τοπίο

εισαγωγικά

Η Ελλάδα έχει το προνόμιο να περιβάλλεται από το θαλάσσιο στοιχείο, γεγονός που δημιουργεί ένα ιδανικό κλίμα και φυσικά μια ιδανική ιδιομορφία για την ανάπτυξη δραστηριοτήτων κοντά στα θαλάσσια μέτωπα. Η εικόνα της ελληνικής πόλης, η οποία χαρακτηρίζεται από έλλειψη πρασίνου και σε συνδυασμό με την έλλειψη σχεδιασμού των παράκτιων μετώπων τους, αποτέλεσε την αφορμή για να ασχοληθώ με τον σχεδιασμό τοπιακών παράκτιων διαμορφώσεων. Σε αυτό το κεφάλαιο, περιγράφεται τόσο τα φυσικά χαρακτηριστικά και η μορφολογία του ελληνικού αστικού τοπίου και των παράκτιων μετώπων, όσο και τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν τα υφιστάμενα παράκτια μέτωπα.

Το αστικό τοπίο στον Ελλαδικό χώρο

(από πάνω)
 φωτ. 2.1 Αστικός ιστός της Αθήνας.
 φωτ. 2.2 Αστικός ιστός της Θεσσαλονίκης.

(δίπλα σελίδα, από πάνω)
 φωτ. 2.3 Ο Όλυμπος.
 φωτ. 2.4 Πεδιάδα στην Καρδίτσα.
 φωτ. 2.5 Παράκτια κωμόπολη.

Ο ελληνικός αστικός ιστός, κατά την διάρκεια της μεταπολεμικής Ελλάδας (1945-1974) επηρεάστηκε, τόσο από την έντονη μετακίνηση του πληθυσμού από την ύπαιθρο χώρα προς τα αστικά κέντρα και ιδιαίτερα στην Αθήνα, όσο και από την έλλειψη ενός σωστού κρατικού σχεδιασμού. Η δε ανυπαρξία (αν όχι την πλήρη απουσία) των διαφόρων κανονιστικών ρυθμίσεων για τη δόμηση (πυκνότητες δόμησης, σχέση δομημένου-αδόμητου χώρου κ.λπ.) σε συνδυασμό με το ρόλο που έπαιξαν εκείνη την εποχή οι πιέσεις και οι τάσεις που δημιουργήθηκαν από την γαιοπρόσοδο (δηλαδή τα κέρδη που επέφερε η κτήση γής) και των διαδικασιών κατασκευής, επηρέασαν σε μεγάλο βαθμό το ελληνικό αστικό τοπίο, εντάθηκε η αίσθηση της στενότητας, η αποδιάρθρωση των όγκων και των μορφών (με παράλληλη κυριαρχία της μορφολογίας της «αστικής πολυκατοικίας») και η έλλειψη δημόσιου χώρου.

Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα, το βασικό γνώρισμα της «ελληνικής πόλης», να είναι η στενότητα του δημόσιου χώρου (δημόσιοι και ιδιωτικοί ανοιχτοί χώροι, δρόμοι κ.λπ.). Επίσης, η ταχεία και εκτός σχεδίου επέκταση των ελληνικών πόλεων, ήταν η αιτία της έλλειψης αρκετού ελεύθερου - αδόμητου χώρου, που έγινε κάτω από την πίεση των απαιτήσεων των ιδιοκτητών και των κατασκευαστών για μεγιστοποίηση της δομημένης επιφάνειας. Η απουσία ενός οξυδερκούς σχεδιασμού σε συνδυασμό με την ισχυρή θεσμική (συνταγματική) κατοχύρωση της ιδιοκτησίας επηρέασε σε μεγάλο βαθμό το δομημένο, ως προς τον αδόμητο χώρο, και σε συνάρτηση με τις πολιτικές αλλά και οικονομικές εξελίξεις της εποχής, υπήρξε ο λόγος που διαμόρφωσαν την αστικοποίηση στη μεταπολεμική ελληνική κοινωνία. Έτσι, φτάσαμε στο σημείο, ο ελληνικός αστικός ιστός να αποτελεί ένα «μωσαϊκό» από αποσπασματικά υποσύνολα, που δεν σχεδιάστηκαν με κριτήριο έτσι ώστε το ευρύτερο κοινωνικό σύνολο να απολαύσει συνθήκες καλύτερης ποιότητας ζωής, αλλά ως μοναδικό γνώμονα, την ικανοποίηση των οικοδομικών αναγκών του εκάστοτε ιδιοκτήτη.

Σε ολόκληρη τη διάρκεια του 20ού αιώνα, η συμβολή του πολεοδομικού σχεδιασμού περιορίστηκε, στην πλειονότητα των περιπτώσεων, στην σταδιακή «ένταξη στο Σχέδιο Πόλης» διαφόρων περιοχών και στην χάραξη απλά και μόνο των οικοδομικών τετραγώνων και των δρόμων της πόλης, και πολλές φορές, χωρίς να λαμβάνονται υπόψη οι περιορισμοί του φυσικού

χώρου των περιοχών αυτών(π.χ. χείμαρροι, δασικές εκτάσεις, κλίσεις εδάφους κ.λπ..¹⁶

Η μορφολογία του τοπίου και των παράκτιων μετώπων στον ελλαδικό χώρο

Η ελληνική πόλη έχει τα στοιχεία που μπορούν να δράσουν θετικά στην ποιότητα του αστικού τοπίου, αφήνοντας επιπρόσθετες δυνατότητες για το μέλλον και την συνολική βελτίωση της εικόνας της. Την ταυτότητα της ελληνικής πόλης, την χαρακτηρίζει το αστικό και περιαστικό φυσικό τοπίο, κατοχυρώνοντας με αυτό τον τρόπο και την μορφή της. Υπάρχει μια ιδιαίτερη πολυμορφία στην ελληνικής πόλης, λόγω του φυσικού ανάγλυφου, ενώ ταυτόχρονα εξασφαλίζεται η αλλαγή εικόνων και εντυπώσεων. Σήμερα πια, το ελληνικό αστικό τοπίο διατηρεί ενδιαφέρουσες πανοραμικές θεάσεις ως ενότητες, σε συνδυασμό με δάση, λόφους ή λίμνες του περιβάλλοντος χώρου (αν και στις περισσότερες των περιπτώσεων, οι άναρχες επεκτάσεις εκτός σχεδίου πόλεων, και ο ανεπαρκής πολεοδομικός σχεδιασμός, ο οποίος δεν έλαβε υπόψη του το φυσικό υπόβαθρο, επικαλύπτει και αλλοιώνει τα ρέματα, τους ορεινούς όγκους και τις λοιπές πτυχώσεις του εδάφους). Φυσικά, λόγω του ότι η Ελλάδα είναι μια χώρα με συγκριτικά μεγάλο μήκος ακτών, αναλογικά με την επιφάνειά της, η ποιότητα του περιβάλλοντος δεν σχετίζεται μόνο με το ηπειρωτικό τοπίο, αλλά και σε μεγάλο βαθμό και με το θαλάσσιο. Στις περισσότερες ελληνικές πόλεις, αλλά και σε πολλούς οικισμούς, στην προοπτική των δρόμων τους, οι σχεδιαστές εντάσσουν όψεις από τα παράκτια μέτωπα ή ακόμα και την ίδια την θάλασσα. Βέβαια, μέχρι τώρα, υπήρξε πολύ περιορισμένη η ένταξη αυτών των φυσικών στοιχείων στον αστικό ιστό. Σήμερα, διαπιστώνονται σημαντικά προβλήματα στην ανάπτυξη ενός **πολεοδομικού «διαλόγου» μεταξύ πόλης και θάλασσας** ή τουλάχιστον μιας σχέσης σύνδεσης των (αισθητικής αλλά και λειτουργικής).¹⁷

Βλέπουμε πόλεις, που αν και είχαν την δυνατότητα εξόδου προς την θάλασσα, αντ' αυτού αναπτύχθηκαν προς το εσωτερικό τους, υποβαθμίζοντας έτσι την γεινίαση τους με τη θάλασσα. Αυτή αποτελεί μια χαρακτηριστική εικόνα της γενικότερης κατάστασης στην Ελλάδα. Αργότερα, και κυρίως από τα μέσα του 20ού αιώνα και μετά, η πολεοδομική τους ανάπτυξη, έδωσε περισσότερο έμφαση στην κάλυψη των στεγαστικών αναγκών του πληθυσμού, στην εξασφάλιση δικτύων και κυκλοφοριακών υποδομών, στην στήριξη της παραγωγικής δομής, και σε μικρότερο βαθμό σε ζητήματα σχεδιασμού και της διαχείρισης των φυσικών πόρων και των ευαίσθητων περιοχών. Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα, την άναρχη ανάπτυξη στις παράκτιες ζώνες, κυρίως για κατοικίες και παραθεριστική χρήση αλλά και για άλλες λειτουργίες λόγω οικοδομικού κορεσμού, καθώς δεν υπάρχει διαθέσιμος χώρος για την εγκατάστασή τους. (αθλητικές εγκαταστάσεις, αεροδρόμια, μαρίνες, νυχτερινή διασκέδαση, απόθεση μπάζων κ.λπ.).

Η υφιστάμενη κατάσταση των ελληνικών παράκτιων μετώπων και τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν

Σήμερα η έντονη ανθρωπογενής παρέμβαση στο φυσικό χώρο της ακτής, η οποία αποτυπώνεται κυρίως μέσα από την αλλοίωση της μορφολογίας και την επίταξη αυτού του χώρου για λειτουργίες που χρειάζονται στην τοπική κοινωνία και δεν είναι διαθέσιμες σε άλλες περιοχές μέσα στον αστικό ιστό, είτε δεν αρμόζουν προς την περιοχή, είτε έχουν έντονο υπερτοπικό χαρακτήρα. Εξ' όσον συνάγονται εκ των ανωτέρω και γενικεύοντας τις σχετικές διαπιστώσεις, εντοπίζουμε τα παρακάτω προβλήματα στα παράκτια μέτωπα των ελληνικών πόλεων, με συνέπειες που επεκτείνονται στη λειτουργία καθώς και στη μορφή του αστικού χώρου:

(από πάνω)
φωτ. 2.6 Ο φαληρικός όρμος, σήμερα.
φωτ. 2.7 Τα ναυπηγεία στο Πέραμα.

α) Αδυναμία ανεμπόδιστης και ασφαλή κίνηση των πεζών από τον αστικό ιστό προς το παράκτιο μέτωπο, εξαιτίας της ύπαρξης των παραλιακών δρόμων που λειτουργούν ως αδιαπέραστα φράγματα με τον κυκλοφοριακό φόρτο που παρουσιάζουν (ειδικά τους καλοκαιρινούς μήνες),

β) Αδυναμία κίνησης πεζών και ποδηλάτων κατά μήκος του παράκτιου μετώπου, στο οποίο συχνά κατασκευάζονται εγκαταστάσεις, που λειτουργούν σαν εμπόδια.

γ) Συνεχής περιορισμός του ελεύθερου χώρου των παράκτιων μετώπων, εξαιτίας της κατασκευής νέων υποδομών (οδικά έργα, αθλητικές εγκαταστάσεις κ.λπ.),

δ) μετατροπή των παράκτιων μετώπων σε χώρους υποδοχής ειδικών εγκαταστάσεων, σε αρκετές περιπτώσεις και υπερτοπικών, που προκαλούν όχληση, ενώ ταυτόχρονα υποβαθμίζουν και το χώρο της ακτής.

ε) υποβάθμιση της σημαντικότερης λειτουργίας του παράκτιου μετώπου, που σχετίζεται με τις θαλάσσιες δραστηριότητες (κολύμβηση, ηλιοθεραπεία κ.λπ.), λόγω ακαλαίσθητων παρεμβάσεων, αλλά και του περιορισμού της δυνατότητας ανενόχλητης πρόσβασης και χρήσης της.

ζ) απουσία διαχείρισης της οικολογικής διάστασης και του φυσικού τοπίου, λόγω έλλειψης πολιτικής διαχείρισης και σχεδιασμού για την διατήρηση των φυσικών οικοσυστημάτων, την εξυγίανση του αστικού περιβάλλοντος και την προώθηση της βιοποικιλότητας.

Διεθνή παραδείγματα παράκτιων αναπλάσεων

Υπάρχουν αρκετά παραδείγματα παράκτιων αναπλάσεων στο εξωτερικό και στην Ελλάδα. Ωστόσο, έχουν επιλεγεί πέντε αναπλάσεις για μελέτη και ανάλυση, καθώς εμφανίζουν ενδιαφέρουσες ιδιαιτερότητες στον τρόπο με τον οποίον αντιμετωπίστηκαν από τους εκάστοτε αρχιτέκτονες.

Τα πέντε παραδείγματα παράκτιων αναπλάσεων που επιλέχθηκαν είναι:

- **Νέα παραλία Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη**
- **Hunter's Point South Waterfront Park, Νέα Υόρκη**
- **Olympic Sculpture Park, Σιάτλ**
- **Νέος Φαληρικός όρμος Αττικής, Αθήνα**
- **Parc de Poblenou, Βαρκελώνη**

Τα συγκεκριμένα παραδείγματα επιλέχθηκαν επίσης, επειδή βρίσκονται σε διαφορετικά φυσικά περιβάλλοντα, δηλαδή βρίσκονται σε τοποθεσίες με διαφορετικά κλιματολογικά και μορφολογικά χαρακτηριστικά. Ακόμη, βρίσκονται σε διαφορετική τοποθεσία μέσα στην πόλη, για παράδειγμα, άλλα αποτελούν μέρος του κέντρου της, ενώ άλλα αποτελούν ένα μικρό τμήμα αυτού, καθώς επίσης και οι πόλεις στις οποίες έχουν σχεδιαστεί παρουσιάζουν διαφορετική έκταση και πληθυσμό πόλης.

Παρά το κοινό τους στοιχείο, που είναι η δημιουργία ενός χώρου, διαμορφωμένου στο μεταίχμιο μεταξύ πόλης και νερού, και η απόδοση αυτού, σαν ζωτικό στοιχείο για την πόλη, τους κατοίκους και τους επισκέπτες της, παρουσιάζονται κάποιες διαφορές σε ό,τι αφορά την κλίμακα σχεδιασμού, αλλά και την στρατηγική της κάθε μελέτης.

Τα παραδείγματα έχουν μελετηθεί κλιμακωτά, από αυτό με τις πιο σαφείς γεωμετρικές χαράξεις που είναι της Θεσσαλονίκης, σε αυτό όπου κυριαρχούν τα φυσικά στοιχεία, που είναι το Parc de Poblenou στην Βαρκελώνη.

Η ανάλυση των παραδειγμάτων βασίστηκε στις εξής κατηγορίες: τα ιστορικά στοιχεία της περιοχής, την σχέση με τη τοπογραφία, την σχέση με τον αστικό ιστό, καθώς και με τις βιοκλιματικές συνθήκες που επικρατούν.

Έτσι, λοιπόν, καταλήγουμε στα συμπεράσματα, καθώς και στην σύγκριση των παραδειγμάτων μεταξύ τους, αναζητώντας τις σχεδιαστικές αρχές αυτές, οι οποίες οδηγούν στον σχεδιασμό παράκτιων μετώπων, με σκοπό τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων, αλλά και τη βελτίωση του τρόπου με τον οποίο η πόλη αναπτύσσεται και βελτιώνεται κοινωνικά, πολιτιστικά και οικολογικά.

Ανάπλαση Νέας Παραλίας Θεσσαλονίκης - Ελλάδα

Περιγραφή

Η νέα παραλία Θεσσαλονίκης βρίσκεται νότια του κέντρου της πόλης, και εκτείνεται από την περιοχή του Λευκού Πύργου μέχρι το Μέγαρο Μουσικής, σε μία έκταση που εκτιμάται στα 240 στρέμματα, και που αναπτύσσονται σε μήκος περίπου 3,5 χλμ. Σχεδιάστηκε από τους αρχιτέκτονες Π. Νικηφορίδη και Μ. Κουόμο με σκοπό την αναζήτηση μιας νέας αστικής ισορροπίας στο παράκτιο μέτωπο της πόλης.

Ο βασικός τους στόχος ήταν το άνοιγμα και η απόδοση του παράκτιου μετώπου στους κατοίκους της πόλης, ως έναν σημαντικό δημόσιο χώρο. Ουσιαστική τους επιθυμία ήταν να αποτελέσει η Νέα Παραλία το «σαλόνι της πόλης». Αναγνωρίζοντας την πολυπλοκότητα που υπάρχει στο εγχείρημα του επανασχεδιασμού ενός αστικού παράκτιου μετώπου, έγινε προσπάθεια να μελετηθεί η περιοχή σφαιρικά. Σκοπός ήταν η ολοκληρωμένη προσέγγιση του θέματος με στόχο οι προτεινόμενοι χειρισμοί να παρουσιάζουν συνέπεια και συνοχή σε μία ενιαία αρχιτεκτονική πρόταση και ταυτόχρονα να αποτελούν βιώσιμες λύσεις για τη διατήρηση της ταυτότητας του τοπίου, συμβάλλοντας στην αναγέννηση ενός οικοσυστήματος στο μεταίχμιο μεταξύ θάλασσας και πόλης.

Στο νέο παράκτιο μέτωπο της Θεσσαλονίκης, διακρίνονται δύο σημαντικά χαρακτηριστικά, η γραμμική πορεία και τα πράσινα δωμάτια. Στην βασική γραμμική πορεία αναπτύσσεται ο πεζόδρομος που έχει ανοιχτή προοπτική σε μια συνεχή πορεία δίπλα στην θάλασσα, καθώς και ο ποδηλατόδρομος, ενώ τα δωμάτια χωρίζονται σε 13 επιμέρους μέρη, και το κάθε ένα έχει την δική του χρήση, αλλά και τον δικό του ξεχωριστό χαρακτήρα.

Τοποθεσία: Θεσσαλονίκη, Ελλάδα
Αρχιτέκτονες: Π. Νικηφορίδης, Μ. Κουόμο,
Atelier Roland Castro, S. Debussot
Κόστος: 18.000.000 €
Συνολική επιφάνεια: 238.800m²
Χρόνος κατασκευής: 2006-2011

προηγούμενη σελ.
φωτ. 3 Ανάπλαση παράκτιου μετώπου στη Βραζιλία.

Φωτ. 3.1 Οι ομπρέλες στη Νέα παραλία Θεσσαλονίκης

Ιστορική αναφορά

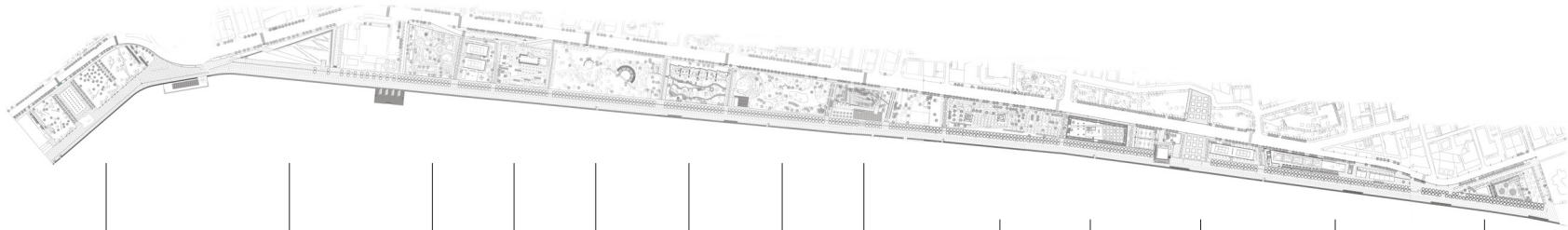
Η περιοχή γύρω από την σημερινή έκταση της Νέας Παραλίας, αποτελούσε τη συνοικία των Εξοχών ή Πύργων. Κατά τα τέλη του 19ου αιώνα, μέχρι και την περίοδο του μεσοπολέμου, η περιοχή αναπτύχθηκε αρκετά, καθώς εκεί συγκεντρώθηκαν οι εύποροι κάτοικοι της πολυπολιτισμικής τότε Θεσσαλονίκης. Η υποβάθμιση της περιοχής ξεκίνησε μετά τον Β' παγκόσμιο πόλεμο, όταν η εικόνα της διαφοροποιήθηκε δραματικά την περίοδο της ανοικοδόμησης με τη μέθοδο της αντιπαροχής, που άρχισε στα τέλη του 1960. Το 1959 ξεκίνησε το έργο της επιχωμάτωσης της Νέας Παραλίας με το ξύλωμα των υπαίθριων ταβερνών και καφενείων που υπήρχαν στην περιοχή. Το μπάζωμα της ακτής μετέτρεψε την δαντελένια ακτή του Θερμαϊκού σε μια γραμμική προκυμαία. Η τελική μορφή της Νέας παραλίας ολοκληρώθηκε στα τέλη του 1970. Σήμερα, από την περιοχή διέρχεται η λεωφόρος Μεγάλου Αλεξάνδρου, δυσχεραίνοντας έτσι την πρόσβαση από τον αστικό ιστό στο παρακτίο μέτωπο.

φωτ. 3.2 αριστερά. Η περιοχή της σημερινής νέας παραλίας Θεσσαλονίκης τον 19ο αιώνα.

φωτ. 3.3 δεξιά. Η περιοχή της σημερινής νέας παραλίας Θεσσαλονίκης το 1962.

Διεθνή παραδείγματα παράκτιων αναπλάσεων

ο κήπος του
Αλεξάνδρου

ο κήπος του
απογευματινού ήλιου

ο κήπος της
άμμου

ο κήπος του
Ισκιού

ο κήπος των
εποχών

ο κήπος του
Οδυσσέα Φωκά

ο κήπος της
μεσσογείου

ο κήπος των
γλυπτών

ο κήπος του
ήχου

ο κήπος των
ρόδων

ο κήπος της
μνήμης

ο κήπος του
νερού

ο κήπος της
μουσικής

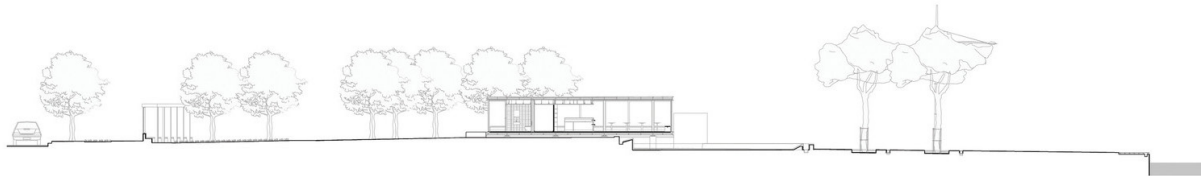
Σχέση με ανάγλυφο

Η Νέα Παραλία Θεσσαλονίκης είναι μια ευθύγραμμη προκουμαία με μεγάλο μήκος και περιορισμένο πλάτος, γεγονός που της δίνει τα χαρακτηριστικά ενός μετώπου που ξεδιπλώνεται σε ένα δύσκολο και προκλητικό όριο μεταξύ πόλης και υδάτινου στοιχείου, μεταξύ του κατασκευασμένου και του φυσικού τοπίου. Οποιαδήποτε σχεδιαστική πρόταση στο μεταίχμιο ξηράς - θάλασσας, οφείλει να συνδιαλέγεται και να συνυπάρχει με το υγρό στοιχείο. Ιδιαίτερα το θαλάσσιο φόντο στον κόλπο του Θερμαϊκού, αποτελεί ένα σκηνικό, εφήμερο και μεταβλητό, που δημιουργεί μια διαφορετική ατμόσφαιρα κάθε φορά. Οποιαδήποτε παρέμβαση σε αυτό το σκηνικό, δε θα πρέπει να το διαφοροποιήσει, αλλά να προσαρμοστεί σε αυτό, δεν μπορεί να το συναγωνιστεί, παρά να συμβιώσει και να αποκομίσει λίγη από την αίγλη του.

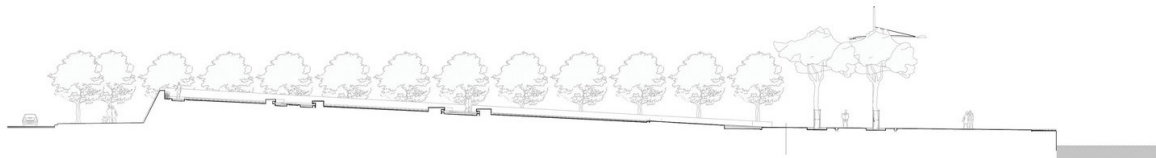
Η εκμετάλλευση του παράκτιου μετώπου ως χώρου μέσα από την δημιουργία εναλλαγών και αντιθέσεων, διατηρώντας όμως τη ιδιομορφία και τα ιδιαίτερα γνώρισμά του, αποτελεί και την βασική στρατηγική των αρχιτεκτόνων. Έτσι λοιπόν αποφάσισαν να διατηρήσουν τη χαρακτηριστική και αναγνωρίσιμη ιδιομορφία του αδιαίρετου μετώπου προς τη θάλασσα, τη συνέχεια και την γραμμικότητά του. Θεωρώντας πως πρέπει να διαφυλάξουν το γοητευτικό στοιχείο της Νέας Παραλίας Θεσσαλονίκης, που δεν είναι άλλο από την απρόσκοπτη πορεία περιπάτου δίπλα στον ανοικτό θαλάσσιο ορίζοντα, δεν επιχείρησαν καμιά προέκταση εντός της θάλασσας.

φωτ. 3.4. Πανοραμική άποψη της νέας παραλίας.

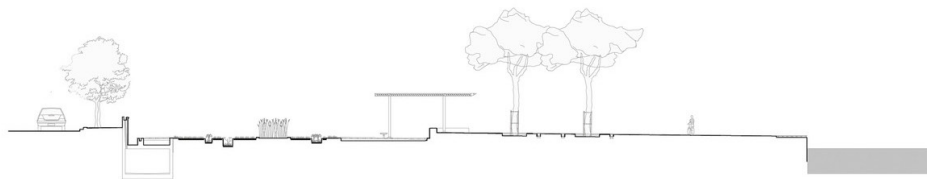

ο κήπος των γλυπτών_τομή

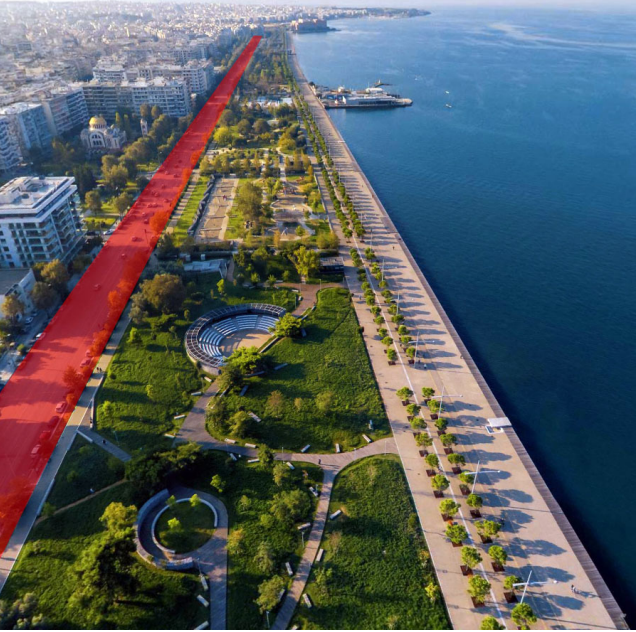

ο κήπος του απογευματινού ήλιου_τομή

ο κήπος του νερού_τομή

Ένταξη στον αστικό ιστό

φωτ. 3.5 Η λεωφόρος Μ. Αλεξάνδρου ως όριο (κόκκινο) μεταξύ αστικού ιστού και παράκτιου μετώπου.

Όπως ήδη έχει αναφερθεί, η περιοχή όπου σχεδιάστηκε η νέα παραλία της Θεσσαλονίκης αποτελεί ένα ενιαίο γραμμικό μέτωπο, όπου η σχέση της θάλασσας με τον αστικό ιστό, διακόπτεται από την Λεωφόρο Μεγάλου Αλεξάνδρου. Σε αντίθεση με την πρόταση του Β' βραβείου, που είχε ως βασική ιδέα την αναδιάταξη του χώρου με βάση τους κάθετους άξονες που καταλήγουν στο παράκτιο μέτωπο, για καλύτερη ενοποίηση του αστικού ιστού με τη θάλασσα, στην υλοποιημένη πρόταση, οι αρχιτέκτονες επιλέγουν να κινηθούν κυρίως στον οριζόντιο γραμμικό άξονα ενώνοντας από την μία μεριά, την περιοχή του Λευκού Πύργου, και από την μεριά, το Μέγαρο Μουσικής, παρά να χρησιμοποιήσουν τους κάθετους άξονες ως προέκταση στην περιοχή ανάπλασης. Μόνο σε ένα σημείο επιχειρείται κάθετη σύνδεση του πάρκου με τον αστικό ιστό, που ξεπερνά την Λεωφόρο του Μεγάλου Αλεξάνδρου και διέρχεται στην απέναντι πλευρά.

Εντός του παράκτιου μετώπου, το πάρκο διαιρείται σε δύο τομείς. Τον πρώτο τομέα αποτελεί η γραμμική πορεία που αναπτύσσεται παράλληλα με το υδάτινο στοιχείο. Τα κύρια χαρακτηριστικά της είναι η γραμμικότητά, η συνέχεια, η ανοικτή προοπτική και η αίσθηση του απείρου. Στο δεύτερο τομέα του μετώπου, διαμορφώνονται τα 13 «πράσινα δωμάτια-κήποι» που σχεδιάζονται με θεματικό τρόπο, έτσι ώστε ο καθένας να αποτελεί ένα ανεξάρτητο κήπο.

Εκτός όμως από την κύρια γραμμική πορεία πλάι στο νερό, οι αρχιτέκτονες, προσπάθησαν να αξιοποιήσουν και τις προσβάσεις που προκύπτουν από την απόληξη των δρόμων της πόλης που σταματούν στην λεωφόρο Μ. Αλεξάνδρου. Χρησιμοποίησαν τις εγκάρσιες προσβάσεις στις οποίες υπάρχει σαφής οπτική επαφή προς τη θάλασσα, για να διεισδύσουν δυναμικά μέσα στον αστικό ιστό και να δημιουργήσουν μια συνδετική σχέση ανάμεσα σ' αυτόν και το παράκτιο μέτωπο. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα η πόλη να μην λειτουργεί σαν φραγμός αλλά ως φίλτρο προς το υδάτινο στοιχείο.

Βιοκλιματικές συνθήκες - Φυτεμένο περιβάλλον

Σε ότι αφορά την φύτευση, οι αρχιτέκτονες επέλεξαν να δημιουργήσουν μια ενιαία γραμμική πορεία φύτευσης στην εσωτερική πλευρά του κρηπιδώματος. Στην πορεία αυτή, για την υψηλή φύτευση επιλέχθηκαν τα πεύκα, ενώ ανάμεσά τους, έχει τοποθετηθεί ο αστικός εξοπλισμός, που την καθιστά ιδιαίτερα χρήσιμη κατά την περίοδο του καλοκαιριού. Η αλέα που δημιουργείται, λειτουργεί και σαν όριο ή φίλτρο μεταξύ των δύο βασικών τμημάτων της Νέας Παραλίας: του κρηπιδώματος και των πράσινων κήπων. Η γραμμικότητα και η συνέχεια αποτελούν τα βασικά χαρακτηριστικά αυτής της πορείας.

Στους πράσινους κήπους, ο επισκέπτης θα συναντήσει την κύρια φύτευση του νέου παράκτιου μετώπου της Θεσσαλονίκης, καθώς στην γραμμική πορεία του κρηπιδώματος ο χώρος είναι ελεύθερος από φύτευση. Οι κήποι σχεδιάζονται με σκοπό να αποκτήσουν την δικιά τους εσωστρέφεια, και να προσφέρουν στον επισκέπτη, τον σκιασμό που επιζητεί, την εναλλαγή και την διαφοροποίηση σε σχέση με το γραμμικότητα του κρηπιδώματος. Συνολικά στην Νέα Παραλία Θεσσαλονίκης φυτεύτηκαν 1.100 νέα δέντρα και 6.400 νέοι θάμνοι και φυτά, τα οποία ανήκουν στα μεσογειακά είδη χλωρίδας.

(από πάνω)

φωτ. 3.6 Χαμηλή φύτευση σε έναν από τους κήπους.

φωτ. 3.7 Η φύτευση στον κήπο του απογευματινού ήλιου.

φωτ. 3.8 Χαμηλή φύτευση στον κήπο του απογευματινού ηλίου.

Επισκεψιμότητα - Λειτουργίες

Το κρηπίδωμα της Νέας Παραλίας, αποτελεί ιδανικό τόπο περιπάτου, χωρίς διακοπές και οχλήσεις από φύτευση ή κατασκευές. Ο επισκέπτης έρχεται αντιμέτωπος με την προοπτική που προσφέρει ο τόπος, πάνω σε μία συνεχή πορεία μεταξύ του μεταίχιμου θάλασσας-στεριάς. Η πλακόστρωση της Νέας Παραλίας, από το Μέγαρο Μουσικής Θεσσαλονίκης μέχρι και τον Λευκό Πύργο, έχει αντιμετωπιστεί αδιαίρετα και ισότιμα, χωρίς να υπάρχουν διακυμάνσεις στο πλάτος της. Οι πράσινοι κήποι, με διασκορπισμένες εγκαταστάσεις αναψυχής, όπως παιδικές χαρές, πάρκο κυκλοφοριακής αγωγής, γήπεδα τένις, παιδότοπο, καθώς και ένα υπαίθριο αμφιθέατρο, μεταβάλλουν το κρηπίδωμα από την περιοχή των κήπων, παρέχοντας στον επισκέπτη οπτική απομόνωση και εναλλαγές χώρων-αισθήσεων.

Οι αρχιτέκτονες αποφάσισαν την δημιουργία δεκατριών μικρών κήπων που παρέχουν την δυνατότητα στον επισκέπτη τους, να μετακινηθεί από κήπο σε κήπο, μέσω μια πορείας που μεταβάλλεται ανάλογα τον κήπο που διασχίζει. Οι χώροι στάσης και χαλάρωσης (πέργκολες, αναψυκτήρια) έχουν τοποθετηθεί κατά μήκος αυτής της πορείας. Κάθε ένας κήπος έχει την δική του χρήση και συνθετική γλώσσα, αναδεικνύοντας ένα διαφορετικό συναίσθημα στον επισκέπτη. Οι κήποι σχεδιάστηκαν με βασικό γνώμονα την εύκολη οικειοποίησή τους αλλά και την ιδιωτικότητα που παρέχουν, και έτσι τελικά καταφέρνουν να δημιουργήσουν νέους συλλογικούς χώρους σε μια μικρότερη κλίμακα. Η ονομασία που έχουν δώσει σε κάθε έναν από αυτούς τους κήπους, ακολουθεί τη θεματική οργάνωσή του, ενώ παράλληλα ισχυροποιεί το στοιχείο της έκπληξης και δίνεται το κίνητρο στον επισκέπτη του να το ιδιοποιηθεί.

(από πάνω)

φωτ. 3.9 Το κρηπίδωμα ως χώρος περιπάτου-ποδηλάτου.

φωτ. 3.10 Η παιδική χαρά.

φωτ. 3.11 Το πάρκο κυκλοφοριακής αγωγής.

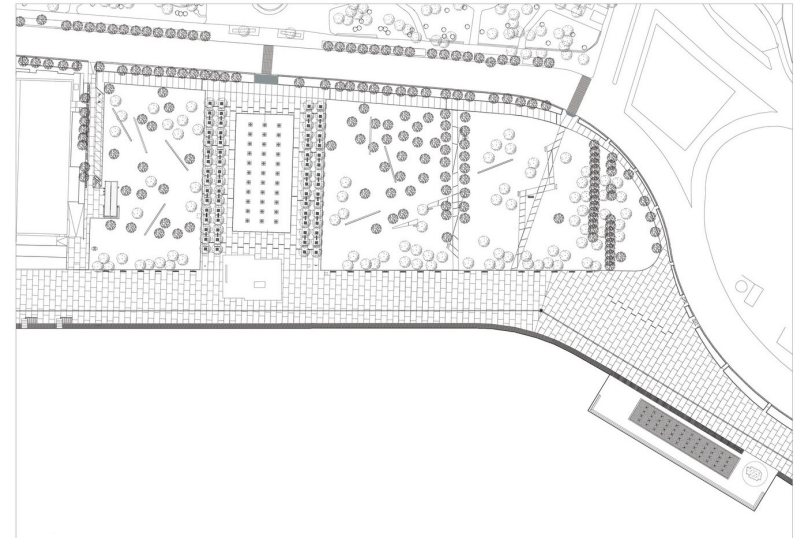
(από πάνω)
φωτ. 3.12 (αριστερά) Το αμφιθέατρο.
φωτ. 3.13 (δεξιά) Εκθεσιακό περίπτερο.

φωτ. 3.14 Πανοραμική άποψη της νέας παραλίας.

1) Ο κήπος του Αλεξάνδρου

Ο κήπος του Αλεξάνδρου, διαμορφώθηκε και ομογενοποιήθηκε με ενέργειες που αφορούσαν την τροποποίηση της υπάρχουσας διαμόρφωσης. Οι χειρισμοί τους, αφορούσαν κυρίως την ενίσχυση της φύτευσης και την αφαίρεση του φυτικού φράχτη. Έτσι δημιουργήθηκαν πορείες με στόχο την ενίσχυση της οπτικής θέας προς την θάλασσα. Στην κεντρική χάραξη δίπλα στο άγαλμα του Μεγάλου Αλεξάνδρου, κατασκευάστηκε μια ενιαία και σκληρή επιφάνεια, στην οποία τοποθετήθηκαν 33 πίδακες νερού. Η χαμηλή ροή του νερού, σε συνδυασμό με τον ήχο του, δημιουργούν μια ευχάριστη ατμόσφαιρα για τον επισκέπτη. Αυτή η νέα διαμόρφωση συνέθεσε ένα επιβλητικό υπόβαθρο για το σημείο αναφοράς του παραλιακού μετώπου, που είναι το άγαλμα.

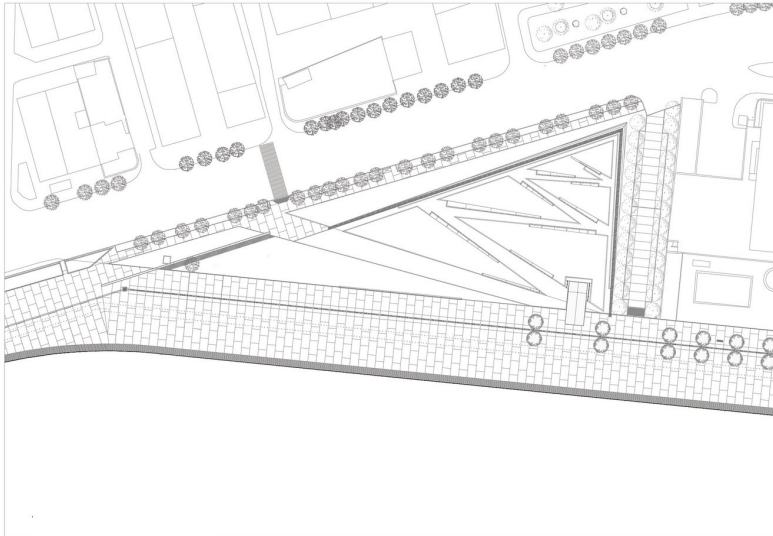
φωτ. 3.15 Ο χώρος των πιδάκων στο πίσω μέρος του αγάλματος.

ο κήπος του Αλεξάνδρου_κάτοψη

2) Ο κήπος του απογευματινού ήλιου

Όπως προδίδει και το όνομά του, ο κήπος σχεδιάστηκε με σκοπό οι επισκέπτες του να απολαμβάνουν εξίσια χρώματα του απογευματινού ήλιου, καθώς δύνει στον Θερμαϊκό κόλπο. Είναι ένας κεκλιμένος κήπος, που δημιουργήθηκε σε ένα τριγωνικό χώρο μεταξύ της παλαιάς ηλεκτρικής εταιρείας και του Μακεδονία Παλλάς. Η κλήση διαμορφώθηκε με μαλακή επιφάνεια (χώμα), σαν ένα φυσικό πρανές. Η άνοδος στο πρανές, γίνεται με ομαλή πορεία στην οποία έχουν τοποθετηθεί τσιμεντένια καθιστικά, σαν όγκοι που αναδύθηκαν από το έδαφος. Προς την λεωφόρο Μ. Αλεξάνδρου και προς το ξενοδοχείο Μακεδονία Παλλάς, οι πλευρές του λόφου διαμορφώθηκαν ως κεκλιμένοι τοίχοι.

ο κήπος του απογευματινού ήλιου_κάτοψη

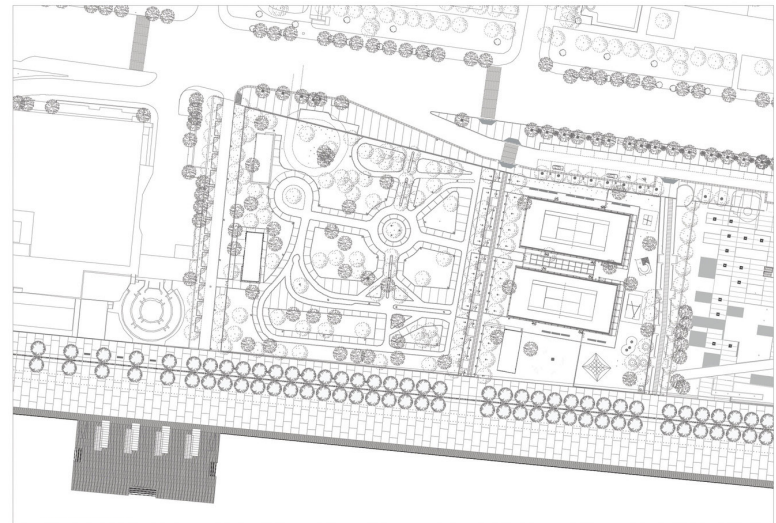
φωτ. 3.16 πανοραμική άποψη κήπου του απογευματινού ήλιου

3) Ο κήπος της άμμου

Στο υφιστάμενο πάρκο κυκλοφοριακής αγωγής διαμορφώθηκε ο κήπος της Άμμου. Οι επεμβάσεις των αρχιτεκτόνων σε αυτόν τον κήπο είναι ουσιαστικά σημειακές. Η περιοχή του πάρκου κυκλοφοριακής αγωγής και η περιοχή με τα γήπεδα τένις και του παιδότοπου αποτελούν και τα δύο τμήματα όπου διαχωρίστηκε ο κήπος. Μεταξύ τους κατασκευάστηκε κάθετος πεζόδρομος που συνδέει τα δύο τμήματα και την ίδια στιγμή οδηγεί προς τη θάλασσα. Στον χώρο του παιδότοπου, τοποθέτησαν άμμο, ενώ κατασκευάστηκε και ένα αναψυκτήριο. Οι υφιστάμενες χαράξεις του κήπου διατηρήθηκαν, ενώ η φύτευση ενισχύθηκε.

φωτ. 3.17 πανοραμική άποψη κήπου της άμμου.

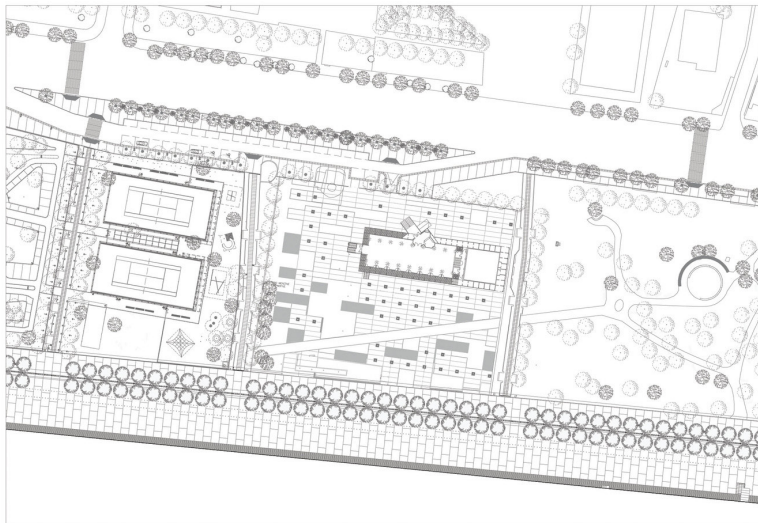

ο κήπος της άμμου_κάτοψη

4) Ο κήπος του ίσκιου

Στον χώρο του δημοτικού αναψυκτηρίου βρίσκεται ο κήπος του ίσκιου, ο οποίος ουσιαστικά αποτελεί μια γραμμική διαδρομή, η οποία παίζει ρόλο την ίδια στιγμή σαν χώρος κίνησης και στάσης. Το βασικό χαρακτηριστικό της είναι μια κεντρική πορεία, που δίπλα της δημιουργήθηκαν δύο χώροι οδοντωτού περιγράμματος, που επιτρέπει τις παρεκκλίσεις στην κίνηση των πεζών. Στις εσοχές-παρεκκλίσεις που σχηματίστηκαν, δημιουργήθηκαν χώροι στάσεις με τσιμεντένια καθιστικά. Σχετικά με την φύτευση, στην πορεία αυτή, φυτεύτηκαν υψικόρμα δέντρα, στοιχισμένα πάνω σε τετράγωνο κάναβο, μια λύση που άφησε ανοιχτό το οπτικό πεδίο προς την θάλασσα, διαμέσου των κορμών των δέντρων, ενώ παράλληλα προσφέρουν έναν σκιερό χώρο.

φωτ. 3.18 Η είσοδος στον κήπο του ίσκιου.

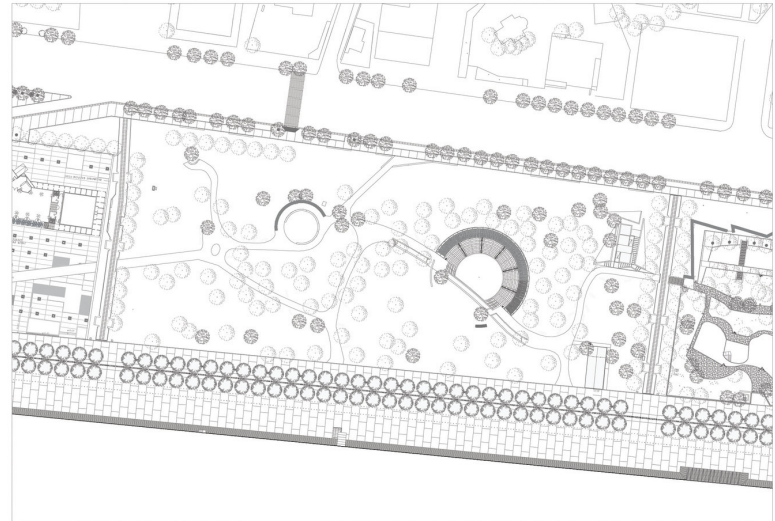
ο κήπος του ίσκιου_κάτοψη

5) Ο κήπος των εποχών

Η κύρια πρόθεση των αρχιτεκτόνων για τον κήπο των εποχών, ήταν να διαμορφωθεί ως ένα φυσικό λιβάδι άγριας βλάστησης του ελληνικού τοπίου. Οι ιδιαιτερότητες που παρουσιάζει το κλίμα και το ανάγλυφο, δημιούργησαν έναν μοναδικό βιότοπο, όπου μπορεί να συναντήσει κανείς βότανα, αγριολούλουδα, ξηρόφυτα καθώς και δυσεύρετα ενδημικά φυτά της ελληνικής χλωρίδας. Η φύτευση του κήπου δεν ακολουθεί καμία χάραξη, αλλά αποτελεί μια παλίμψηστο χρωμάτων και φυτικών συνδυασμών. Στο πρηνές του λόφου, διαμορφώθηκε ένα υπαίθριο αμφιθέατρο. Για την κατανόηση αυτού του κήπου, ερμηνευτικό κλειδί είναι ο κύκλος της βλάστησης ως κύκλος ζωής που δεν βασίζεται στο σχεδιασμό και την σύνθεση, αλλά στις αισθήσεις.

φωτ. 3.19 πανοραμική άποψη κήπου των εποχών.

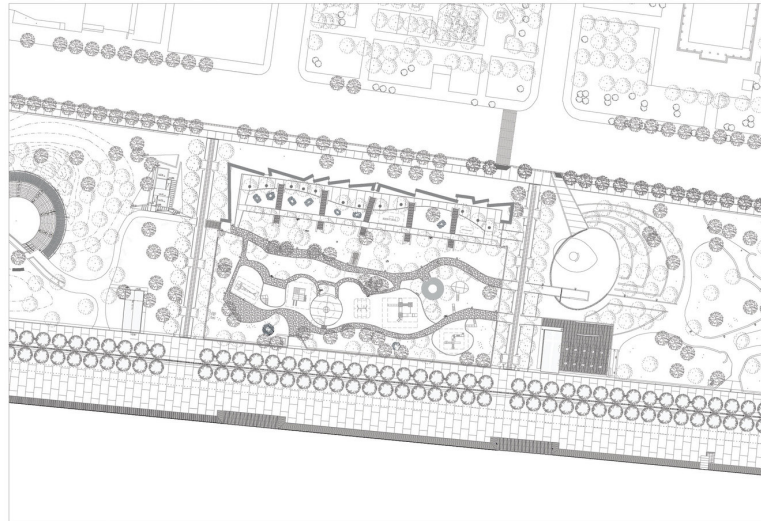

ο κήπος των εποχών_κάτοψη

6) Ο κήπος του Οδυσσέα Φωκά

Οι αρχιτέκτονες σε αυτή την περίπτωση, ήθελαν να διατηρήσουν την υπάρχουσα οργάνωση του κήπου, που υπήρχε πριν την ανάπτυξη του νέου παράκτιου μετώπου. Ωστόσο επιχειρούν ορισμένες μικρές αναδιοργανώσεις στις χρήσεις του, όπως η απομάκρυνση των γηπέδων τένις, έτσι ώστε να παραμείνει μόνο ο παιδότοπος και να αποκτήσει μεγαλύτερη έκταση.

Στο δυτικό τμήμα του κήπου, διατηρήθηκαν οι υφιστάμενες διαμορφώσεις του εδάφους έτσι ώστε να θυμίζουν ένα “φυσικό τοπίο” με διάφορες εξάρσεις στο ανάγλυφο. Επίσης, σε αυτό το τμήμα του κήπου, διατηρείται η χάραξη των πορειών με την αλλαγή των υλικών στο δάπεδο, έτσι ώστε ο κήπος να δίνει μια αδιαίρετη εικόνα στο σύνολο του.

ο κήπος του Οδεσσέα Φωκά_κάτοψη

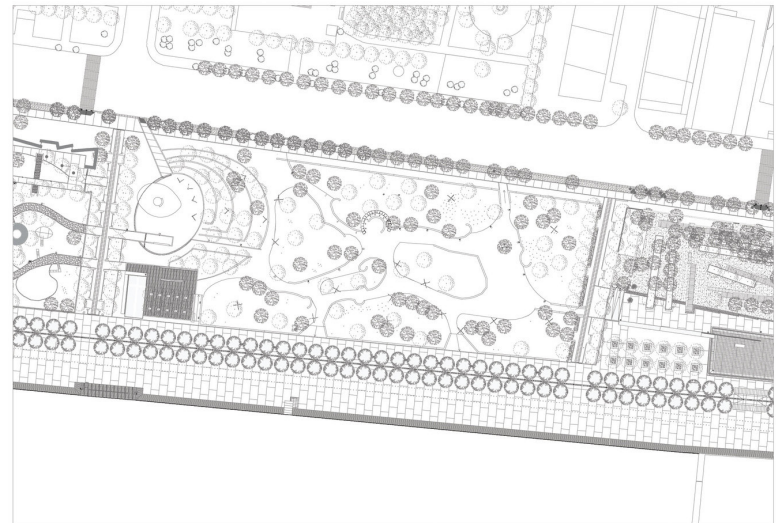
φωτ. 3.20 πανοραμική άποψη κήπου του Οδυσσέα Φωκά.

7) Ο κήπος της Μεσογείου

Στη θέση αυτή προ-υπήρχε πάρκο με μερικά ενδιαφέροντα δέντρα, για το λόγο αυτό ενισχύθηκε η υπάρχουσα υψηλή φύτευση και συμπληρώθηκε με αρωματικά φυτά και εσπεριδοειδή της μεσογειακής χλωρίδας. Οι υφιστάμενες πορείες εντός του κήπου, αντικαταστάθηκαν από σκληρή επιφάνεια. Ο αστικός εξοπλισμός του κήπου συμπληρώθηκε με περισσότερα καθιστικά. Επιπρόσθετα, στον κήπο δημιουργήθηκε ειδικός χώρος για τα κατοικίδια. Στο σημείο όπου η πορεία που διασχίζει τους κήπους, εισέρχεται στον κήπο της Μεσογείου, διαμορφώθηκε ένα ημιυπαίθριο αναψυκτήριο.

φωτ. 3.21 πανοραμική άποψη κήπου της Μεσογείου.

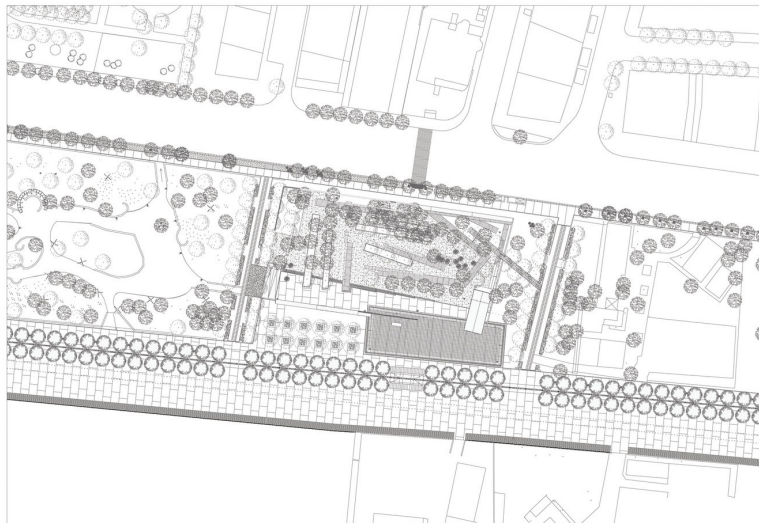
ο κήπος της μεσογείου_κάτοψη

8) Ο κήπος των Γλυπτών

Ο κήπος των γλυπτών δημιουργήθηκε απέναντι από το Λαογραφικό μουσείο. Ουσιαστικά πρόκειται για ένα “πράσινο δωμάτιο τέχνης”, το οποίο από τις τρεις του πλευρές είναι κλειστό και παραμένει ανοιχτό μόνο προς τη διεύθυνση της θάλασσας. Διαμορφώθηκε με σκοπό να φιλοξενήσει μοντέρνα γλυπτά μεγάλου μεγέθους. Σε αυτό τον τόπο συνυπάρχει αρμονικά η τέχνη μέσα στον δημόσιο χώρο. Ο κήπος σχεδιάστηκε με σκοπό να καταργήσει τα όποια προνόμια, αλλά και αναστολές που προσφέρει ένα μουσείο. Για το λόγο αυτό, οι αρχιτέκτονες, για να ενσωματώσουν τα γλυπτά πιο αρμονικά στο δημόσιο χώρο, αποφάσισαν να μην τα τοποθετήσουν σε κάποιο βάθρο, αλλά να τα αφήσουν να “πατούν” πάνω στην γη, έτσι με αυτόν τον τρόπο, γίνονται πιο οικεία και προσιτά από ότι στο εσωτερικό ενός μουσείου ή μιας αίθουσα τέχνης. Ο επισκέπτης μπορεί να περπατήσει γύρω από τα έργα τέχνης, να τα αγγίξει, να καθίσει πάνω τους, να τα παρατηρήσει ή να την αγνοήσει.

Οι λεύκες που υπήρχαν διατηρήθηκαν και προστέθηκαν νέες. Η διαμόρφωση του κήπου κάνει παιχνίδι με τις έντονες αντιθέσεις, τις εναλλαγές της υψής των δαπέδων και τις πυκνές σκιές των επιλεγμένων δέντρων. Τα γλυπτά και οι σκιές που σχηματίζονται, καθώς και η μεγάλη επιφάνεια του νερού που δημιουργείται, αντανακλώνται πάνω στον λευκό τοίχο.

φωτ. 3.22 πανοραμική άποψη κήπου των γλυπτών.

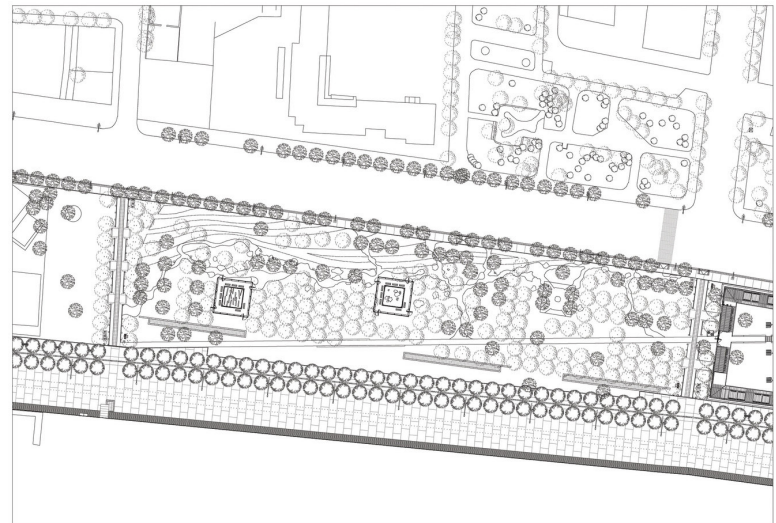
ο κήπος των γλυπτών_κάτοψη

9) Ο κήπος του Ήχου

Η βασική πρόθεση των αρχιτεκτόνων στον κήπο του Ήχου, ήταν η δημιουργία ενός δάσους με υψικόρμα δέντρα, που φυτεύτηκαν πάνω σε ένα τετραγωνισμένο κάνναβο. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα το “δάσος” να μην περιορίζει την οπτική επαφή με τη θάλασσα. Κατασκευάστηκε ένα κανάλι νερού, παράλληλα με τη θάλασσα έτσι ώστε να οριοθετήσει τον κήπο, κατά το μήκος του οποίου φυτεύτηκαν καλάμια. Το κανάλι του νερού, τέμνεται από την πορεία που διασχίζει όλους τους κήπους. Εντός του κήπου τοποθετήθηκαν δύο πέργκολες που καλύφθηκαν με αναρριχητικά φυτά. Τέλος, παιχνίδια σχετικά με τον ήχο, τοποθετήθηκαν στο τμήμα της διαδρομής που διασχίζει τον κήπο.

φωτ. 3.23 πανοραμική άποψη κήπου του ήχου.

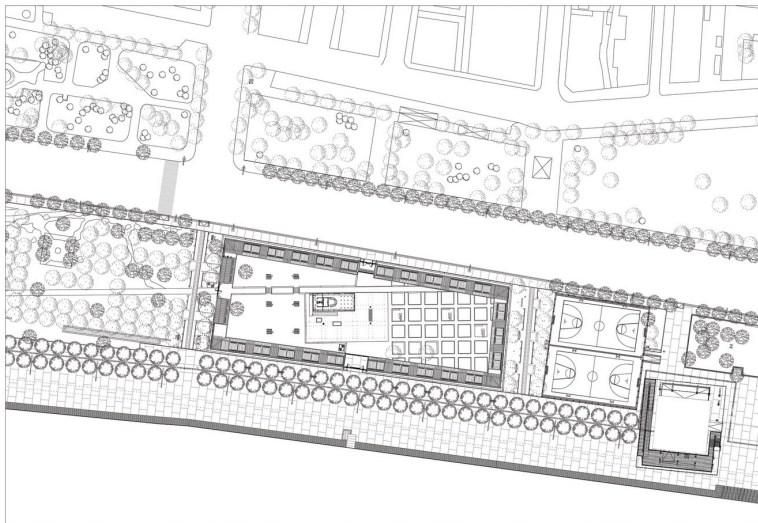

ο κήπος του ήχου_κάτοψη

10) Ο κήπος των Ρόδων

Διαμορφώθηκε με σκοπό να αποτελέσει ένα εκπαιδευτικό εργαστήριο γύρω από όλα τα ζητήματα της οικολογίας, της προστασίας της βλάστησης, της διαχείρισης της φύσης και των καλλωπιστικών φυτών, ενώ αποτελεί ιδανικό τόπο για εκπαιδευτικές εκδρομές. Εντός του κήπου κατασκευάστηκε μια παιδική χαρά που διαθέτει ειδικά παιχνίδια για Α.Μ.Ε.Α, καθώς αναψυκτήριο και χώρος εξυπηρέτησης για το κοινό. Σε αυτό τον κήπο συνδυάζεται η ενδοστροφή με την περικλειστη διαφάνεια της ξύλινης περιμετρικής κατασκευής.

φωτ. 3.24 πανοραμική άποψη κήπου των ρόδων.

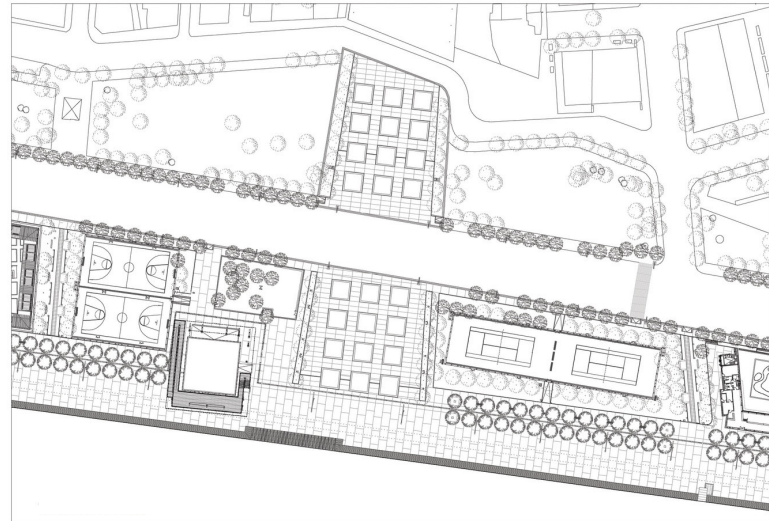
ο κήπος των ρόδων_κάτοψη

11) Ο κήπος της Μνήμης

Ένας κενός χώρος αποτελεί τον κήπο της μνήμης. Η αίσθηση της προοπτικής εντείνεται με την φύτευση δυο συστοιχιών δέντρων, και με τα στοιχισμένα παρτέρια. Η πυκνή φύτευση στους γύρω ανοιχτούς χώρους, τονίζει την αίσθηση του ανοίγματος. Ο κήπος, σε ένα δεύτερο επίπεδο αναφοράς, ανακαλεί τις λεπτές αποχρώσεις της μνήμης, που δεν αποτελείται μόνο από εικόνες, αλλά είναι ένα πλέγμα αισθήσεων, ήχων και ευωδιών. Οι μυρωδιές του παρελθόντος, ανακαλούνται μέσα από τα παρτέρια του κήπου, που είναι φυτεμένα με βότανα και αρωματικά φυτά.

φωτ. 3.25 πανοραμική άποψη κήπου της μνήμης.

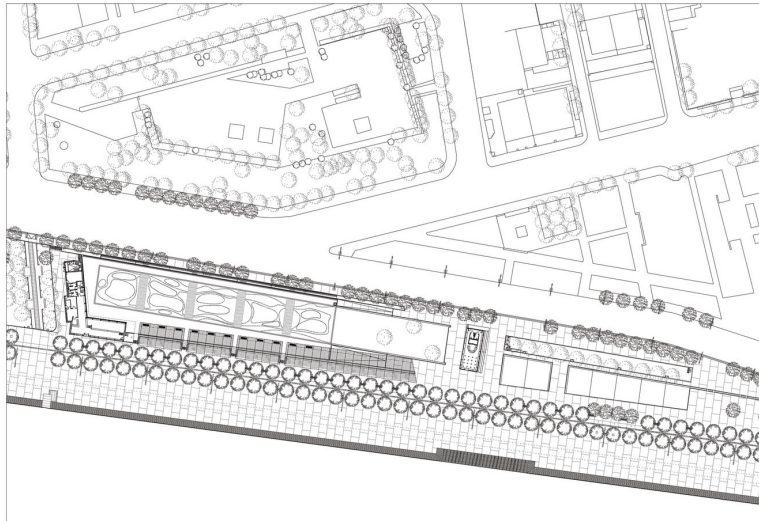

ο κήπος της μνήμης_κάτοψη

12) Ο κήπος του νερού

Στον κήπο αυτό, το κυρίαρχο στοιχείο είναι το νερό, που οργανώνει και συγκροτεί τη συνολική του ατμόσφαιρα. Το επίπεδο του κήπου είναι υποβαθμισμένο κατά 80 εκ. από τον υπόλοιπο χώρο. Στην πλευρά της λεωφόρου Μ. Αλεξάνδρου, έχει κατασκευαστεί μια επιμήκης επιφάνεια νερού, στην οποία θα συναντήσει κανείς υδρόφιλα φυτά. Επίσης, υπάρχει ηχητική παρουσία του νερού με την διαμόρφωση ενός τοίχου, στον οποίο το νερό κυλά και πέφτει με ένταση. Καθ'όλο το μήκος του κήπου, κατασκευάστηκε ξύλινη πέργκολα, η οποία καλύπτει και τα δύο επίπεδα, διαμορφώνοντας ταυτόχρονα ένα χώρο που παρέχεται για υπαίθριες εκθέσεις. Στην μια πλευρά του κήπου κατασκευάστηκε πίστα για skateboard, ενώ στο κέντρο του βρίσκεται ένα αναψυκτήριο. Στην τριγωνική απόληξη του κήπου, διαμορφώθηκαν κυματοειδείς πτυχώσεις, οι οποίες σβήνουν μέσα στην επιφάνεια του νερού και ο χώρος φυτεύτηκε με γρασίδι.

φωτ. 3.26 πανοραμική άποψη κήπου του νερού.

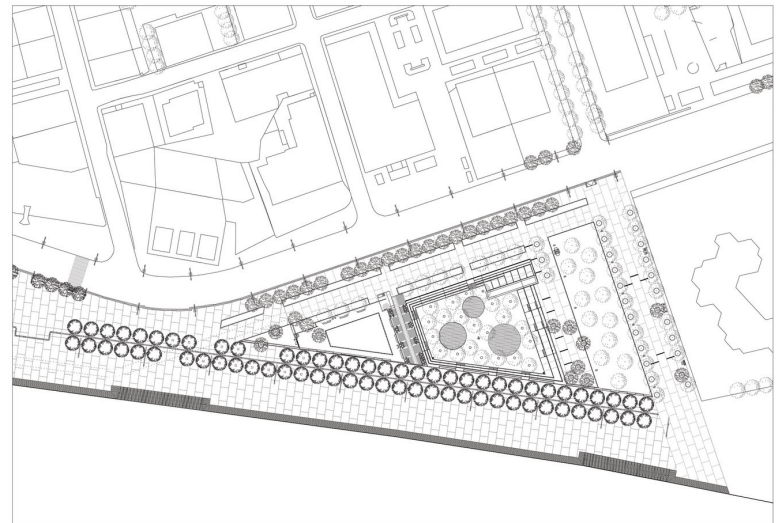
ο κήπος του νερού_κάτοψη

13) Ο κήπος της Μουσικής

Ο κήπος της μουσικής κατασκευάστηκε στην απόληξη της γραμμικής πορείας της Νέας Παραλίας Θεσσαλονίκης, σε έναν τρίγωνο χώρο που βρίσκεται δίπλα με το Μέγαρο Μουσικής. Η υψηλή φύτευση που επιλέχθηκε στον κήπο, αφήνει ένα ξέφωτο στο κέντρο του, όπου τοποθετήθηκαν τρεις μεγάλες ξύλινες εξέδρες. Ο κήπος αυτός προσφέρεται ιδανικά για υπαίθριες εκδηλώσεις (μουσικού ή χορευτικού χαρακτήρα). Η χάραξη του κήπου, λαμβάνει υπόψη την καμπή που κάνει στο σημείο αυτό η γραμμική πορεία της Νέας παραλίας.

φωτ. 3.27 πανοραμική άποψη κήπου της μουσικής.

ο κήπος της μουσικής_κάτοψη

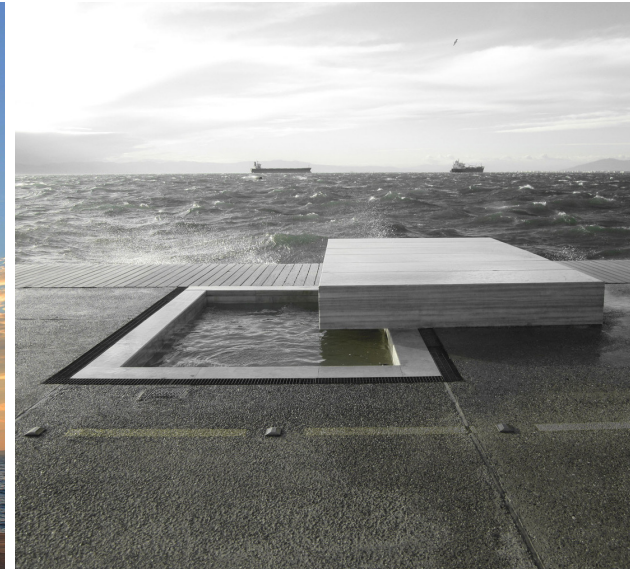
Συνοπτικά

Ο βασικός συνθετικός χαρακτήρας, είναι η δημιουργία μιας γραμμικής πορείας, που στον αντίποδά της έχουν σχεδιαστεί 13 κήποι που εξισορροπούν την σχέση μεταξύ σκληρής και μαλακής επιφάνειας. Οι αρχιτέκτονες έδωσαν ένα ενιαίο ύψος σε όλο το μήκος της Νέας Παραλίας, με μια σαφή λωρίδα κίνησης, μια λωρίδα φύτευσης, καθώς και τους κήπους. Αν και δεν δίνεται ιδιαίτερη βαρύτητα στην σύνδεση με τον αστικό ιστό, δημιουργούνται συχνές προσβάσεις, που διευκολύνουν την ομαλή πρόσβαση καθ'όλο το μήκος της Νέας Παραλίας. Επιζητούν, μέσα από μία ικανή αστική χειρονομία, να δημιουργήσουν το δημόσιο σαλόνι της πόλης με τα ιδιωτικά του "δωμάτια". Οι επιμέρους αστικοί χειρισμοί, σχετικά με τον αστικό εξοπλισμό, τα υλικά και τις φυτεύσεις, επιλύουν ειδικά θέματα σύνδεσης της πόλης με τη θάλασσα, δημιουργώντας οπτικές φυγές, φίλτρα και όρια, ενώ ταυτόχρονα συντελούν στην επίτευξη συνοχής και ενότητας μεταξύ των διαφορετικών τμημάτων της ανάπλασης. Τέλος, όσον αφορά στις δραστηριότητες, οι αρχιτέκτονες κράτησαν έναν ήπιο τόνο ιδιωτικότητας, προσθέτοντας όλες τις δραστηριότητες στους χώρους των κήπων.

(από αριστερά)

φωτ. 3.28 Απογευματινή άποψη της νέας παραλίας.

φωτ. 3.29 Τοπόσημο στην νέα παραλία

Ομπρέλες

Ένα αναπόσπαστο κομμάτι της Νέας Παραλίας Θεσσαλονίκης είναι το γλυπτό “ομπρέλες”. Το γλυπτό του Έλληνα γλύπτη Γ. Ζογγολόπουλου, εκτέθηκε για πρώτη φορά στη Biennale της Βενετίας το 1995, μέσα σε μια πλωτή πλατφόρμα. Το 1997, στα πλαίσια του “Θεσσαλονίκη Πολιτιστική πρωτεύουσα της Ευρώπης”, το γλυπτό εγκαταστάθηκε μόνιμα στη Θεσσαλονίκη, ενώ με την ολοκλήρωση των εργασιών ανάπλασης του νέου παραλιακού μετώπου, τοποθετήθηκε στην τελική τους θέση, πάνω σε μια ξύλινη πλατφόρμα εντός της θάλασσας που κατασκευάστηκε συγκεκριμένα για το γλυπτό. Δίπλα τους έχουν κατασκευαστεί μικροί πίδακες νερού, ένα στοιχείο που πάντα σχετίζονταν με τα έργα του καλλιτέχνη.

(από αριστερά)

φωτ. 3.30 Οι ομπρέλες.

φωτ. 3.31 Οι ομπρέλες με τους πίδακες νερού.

Βραβεία

Όσον αφορά το έργο της Νέας Παραλίας Θεσσαλονίκης, από την ημέρα που παραδόθηκε στο κοινό, μέχρι και σήμερα, έχει λάβει αρκετές βραβεύσεις και διακρίσεις. Σημαντικότερη διάκριση ήταν το 2015 όταν έλαβε το πρώτο βραβείο στα διεθνή βραβεία ArchMarathon Awards 2015, όπως επίσης την ίδια χρονιά συμπεριλήφθηκαν στην λίστα για τα Ευρωπαϊκά βραβεία Mies Van der Rohe Awards.

Σημαντικό είναι και το γεγονός, ότι οι δύο αρχιτέκτονες δεν περιορίστηκαν μόνο στο να πραγματοποιήσουν μια μελέτη. Ακόμα και μετά την παράδοση του έργου, ασχολούνται με το παραλιακό μέτωπο, πρωτοστατώντας στη διοργάνωση δράσεων για την προφύλαξή του, αλλά και πολιτιστικών εκδηλώσεων. «Είμαστε ευαισθητοποιημένοι για τον δημόσιο χώρο, μας πονάει πολύ, το θεωρούμε σημαντικό. Θα ήταν για μας παράδοξο να κάνουμε κάτι και μετά να το αφήσουμε στην τύχη του», επισήμανε ο κ. Νικηφορίδης, αναφερόμενος στον Σύλλογο των Φίλων της Νέας Παραλίας που έχει δημιουργήσει.¹⁸

φωτ. 3.32 Νυχτερινή άποψη της νέας παραλίας Θεσσαλονίκης.

Hunter's Point South Waterfront Park - Νέα Υόρκη-ΗΠΑ

Περιγραφή

Το παράκτιο πάρκο Hunter's Point South Waterfront, βρίσκεται στις εκβολές του ποταμού East River στο Long Island της Νέας Υόρκης, και είναι η πρώτη φάση ενός μεγαλύτερου γενικού σχεδίου που έχει ως αντικείμενο τη μετατροπή 50 στρεμμάτων βιομηχανικής προकुμαίας σε αστικό πάρκο, καθώς και τη δημιουργία νέων κατοικιών. Σχεδιάστηκε από τον Thomas Balsley σε συνεργασία με τους Weiss και Manfredi, και αποτελεί μοντέλο αστικής οικολογίας και ένα εργαστήριο για καινοτόμο βιώσιμο σχεδιασμό.

Τοποθεσία: Long Island City, New York, United States

Αρχιτέκτονες: Thomas Balsley Associates, Weiss, Manfredi

Κόστος: -

Συνολική επιφάνεια: 50 στρ.

Χρόνος κατασκευής: 2009-2013

«Η διερεύνηση του φυσικού περιβάλλοντος, της γειτονιάς, του οικοδομικού τετραγώνου και της κατοικίας γίνεται μέσα από το πρίσμα της αστικής οικολογίας σε θεωρητικό και πρακτικό επίπεδο»¹⁹

Ο σχεδιασμός αξιοποιεί τη βιομηχανική κληρονομιά του τόπου, καθώς και τη θέα, για να δημιουργήσει έναν ελκυστικό, ψυχαγωγικό και πολιτιστικό προορισμό. Δίπλα σε ένα μελλοντικό σχολείο και σε ένα αναδυόμενο οικιστικό συγκρότημα 5.000 νέων κατοικιών, το πάρκο προσφέρει νέους ανοικτούς χώρους για αναψυχή που συνδέονται με τις γύρω γειτονιές.

Ο ολοκληρωμένος σχεδιασμός συνδυάζει την υποδομή, το τοπίο και την αρχιτεκτονική για να μεταμορφώσει μια βιομηχανική προκουμαία, σε νέους οικολογικούς ορίζοντες. Στο πάρκο έχουν δημιουργηθεί αρκετές δραστηριότητες για τους κατοίκους της περιοχής, όπως παιδικές χαρές καθώς και υπαίθριο γυμναστήριο. Σκοπός τους, είναι η αντιμετώπιση των πλημμυρών και της ανόδου της στάθμης των υδάτων κατά μήκος του ποταμού East River, για την μετατροπή του Hunter's Point South σε ένα πολιτισμικό και οικολογικό παράδειγμα προς μίμηση.

(από πάνω)

φωτ. 3.2.2 Η περιοχή πριν την ανάπλαση

φωτ. 3.2.3 Η περιοχή πριν την ανάπλαση

φωτ. 3.2.4 Η σημερινή ανάπλαση

Ιστορική αναφορά

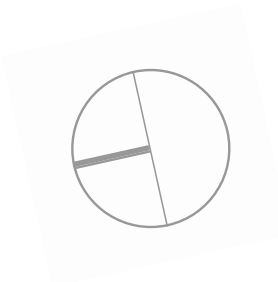
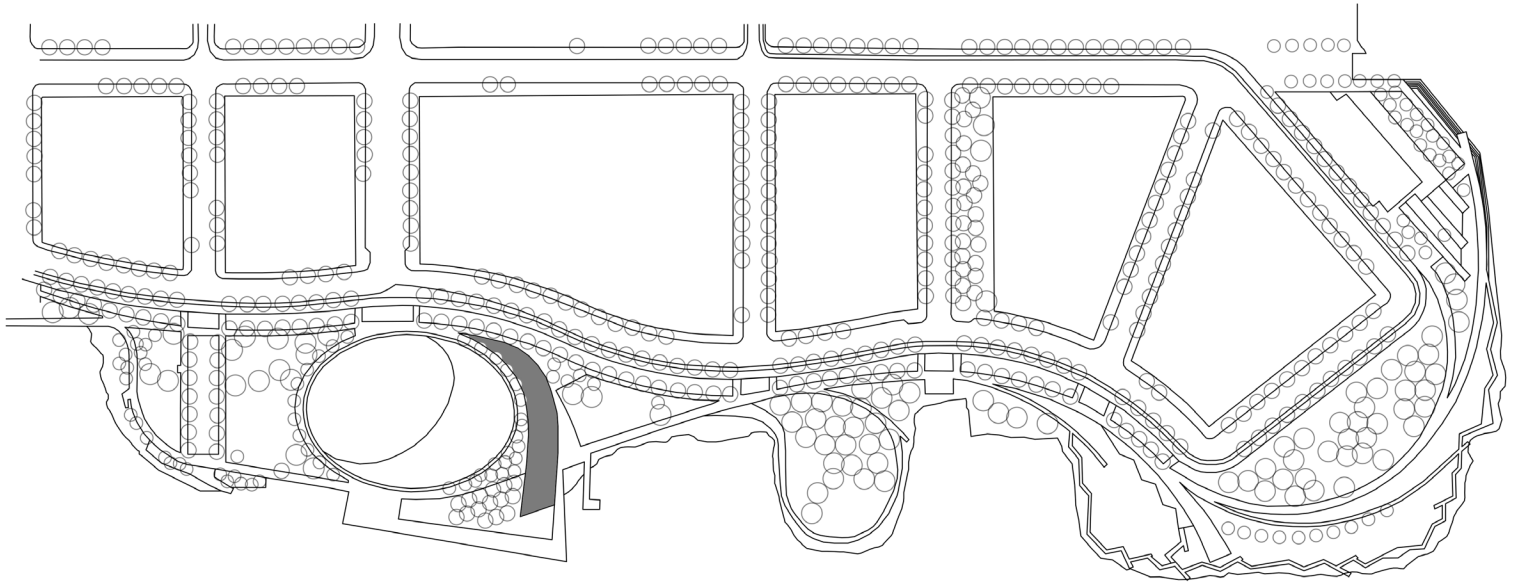
Η περιοχή γύρω από το Hunter's Point South, αν και υγρότοπος με φυσική δαντελωτή ακτογραμμή, μετατράπηκε σε μια βιομηχανική περιοχή στις αρχές του 1900. Η εγγύτητα του τόπου με το νερό και τις σιδηροδρομικές γραμμές, το έκανε τέλειο σημείο για τη βιομηχανία, και όπως ήταν φυσικό, η περιοχή σε γρήγορο χρονικό διάστημα γέμισε από αποθήκες και εργοστάσια. Όπως ήταν λογικό, η φυσική ακτογραμμή, μετατράπηκε γρήγορα σε μια προβλήτα για την μεταφορά των προϊόντων τους. Με την μεταφορά της βιομηχανίας στα προάστια της πόλης, η περιοχή ερήμωσε, με αποτέλεσμα να μετατραπεί σε οικιστική. Η περιοχή γύρω από την ακτογραμμή παραμελήθηκε σε τέτοιο βαθμό, ώστε να αποτελέσει ένα αστικό κενό.

Σχέση με το ανάγλυφο

Ο σκοπός για τον σχεδιασμό ενός πάρκου στην περιοχή του Hunter's Point South, ήταν η δημιουργία ενός νέου πόλου έλξης για τους κατοίκους της ευρύτερης περιοχής, καθώς επίσης και η επαναφορά στην κατάσταση που βρισκόταν το ανάγλυφο πριν την μετατροπή του σε βιομηχανική προκουμαία. Η περιοχή τα τελευταία χρόνια είχε μετατραπεί σε ένα χώρο υγειονομικής ταφής απορριμμάτων. Για να αντιμετωπίσουν αυτό το πρόβλημα, οι αρχιτέκτονες έπρεπε να εφαρμόσουν αρκετές πρωτοτυπίες για να μπορέσει το έδαφος να αναζωογονηθεί.

Πέρα από την αναζωογόνηση του εδάφους, έπρεπε να αντιμετωπίσουν μια σειρά από γεωτεχνικές προκλήσεις. Εκτός από το σαθρό υπόβαθρο, το οποίο οφείλεται στη λάσπη που βρίσκεται στο υπέδαφος, δεν υπήρχε η δυνατότητα για θεμελιώσεις σε μεγάλο βάθος, καθώς υπήρχαν υποθαλάσσιες σήραγγες διέλευσης οχημάτων. Δεδομένης της υπάρχουσας κατάστασης στην περιοχή, έγιναν επιχωματώσεις για να μπορέσουν να δημιουργήσουν το νέο ανάγλυφο της περιοχής.

Το έδαφος αποτελεί το βασικό εργαλείο σχεδιασμού, καθώς επαναφέρεται στην προ-υπάρχουσα δαντελωτή κατάσταση. Γίνεται αντιπλημμυρικός τοίχος, ενώ παράλληλα δημιουργεί τις ροές κίνησης πάνω στις οποίες βασίζεται η κεντρική ιδέα σχεδίασης.

σχέδιο γενικής οριζοντιογραφίας

Ένταξη στον αστικό ιστό

Όπως έχει ήδη προαναφερθεί, το Hunter's point south είναι μέρος μια νέας οικιστικής ανάπτυξης στη Νέα Υόρκη, μεταμορφώνοντας ένα στρατηγικά τοποθετημένο, αλλά εγκαταλελειμμένο βιομηχανικό μέτωπο, σε ένα νέο αστικό οικολογικό πάρκο.

Οι είσοδοι στο πάρκο σχεδιάζονται σαν προέκτασεις των κάθετων λεωφόρων που καταλήγουν στην παραλιακή λεωφόρο, δημιουργώντας ελεύθερες προσβάσεις για την εξυπηρέτηση των πολιτών. Το πάρκο εισχωρεί εντός του αστικού ιστού, στην 55η λεωφόρο, όπου δημιουργείται ένα γραμμικό πάρκο, ως συνέχεια του παράκτιου πάρκου.

Εντός του πάρκου σχεδιάστηκαν δύο πορείες, μια παράλληλη της παραλιακής λεωφόρου και μια που διέρχεται πλάι της ακτογραμμής. Η τελευταία, ως κύρια διαδρομή, διασχίζει την κεντρική φύτευση και οδηγεί σε μια υπερυψωμένη πλατφόρμα, στο νότιο άκρο της περιοχής. Αυτή η πλατφόρμα, ύψους 10 μέτρων, με την ιδιαίτερη θέα προς το Μανχάταν, αλλά και τον ποταμό East, αιωρείται πάνω από το χείλος του νέου υγροτόπου.

Από το κεντρικό μονοπάτι, οι αποβάθρες που υπήρχαν, έχουν αντικατασταθεί από τον υγροβιότοπο και έχουν δημιουργηθεί μονοπάτια που συνδέουν το κύριο τμήμα του πάρκου με τα υπόλοιπα τμήματά του. Το σύστημα των μονοπατιών εκτείνεται μέχρι την άκρη της περιοχής και αποτελεί μέρος της "μαλακής" επιφάνειας, ενώ παράλληλα αποτελεί ένα νέο ορόσημο και προορισμό, που προσελκύει κόσμο μέχρι την άκρη της περιοχής.

(από πάνω)

φωτ. 3.2.5 Πανοραμική άποψη Α' φάσης ανάπτυξης.

φωτ. 3.2.6 Πανοραμική άποψη Β' φάσης ανάπτυξης.

(δίπλα από πάνω)

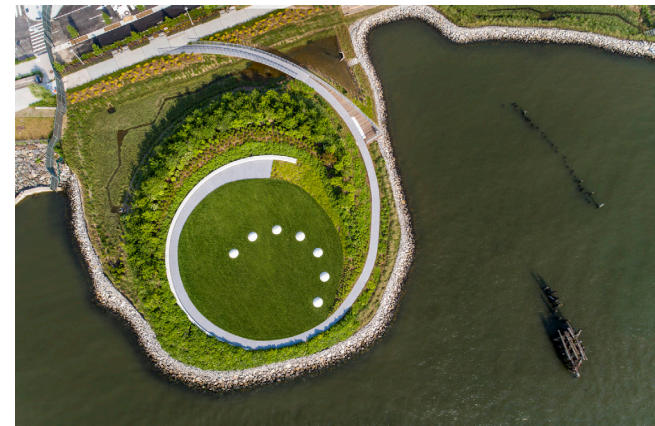
φωτ. 3.2.7 Ο νέος βιότοπος.

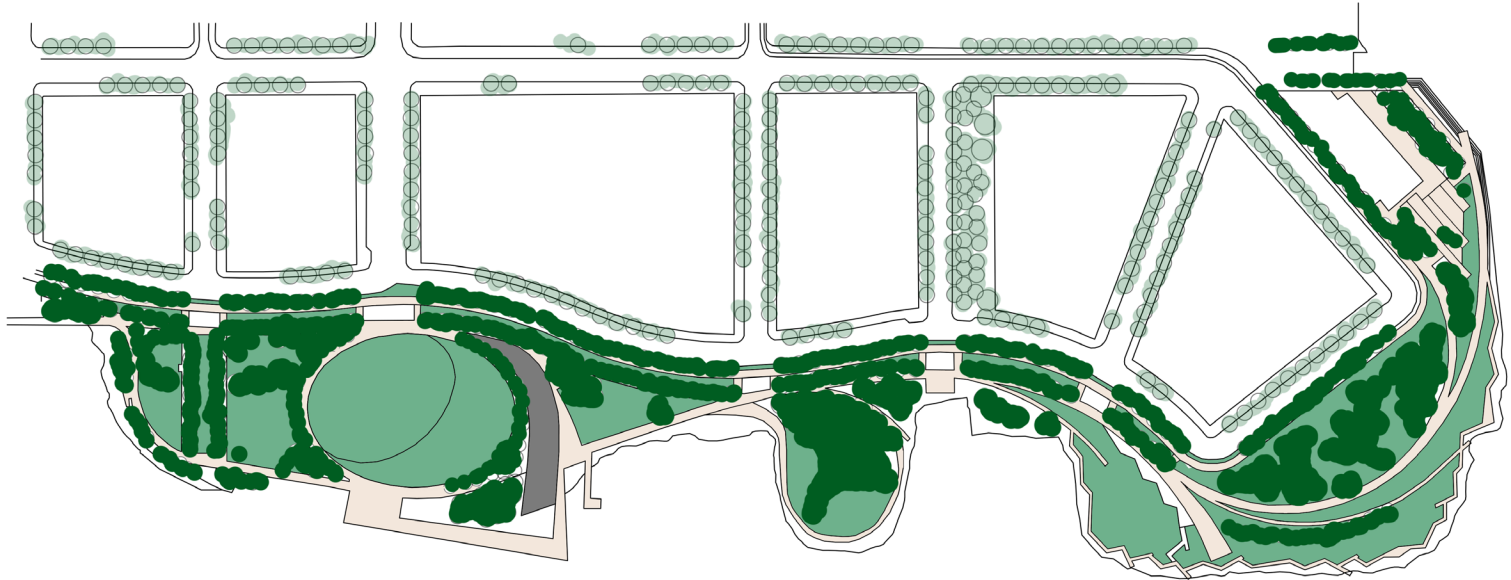
φωτ. 3.2.8 Αεροφωτογραφία τμήματος του βιοτόπου.

φωτ. 3.2.9 Η πλατφόρμα στον νέο βιότοπο.

Βιοκλιματικές συνθήκες - Φυτεμένο περιβάλλον

Το Hunter's point south, ήταν ένας φυσικός υγρότοπος. Για τον λόγο αυτό, η βλάστηση επηρεάζεται από αυτό το γεγονός. Η κύρια φύτευση βρίσκεται, κατά κύριο λόγο, στο νότιο τμήμα του πάρκου, όπου υπάρχει πιο έντονη η αίσθηση ενός υγρότοπου, σε αντίθεση με το βόρειο τμήμα που έχει πιο πολλούς χώρους δραστηριοτήτων. Η υψηλή φύτευση βρίσκεται κατά μήκος του μονοπατιού, που είναι παράλληλα με τη λεωφόρο, όπως επίσης στο νότιο τμήμα, αλλά και σε διάφορα σημεία στους χώρους δραστηριοτήτων, για να προσφέρει σκίαση. Η χαμηλή φύτευση έχει τοποθετηθεί κοντά στο υγρό στοιχείο για να δημιουργήσει ανοικτούς χώρους με θέα, με αποκορύφωμα το οβάλ πλάτωμα που δημιουργεί έναν ανοιχτό χώρο για εκδηλώσεις. Τα φυτά έχουν επιλεγεί λόγω της χρωματικής και εποχικής διαφοροποίησής τους, αλλά και για να αντέχουν στις κλιματολογικές συνθήκες, τόσο κατά τους καλοκαιρινούς, όσο και τους χειμερινούς μήνες.

σχέδιο φύτευσης

- υψηλή φύτευση
- χαμηλή φύτευση

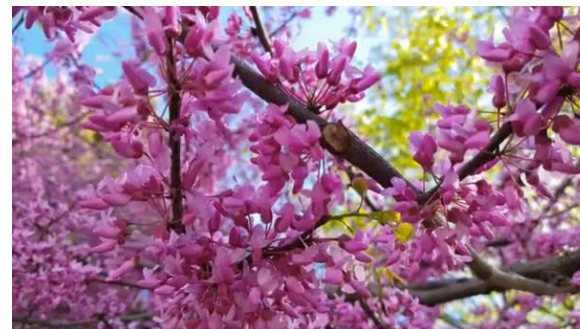
ενδεικτικός κατάλογος φυτών

1. Κόκκινη βελανιδιά (*Quercus rubra*)
2. Λιριόδεντρο (*Liriodendron*)
3. Κόκκινη μελία (*Fraxinus pennsylvanica*)
4. Αγκυριόμηλο (*Malus baccata*)
5. Ανατολική κουτσουπιά (*Cercis canadensis*)
6. Κρανιά (*Cornus*)
7. Γλεδίτσια (*Gleditsia*)
8. Υγράμβερη (*Liquidambar*)

(από πάνω)
φωτ. 3.2.10 Υψηλή φύτευση στο πάρκο
φωτ. 3.2.11 Ο βιότοπος

(από αριστερά)
φωτ. 3.2.12 Κόκκινη βελανιδιά
φωτ. 3.2.13 Κρανιά
φωτ. 3.2.14 Ανατολίτικη κουτσουπιά

Επισκεψιμότητα - Λειτουργίες

Το νέο αυτό πάρκο, παρέχει αρκετές δραστηριότητες στους κατοίκους της περιοχής, καθώς είναι ιδανικό για περιπάτους, ποδηλασία, αλλά και για χαλάρωση. Χωρίστηκε σε δύο τμήματα, το βόρειο που υπάρχουν όλες οι χρήσεις, και στο νότιο που είναι ο υγροβιότοπος. Από τα βόρεια προς τα νότια έχουμε:

1) Το πάρκο κατοικίδιων

Μια νέα τάση στα αστικά πάρκα του 21ου αιώνα είναι τα πάρκα κατοικίδιων. Για το λόγο αυτό, και στο Hunter's point south waterfront park έχει κατασκευαστεί ειδικός χώρος για τα κατοικίδια. Εντός του πάρκου, ρέει ένα διακριτό ρυάκι νερού, ενώ τα ξύλινα παγκάκια παραπέμπουν σε κορμούς δέντρων. Η σκίαση προσφέρεται από ένα στέγαστρο που έχει κατασκευαστεί με τα ίδια υλικά όπως αυτό του Pavilion.

2) Σιδηροδρομικός κήπος

Στην απόληξη της 51ης λεωφόρου, και ανάμεσα στο πάρκο κατοικίδιων και της παιδική χαρά, έχει δημιουργηθεί ένας κήπος εμπνευσμένος από τον παλιό σιδηρόδρομο της περιοχής. Η φύτευση μαζί με τις γραμμές του τρένου, δημιουργούν αυτή την αίσθηση. Το κεντρικό μονοπάτι που διασχίζει τον κήπο, καταλήγει σε ένα πλάτωμα με πίδακες νερού, που προσελκύουν τα βλέμματα των επισκεπτών.

(από πάνω)

φωτ. 3.2.15 Πανοραμική άποψη πάρκου σκύλων.

φωτ. 3.2.16 Ο σιδηροδρομικός κήπος

(δίπλα σελίδα-από πάνω)

φωτ. 3.2.17 Η παιδική χαρά.

φωτ. 3.2.18 Το πράσινο οβάλ.

φωτ. 3.2.19 Το pavilion.

3) Παιδική χαρά

Κάτω από την σκιά των δέντρων, δίπλα από το παραλιακό μονοπάτι, και περιτριγυρισμένο από γρασίδι, η παιδική χαρά αποτελεί το σημείο αναφοράς για τις οικογένειες, καθώς υπάρχει ένα σύνολο δραστηριοτήτων για όλες τις ηλικίες. Από γήπεδα μπάσκετ, παιδικές χαρές, μέχρι και υπαιθριο γυμναστήριο για τους ενήλικους.

4) Πράσινο οβάλ

Το πολλαπλών χρήσεων πράσινο οβάλ, αποτελεί τον μεγαλύτερο ελεύθερο χώρο της περιοχής και προσφέρει ιδιαίτερη θέα προς το Μανχάταν. Αυτός ο χώρος βρίσκεται στην συνέχεια της παιδικής χαράς και πλαισιώνεται από τα μονοπάτια, καθώς και το Pavillion στην νότια πλευρά του, το οποίο ακολουθεί την καμπύλη του ωσειδούς και προσφέρει παράλληλα χώρο για στάση πορθμείων.

5) Pavilion

Το Pavillion έχει σχεδιαστεί ως μια συνεχής δομή, που συνδέει την πόλη με την ακτή. Έχει σχεδιαστεί με σκοπό να υποστηρίξει διάφορες χρήσεις του πάρκου και αποτελεί το νέο τοπόσημο για την ευρύτερη περιοχή. Το Pavillion χωρίζεται σε δύο κτίρια κάτω από ένα συνεχές στέγαστρο. Περιλαμβάνει εγκαταστάσεις για την συντήρηση και τη λειτουργία του πάρκου αναψυχής, γραφεία, δημόσιες τουαλέτες, καθώς και αναψυκτήριο. Το Pavillion καταλήγει στην ξύλινη αποβάθρα, με πανοραμική θέα τον ορίζοντα του Μανχάταν.

Το αναδιπλωμένο στέγαστρο παραπέμπει στο ναυτικό παρελθόν της περιοχής και έχει κατασκευαστεί με τέτοιο τρόπο, έτσι ώστε να συλλέγει το νερό της βροχής, καθώς και την ηλιακή ενέργεια. Υπάρχουν φωτοβολταϊκά πάνελ που βρίσκονται στο νότιο μέρος των μεταλλικών πτυχών του στεγάστρου και παράγουν την ενέργεια που τροφοδοτούν πάνω από το 50% των αναγκών που χρειάζεται το πάρκο για την λειτουργία του. Ο σχεδιασμός του στεγάστρου προβλέπει την εγκατάσταση επιπλέον φωτοβολταϊκών πάνελ για να τροφοδοτήσει το 100% του πάρκου στο μέλλον. Το στέγαστρο επίσης συλλέγει τα όμβρια ύδατα και τα διοχετεύει σε υπόνομο. Η εξωτερική επιφάνεια του Pavillion είναι κατασκευασμένη σε όλο το μήκος της, από μια λεία μεταλλική επιφάνεια με πτυχώσεις, για αντανακλάται το πράσινο του πάρκου.

Συνοπτικά

Η βασική αρχή του σχεδιασμού είναι η επαναφορά στην προ-υπάρχουσα κατάσταση του υγροτόπου, καθώς και της δαντελωτής ακτής. Οι αρχιτέκτονες με γνώμονα αυτό, σχεδιάζουν πιο ελεύθερες μορφές, με περισσότερη σαφήνεια τους χώρους κίνησης και στάσης, καθώς και τους χώρους φύτευσης και χρήσεων. Χωρίζουν το πάρκο σε δύο τμήματα, το βόρειο που τοποθετούν τις χρήσεις και το νότιο που είναι ελεύθερο και παραπέμπει σε υγρότοπο. Επίσης, λαμβάνουν υπόψη τους τον αστικό ιστό, καθώς θέλουν να υπάρξει άμεση επαφή, για το λόγο αυτό όλες οι απολήξεις των δρόμων εισχωρούν με πορείες στο παραλιακό μονοπάτι. Η φύτευση έχει τοποθετηθεί κατάλληλα για να δημιουργεί κατάλληλες θεάσεις, αλλά και σκιάσεις, όπου είναι απαραίτητο. Ο σχεδιασμός του, στοχεύει στην δημιουργία ενός πάρκου πολλαπλών χρήσεων για τους επισκέπτες του, που το καθιστά πόλο έλξης για την ευρύτερη περιοχή. Δημιουργείτε έτσι, ένα κέντρο με ψυχαγωγικές και πολιτιστικές δραστηριότητες, αναδεικνύοντας επίσης την θέα προς το Μανχάταν.

(από αριστερά)

φωτ. 3.2.20 Ο βιότοπος

φωτ. 3.2.21 Το πράσινο οβάλ με θέα το Μανχάταν.

Βραβεία

Το έργο των αρχιτεκτόνων Thomas Balsley και Weiss - Manfredi, "Hunter's Point South Waterfront Park", από το 2014 μέχρι και σήμερα έχει αποσπάσει σημαντικά βραβεία και διακρίσεις. Μερικές από αυτές τις διακρίσεις είναι:

- 2018, AIANY + ASLANY Transportation + Infrastructure Design Excellence Awards, βραβείο διάκρισης στον τομέα των ανοικτών χώρων
- 2015, NY ASLA Award, βραβείο διάκρισης
- 2015, Architizer A+, βραβείο στην κατηγορία Αρχιτεκτονική Τοπίου
- 2014, The Architect's Newspaper, καλύτερο έργο Αρχιτεκτονικής Τοπίου
- 2014 ALSA (American Society of Landscape Architects): βραβείο διάκρισης

(από αριστερά)

φωτ. 3.2.22 Ο ποδηλατόδρομος στα όρια του πάρκου.
φωτ. 3.2.23 Χώρος περιπάτου στον βιότοπο.

Περιγραφή

Το πάρκο Olympic Sculpture Park βρίσκεται στο Σιάτλ των Ηνωμένων Πολιτειών. Σχεδιάστηκε από τους αρχιτέκτονες Weiss-Manfredi, σε συνεργασία με τον αρχιτέκτονα τοπίου Charles Anderson. Ο σχεδιασμός του πάρκου, αποσκοπεί στην μεταμόρφωση μιας βιομηχανικής περιοχής, σε ένα πάρκο ανοιχτό και ζωντανό για την τέχνη και τους πολίτες.

Η προσαρμογή του πάρκου στην έντονη μορφολογία της περιοχής -καθώς υπήρχε έντονη υψομετρική διαφορά ανάμεσα στον αστικό ιστό και την ακτογραμμή- αποτέλεσε το βασικό ζήτημα για τον σχεδιασμό του. Εστιάζει λοιπόν, στην επίλυση των προβλημάτων που έχουν να κάνουν με τον αστικό ιστό, ως προς τη συσχέτισή του, την προσβασιμότητα, αλλά και τον κοινωνικό ρόλο του πάρκου.

Ο τελικός σχεδιασμός του πάρκου, καταφέρνει να γεφυρώσει 3 διαφορετικές υψομετρικές περιοχές, και να χωρίσει το πάρκο σε 4 ξεχωριστά τμήματα, σε ότι έχει να κάνει με τη φύτευση. Εντός του οποίου τοποθετούνται αρκετοί χώροι εκθέσεων, ένα υπαίθριο αμφιθέατρο, το ranilion, καθώς και χώροι για περπάτημα και ποδηλασία.

Τοποθεσία: Seattle, United States

Αρχιτέκτονες: Charles Anderson (αρχ. τοπίου), Weiss - Manfredi

Κόστος: -

Συνολική επιφάνεια: 40 στρ.

Χρόνος κατασκευής: 2005-2007

Ιστορία περιοχής

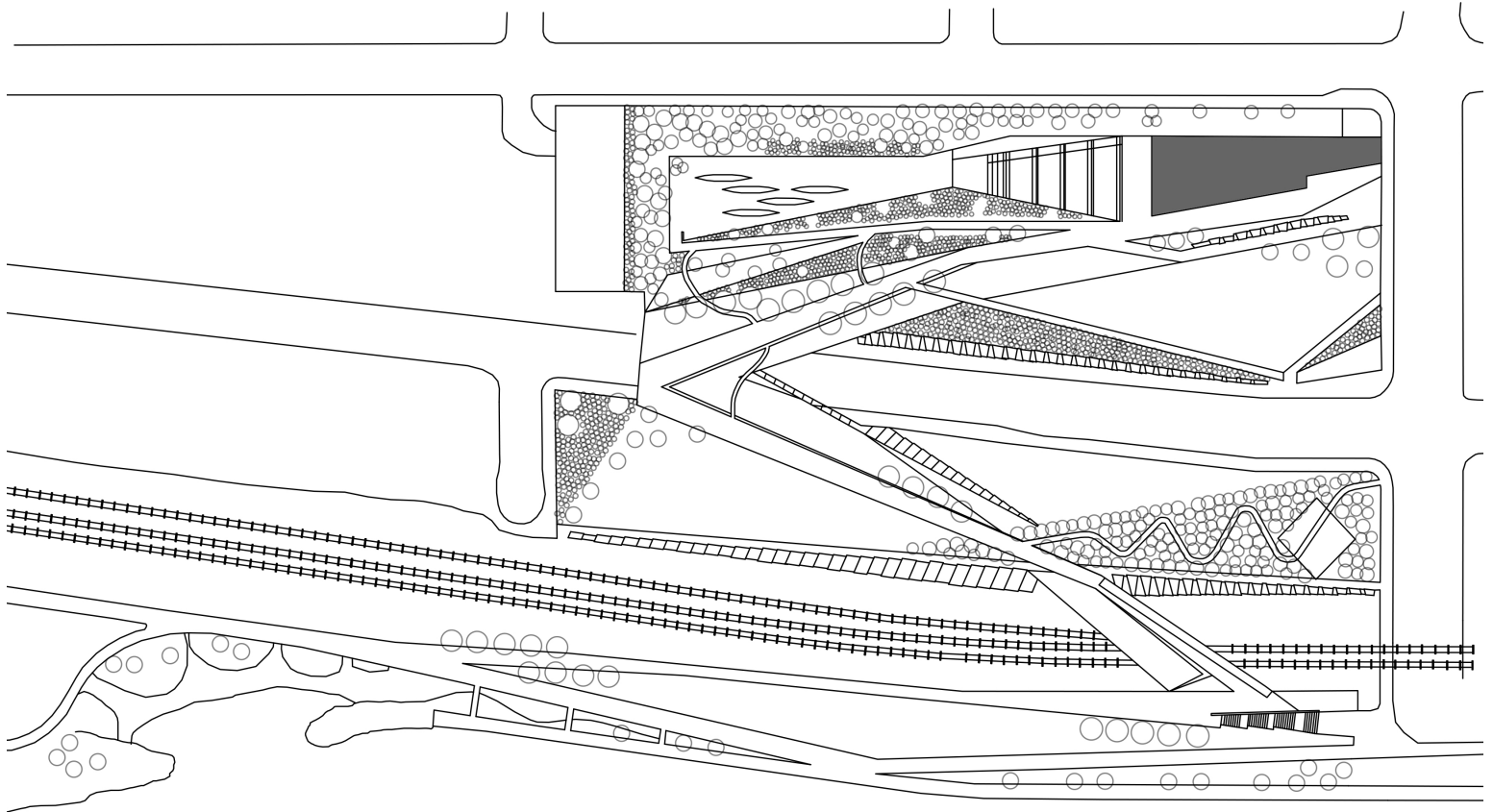
Η περιοχή στην οποία έγινε η ανάπλαση για το πάρκο Olympic Sculpture στο Σιάτλ, ήταν μια βιομηχανική περιοχή, που το 1910 σχεδιάστηκε να γίνει κέντρο εγκατάστασης για την αποθήκευση και την μεταφορά καυσίμων από την Union Oil Company of California (UNOCAL). Η βιομηχανική δραστηριότητα του παρελθόντος, είχε ως αποτέλεσμα να αφήσει το έδαφος και τα υπόγεια ύδατα μολυσμένα με πετρελαϊκά απόβλητα. Το 1990, η εταιρία UNOCAL μαζί με το τμήμα περιβάλλοντος της πολιτείας της Ουάσινγκτον, εφάρμοσαν ένα πιλοτικό πρόγραμμα για τον “καθαρισμό” της περιοχή από τα βιομηχανικά απόβλητα. Το πράσινο αυτό πρόγραμμα, είχε σαν αποτέλεσμα να απομακρυνθούν από την περιοχή 120.000 τόνοι μολυσμένου εδάφους, ενώ επίσης, εγκαταστάθηκε και σύστημα για την ανακύκλωση των υπόγειων υδάτων.

Σχέση με το ανάγλυφο

Το κυριότερο ζητήματα που έπρεπε να επιλυθεί, ήταν το ιδιαίτερο ανάγλυφο της περιοχής. Στο κατηφορικό ανάγλυφο της περιοχής, έπρεπε να προστεθεί και η ύπαρξη δύο σιβαρών ορίων ανάμεσα στον αστικό ιστό και την ακτή. Ένας αυτοκινητόδρομος, καθώς και οι γραμμές τρένου, χώριζαν την περιοχή σε 3 τμήματα. Για να μπορέσουν να λύσουν αυτή την ιδιαιτερότητα του αναγλύφου με τα όρια, σχεδίασαν μια πλατφόρμα σχήματος “Z”, που υπερυψώνεται πάνω από τον αυτοκινητόδρομο και τις γραμμές τρένων, καταφέροντας να γεφυρώσουν τα 3 αποκομμένα τμήματα του πάρκου μεταξύ τους. Επίσης, στο τετράγωνο οικόπεδο, χρησιμοποιούνται οι γωνίες της πλατφόρμας σχήματος “Z”, για να μεγιστοποιήσουν τις οπτικές φυγές από το πάρκο προς το παράκτιο μέτωπο και να δημιουργήσουν μια πορεία, όπου εκατέρωθεν της, τοποθετούνται γλυπτά. Η επαναφορά στην αρχική κατάσταση του αναγλύφου, ειδικότερα στην ακτή, είχε ως αποτέλεσμα τη δημιουργία του ιδανικού μικροκλίματος, που είναι ικανό να προσελκύσει περισσότερα είδη χλωρίδας και πανίδας.

φωτ. 3.3.2 Η περιοχή πριν την ανάπλαση.

■ pavilion

σχέδιο γενικής οριζοντιογραφίας

Ένταξη στον αστικό ιστό

Η βασική αρχή του σχεδιασμού του πάρκου Olympic Sculpture στο Σιάτλ, ήταν η επαναφορά της σχέσης αστικού ιστού - ακτής. Για να μπορέσουν να επαναφέρουν αυτή την σχέση, μέσω της πλατφόρμα σχήματος "Z", έπρεπε να δημιουργήσουν μια συνεχή πορεία, που να εισάγει τον επισκέπτη από την πόλη και μέσα από το πάρκο να τον καταλήγει στην ακτή. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα την ελεύθερη κίνηση πεζών μεταξύ του αστικού ιστού και της ακτογραμμής, που στο παρελθόν διακοπτόταν, λόγω των δύο ορίων της περιοχής.

Η πλατφόρμα σχήματος "Z", αποτελεί και την κύρια διαδρομή εντός του πάρκου, όπου από τις δύο πλευρές υπάρχει φύτευση, καθώς και γλυπτά. Η πορεία αυτή, καταλήγει στην ακτή, όπου έχει αποκατασταθεί ένα μέρος της παραλίας, δημιουργώντας μια πιο μαλακή επιφάνεια, σε αντίθεση με τη υπόλοιπη ακτογραμμή.

Βιοκλιματικές συνθήκες - Φυτεμένο περιβάλλον

Οι αρχιτέκτονες ήθελαν μέσα από την φύτευση, να χωρίσουν το πάρκο σε 4 διαφορετικά τμήματα, που να αντικατοπτρίζουν τα εγγενή οικοσυστήματα της βορειοδυτικής Αμερικής. Η υψηλή φύτευση έχει τοποθετηθεί στα όρια του πάρκου με τον αστικό ιστό, ενώ στο κεντρικό μονοπάτι έχει επιλεγεί χαμηλή, έτσι ώστε να μην αποκόπτει τις οπτικές φυγές προς το θαλάσσιο μέτωπο. Επίσης, κατά τόπους έχουν δημιουργηθεί ξέφωτα, όπου τοποθετούνται γλυπτά. Το κεντρικό μονοπάτι ενώνει μεταξύ τους τα 4 τμήματα. Πιο συγκεκριμένα:

α) Κοιλάδα

Η κοιλάδα σχεδιάζεται στην προέκταση του ravillion. Περιμετρικά της κοιλάδας, έχει τοποθετηθεί υψηλή φύτευση, με σκοπό τη δημιουργία ενός φυσικού φίλτρου, μεταξύ του πάρκου και του δρόμου, δημιουργώντας έτσι ένα ήσυχο καταφύγιο, που προσφέρει ηρεμία στους επισκέπτες. Το κεντρικό τμήμα της κοιλάδας αποτελείται από σκληρή επιφάνεια, στην οποία εκτίθενται γλυπτά.

φωτ. 3.3.3 Πανοραμική άποψη της ανάπτυξης (με κόκκινο η κύρια πορεία σχήματος "Z")
φωτ. 3.3.4 Πανοραμική άποψη του υπαίθριου αμφιθεάτρου με τα γλυπτά.

φωτ. 3.3.5 Προοπτική φωτογραφία στην κύρια πορεία σχήματος "Z".

β) Λιβάδι

Το λιβάδι έχει χωριστεί σε 3 μικρότερα τμήματα, τα οποία βρίσκονται εκατέρωθεν της κεντρικής πορείας. Καθένα από αυτά παρέχει ένα ευέλικτο περιβάλλον για να τοποθετηθούν τα καλλιτεχνικά εκθέματα και να δημιουργήσουν οπτικές φυγές ως προς την πόλη, αλλά και την ακτή. Όσον αφορά την φύτευση του τμήματος αυτού, αυτή αποτελείται από γρασίδι και τοπικά αγριολούλουδα.

γ) Άλσος

Το τρίτο τμήμα του πάρκου είναι το άλσος, χαρακτηριστικό του οποίου είναι η υψηλή φύτευση που έχει επιλεγεί. Ένα μικρό μονοπάτι διατρέχει το άλσος, συνδέοντας μια σειρά από ξέφωτα, που έχουν δημιουργηθεί για την τοποθέτηση των καλλιτεχνικών εκθεμάτων.

δ) Ακτή

Το τελευταίο τμήμα του πάρκου αποτελείται από την ακτή. Η ακτογραμμή καλύπτεται από σκληρή επιφάνεια, η οποία περιλαμβάνει έναν ποδηλατόδρομο και έναν χώρο περιπάτου. Στην απόληξη του πάρκου έχει σχεδιαστεί μια παραλία, ως υπενθύμιση της πρότερης κατάστασης της περιοχής. Όσον αφορά τη φύτευση, έχουν επιλεγεί φυτά που ευδοκούν σε παράκτιες περιοχές με σκοπό να συμβάλλουν στη δημιουργία ιδανικού οικοσυστήματος για τον μεταναστευτικό σολομό.

Ενδεικτικά είδη φυτών

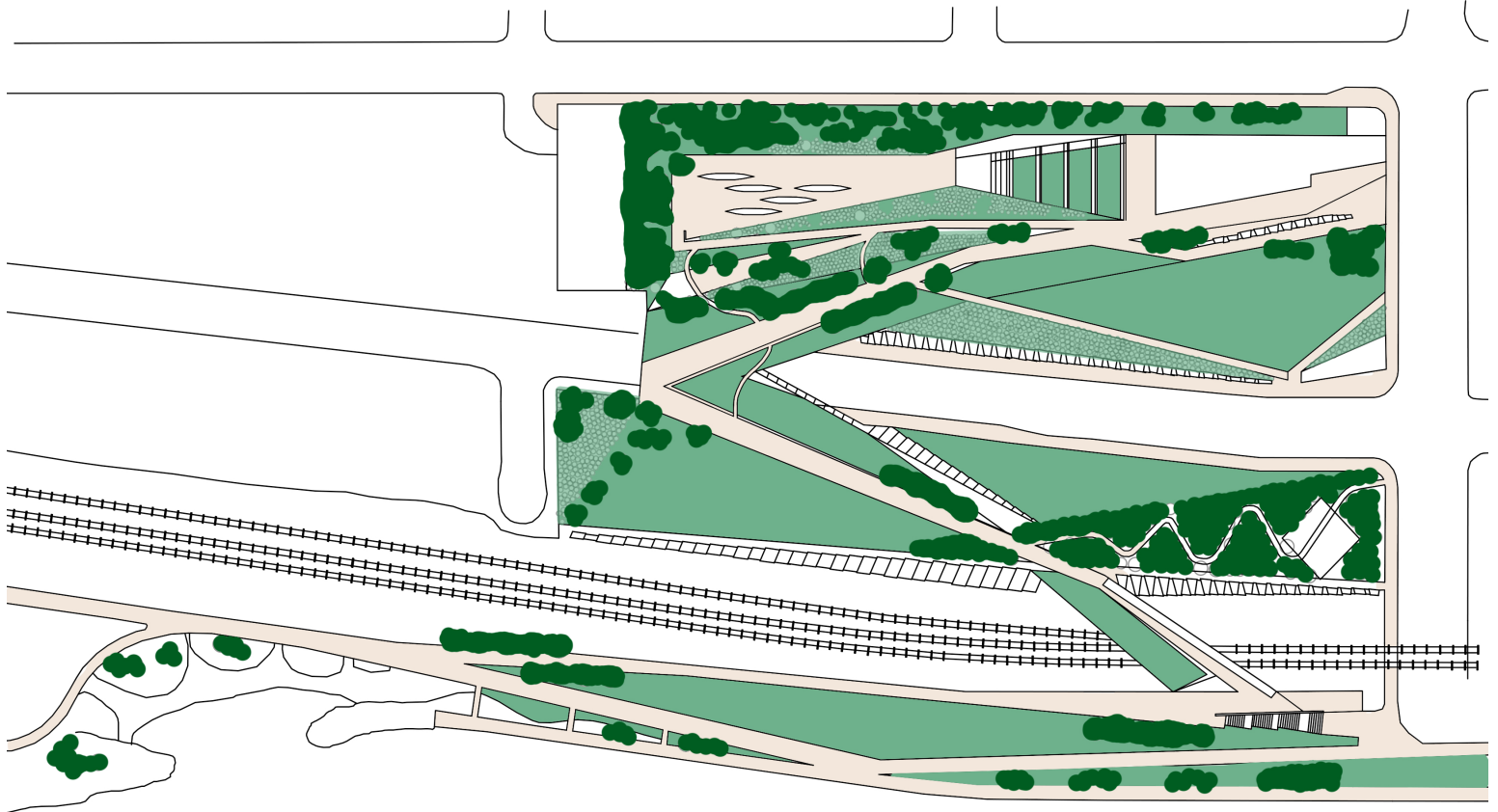
1. Ψευδοτσούγκα του Μένζιζ (*Pseudotsuga menziesii*)
2. Κόκκινη κολομπίνα (*Aquilegia formosa*)
3. Δρυς (*Quercus garryana*)
4. Λεύκη (*Populus tremuloides*)
5. Ίρις (*Iris tenax*)
6. Πέυκο (*Pinus contorta*)

(από πάνω)

φωτ. 3.3.6 Χώρος εκτόνωσης και χαλάρωσης στο λιβάδι.

φωτ. 3.3.7 Το άλσος.

φωτ. 3.3.8 Η ακτή που δημιουργήθηκε.

- υψηλή φύτευση
- χαμηλή φύτευση

Επισκεψιμότητα - Λειτουργίες

Το νέο αυτό πάρκο παρέχει πολλές δραστηριότητες στους κατοίκους της περιοχής, όπως επίσης και στους επισκέπτες του Σιάτλ. Η βασική ιδέα για τον σχεδιασμό του, ήταν να αποτελέσει ένα ανοικτό υπαίθριο μουσείο τέχνης, όπου οι επισκέπτες θα μπορούν να απολαύσουν την φύση και τα εκθέματα. Στην είσοδο του πάρκου έχει κατασκευαστεί ένα ravilion, που λειτουργεί και σαν αναψυκτήριο, ενώ παράλληλα προσφέρεται για εκδηλώσεις. Στην απόληξη του ravilion, υπάρχει ένα αμφιθέατρο. Η συλλογή των γλυπτών περιλαμβάνει αρκετά έργα από σημαντικούς καλλιτέχνες από τα μισά του 20ου αιώνα μέχρι και σήμερα, ενώ επίσης γίνονται και πολλές περιοδικές εκθέσεις. Εντός του πάρκου, υπάρχουν χώροι στάσης για ξεκούραση και χαλάρωση.

(από πάνω)

φωτ. 3.3.12 Εξωτερική άποψη του ravilion.

(από αριστερά)

φωτ. 3.3.13 Νυχτερινή άποψη του ravilion.

φωτ. 3.3.14 Χώρος περιπάτου στην ακτογραμμή.

Συνοπτικά

Ο βασικός συνθετικός χαρακτήρας είναι η δημιουργία ενός πάρκου σε μια περιοχή με έντονη κλίση, που υλοποιείται μέσω της πλατφόρμας σχήματος "Z". Μέσω της πλατφόρμας αυτής, υπάρχει άμεση μετάβαση από τον αστικό ιστό, στο παράκτιο μέτωπο. Για να επιτευχθεί αυτό, έπρεπε οι αρχιτέκτονες να λύσουν δυο σημαντικά προβλήματα. Το πρώτο αφορά το έντονο ανάγλυφο της περιοχής, ενώ το δεύτερο και πιο σημαντικό, τα δυο σπιβαρά όρια που υπήρχαν στην περιοχή. Οι αρχιτέκτονες, σύνδεσαν τον αστικό ιστό της πόλης με την ακτογραμμή, μέσω αυτής της κύριας πορείας. Η φύτευση του πάρκου χωρίζεται σε τέσσερα τμήματα και σε καθεμία από αυτή υπάρχει διαφορετική φύτευση, είτε υψηλή, είτε χαμηλή. Καθ' όλο το μήκος του πάρκου έχουν τοποθετηθεί διάσπαρτα καλλιτεχνικά εκθέματα, καθώς αποτελούν και το βασικό θέμα του πάρκου. Δημιουργείται έτσι, ένας πυρήνας με πολιτιστικές, ψυχαγωγικές αλλά και περιβαλλοντικές δραστηριότητες στο κέντρο του Σιάτλ.

(από πάνω)
φωτ. 3.3.15 Εσωτερική άποψη του pavilion.
φωτ. 3.3.16 Γλυπτό.
φωτ. 3.3.17 Γλυπτό δίπλα στο υπαίθριο αμφιθέατρο.

Περιγραφή

Ο φαληρικός όρμος Αττικής βρίσκεται σε μια από τις πιο ευνοημένες περιοχές στον νομό Αττικής και αποτελεί ένα ιδιαίτερο και ξεχωριστό κομμάτι δημόσιας γης, το οποίο απέχει μόλις 6 χλμ. νότια του κέντρου των Αθηνών. Σχεδιάστηκε από τον Renzo Piano, ενώ την εξειδίκευση των μελετών ανέλαβε η σύμπραξη γραφείων με την επωνυμία «Φάληρο 21», με στόχο να αντιμετωπίσει τρία βασικά ζητήματα: την αποκατάσταση της επικοινωνίας πόλης-θάλασσας, την επίλυση του πλημμυρικού προβλήματος της περιοχής και τη δημιουργία ενός μητροπολιτικού πόλου αναψυχής.

Βασικό ζήτημα στο σχεδιασμό του, είναι ο τρόπος με τον θα γίνει η προσαρμογή του στην μορφολογία της περιοχής, καθώς εκεί εκβάλλουν οι ποταμοί, Ιλισός και Κηφισός, όπως επίσης και η διαχείριση της λεωφόρου Ποσειδώνος που διέρχεται από την περιοχή και αποτελεί το σημαντικότερο όριο μεταξύ θάλασσας και πόλης. Επίσης, η βασική πρόθεση, όσον αφορά τη φύτευση ήταν η δημιουργία ενός μεσογειακού πευκώνα, ένα είδος που ευδοκίμει στις μεσογειακές χώρες και είναι ανθεκτικό στην ξηρασία.

Το πάρκο αποτελείται από μια σειρά δημοσίων χώρων, που αναπτύσσονται σε 5 βασικούς άξονες και φιλοξενούν αρκετές δραστηριότητες για τους επισκέπτες. Οι άξονες αυτοί είναι: της φύσης και της επιστήμης, του πολιτισμού, του αθλητισμού, των δράσεων και του ναυταθλητισμού.

Τοποθεσία: Φάληρο Αττική, Ελλάδα

Αρχιτέκτονες, Συνεργάτες: Renzo Piano Building workshop και "Φάληρο 21"

Κόστος: -

Συνολική επιφάνεια: 770 στρ.

Χρόνος κατασκευής: 2019 (ολοκλήρωση Α φάσης) - 2020 (υπό κατασκευή - Β φάση)

Ιστορία της περιοχής

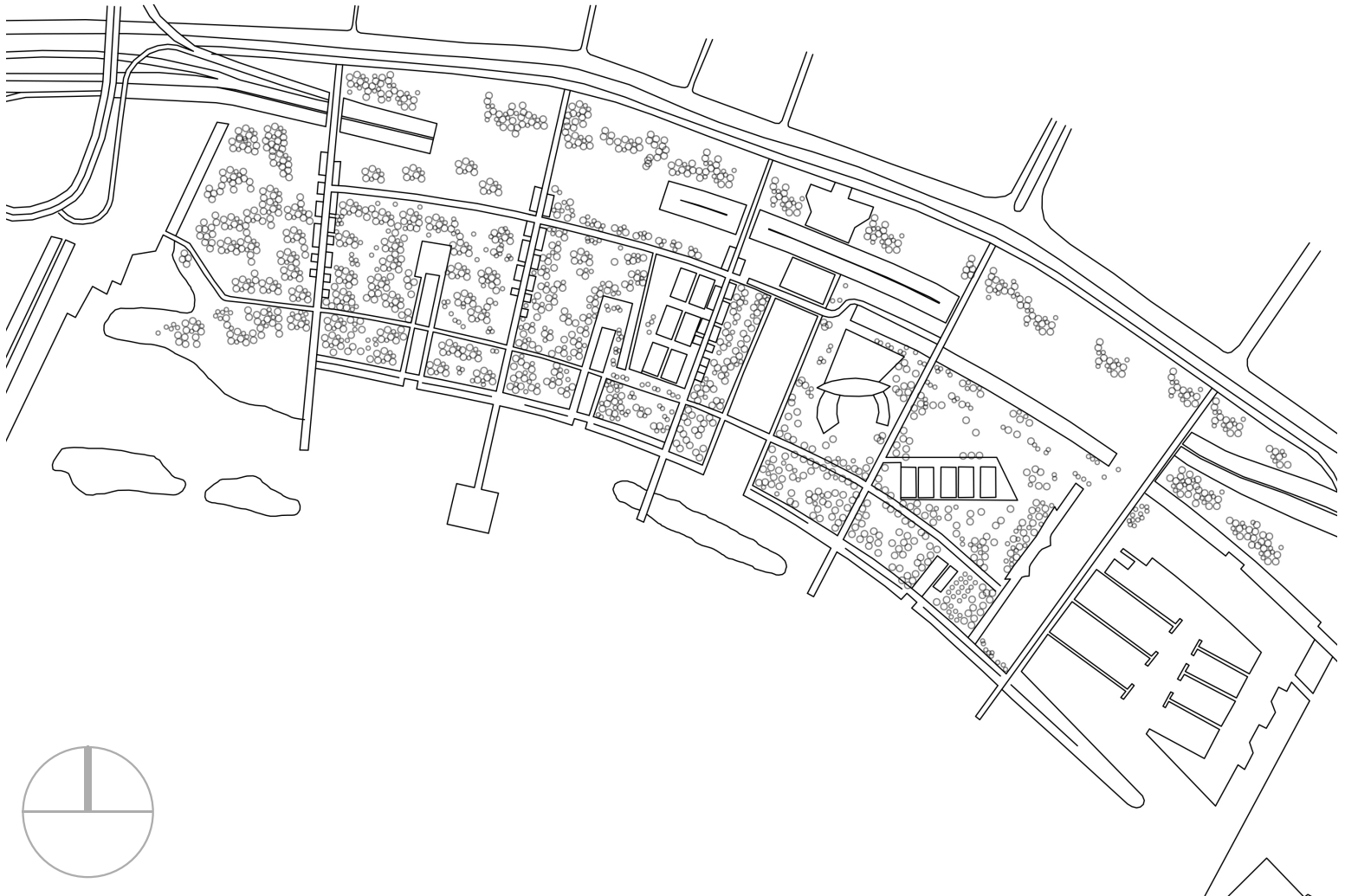
Στα τέλη του 19ου αιώνα, ο φαληρικός όρμος αποτέλεσε δημοφιλή προορισμό, καθώς στην περιοχή κτίστηκαν επαύλεις εύπορων Αθηναίων αλλά και εγκαταστάσεις αναψυχής. Όμως, κατά την διάρκεια του 20ου αιώνα, ακολούθησε μια παρατεταμένη περίοδος παρακμής, καθώς τα αθηναϊκά ρέματα μετατράπηκαν σε αποχετευτικούς αγωγούς. Φυσικά το γεγονός αυτό επηρέασε και τον κύριο τόπο εκβολή τους. Τα μολυσμένα νερά που εκβάλλονταν στο Φάληρο, είχαν ως αποτέλεσμα να απομακρύνουν τον κόσμο από την ακτή. Την δεκαετία του '70 καταστράφηκε η παραλία ως αποτέλεσμα των επιχωματώσεων που έγιναν στην περιοχή για την κατασκευή του παραλιακού αυτοκινητοδρόμου. Για τις ανάγκες της διοργάνωσης των Ολυμπιακών αγώνων «Αθήνα 2004», έγιναν διάφορες επεμβάσεις στην περιοχή, όπως η κατασκευή αθλητικών χώρων, ωστόσο από το 2004 μέχρι και σήμερα, η περιοχή του φαληρικού όρμου έχει εγκαταλειφθεί και είναι περισσότερο αποκομμένη από την πόλη όσο ποτέ.

Σχέση με το ανάγλυφο

Ο σκοπός για τον σχεδιασμό ενός πάρκου στην περιοχή του φαληρικού όρμου, ήταν η ανάγκη της αποκατάστασης της σχέσης μεταξύ πόλης και θάλασσας, κάτι το οποίο έλειπε από την αθηναϊκή πρωτεύουσα. Με βάση αυτή την ανάγκη, ο αρχιτέκτονας είχε ως βασικό άξονα την πλήρη ένταξη στην μορφολογία του αναγλύφου, έτσι ώστε να είναι άμεση η μετάβαση από τον αστικό ιστό, στο παράκτιο μέτωπο.

Δεδομένης της υπάρχουσας κατάστασης στην περιοχή, έπρεπε να αντιμετωπίσουν το μεγαλύτερο εμπόδιο που διασπούσε αυτή την σχέση. Καθώς η παραλιακή λεωφόρος Ποσειδώνος λειτουργούσε ως «τείχος» που απόκοπτε την πόλη από τη θάλασσα, η μελέτη του Renzo Piano προέβλεψε ως βασικό στοιχείο, τη μετακίνησή της προς τη θάλασσα, την κάλυψή της σε δύο σημεία και την σύνδεση των γύρω περιοχών, μέσω πεζοδρόμων με το παράκτιο μέτωπο. Ο κύριος στόχος της ανάπλασης, δηλαδή η επανασύνδεση του Μοσχάτου και της Καλλιθέας με το παράκτιο μέτωπο, γίνεται με την διάταξη πέντε κύριων εγκάρσιων αξόνων, που εισχωρούν από τον αστικό ιστό στο πάρκο.

(δίπλα σελίδα - από πάνω)

φωτ. 3.4.2 Ο φαληρικός όρμος στις αρχές του 20ου αιώνα.

φωτ. 3.4.3 Ο φαληρικός όρμος πριν την κατασκευή του γηπέδου beach volley.

σχέδιο γενικής οριζοντιογραφίας

Ένα άλλο σημαντικό πρόβλημα της περιοχής που έπρεπε να αντιμετωπιστεί, ήταν οι συχνές πλημμύρες, έτσι λοιπόν κατασκευάζεται ένα μεγάλο ξηρό χωμάτινο κανάλι στην θέση της παλαιάς λεωφόρου Ποσειδώνος, που θα λειτουργεί ως ανοιχτό πάρκο το μεγαλύτερο μέρος του χρόνου και θα «γемίζει» με νερά στις ισχυρές βροχοπτώσεις, προστατεύοντας την περιοχή του Μοσχάτου και της Καλλιθέας που βρίσκονται χαμηλότερα από το επίπεδο της θάλασσας.

Ένταξη στον αστικό ιστό

(από πάνω)

φωτ. 3.4.4 Ο φαληρικός όρμος μετά την ολοκλήρωση των έργων για την ολυμπιάδα του 2004.

φωτ. 3.4.5 Η λεωφόρος Ποσειδώνος ως όριο (κόκκινο) μεταξύ αστικού ιστού και θάλασσας, και η νέα χάραξη της (κίτρινο) μετά το πέρας το εργασιών.

Ο σχεδιασμός του πάρκου, με στόχο τη αποκατάσταση της συνέχειας μεταξύ πόλης και θάλασσας, γίνεται με πέντε κύριους εγκάρσιους άξονες, που εισχωρούν από την πόλη στο πάρκο, δημιουργώντας έτσι αδιάκοπη την σύνδεση της περιοχής με το παράκτιο μέτωπο, ενώ παράλληλα αποτελούν και τις βασικές εισόδους του πάρκου που εξυπηρετούν όλες τις κατοικημένες περιοχές

Η αποκατάσταση της συνέχειας μεταξύ πόλης και θάλασσας υλοποιείται αμφίδρομα και συμβολικά, αφενός μέσω της διείσδυσης της πόλης στο πάρκο, επεκτείνοντας τον ιστό των δρόμων μέσα στο Πάρκο και δημιουργώντας αλέες που συνεχίζουν μέχρι την θάλασσα, επαναφέροντας το στοιχείο των προβλητών-εξεδρών κι αφετέρου μέσω της σημειακής προέκτασης της ζώνης πρασίνου του πάρκου μέσα στην πόλη. Παράλληλα, αμφίδρομα και συμβολικά, μέσω της εκβολής του Ιλισού στη θάλασσα και αφετέρου μέσω της διείσδυσης της θάλασσας στη πόλη, μέσω των τεχνητών καναλιών και των λιμνών που θα λειτουργούν ως κολυμβητικές δεξαμενές.

Εντός του πάρκου υπάρχουν τέσσερις δευτερεύουσες διαδρομές, οι οποίες είναι παράλληλες με την ακτή, και κάθε μια αποτελεί περιπατητική πορεία που διέρχεται από τις ζώνες. Η πρώτη βρίσκεται στο γραμμικό όριο της πόλης με το πάρκο και συνιστά τον αστικό περίπατο, ενώ παράλληλα συνδέει και τους πέντε άξονες μεταξύ τους. Η δεύτερη πορεία αποτελεί το συνδετικό άξονα των βασικών λειτουργικών μεταξύ των τριών ζωνών του πάρκου. Η τρίτη πορεία αποτελεί την βασική ποδηλατική διαδρομή και συνδέει τις λειτουργίες με θέμα το νερό, ενώ ταυτόχρονα χαρακτηρίζεται από τις συνεχείς γεφυρώσεις των

Διεθνή παραδείγματα παράκτιων αναπλάσεων

καναλιών και του Ιλισού. Τέλος, η τέταρτη πορεία διαμορφώνει το παράκτιο περίπατο κατά μήκος της ακτής, στο σημείο του Ιλισού, διακόπτεται και συνεχίζεται μέσω γέφυρας βορειότερα.

σχέδιο ένταξης

Οι πέντε άξονες (κόκκινο) εισέρχονται από τον αστικό ιστό και μέσω του πάρκου καταλήγουν ως προβλήτες-εξέδρες στη θάλασσα, ενώ ταυτόχρονα λειτουργούν ως προέκταση της ζώνης πρασίνου από το πάρκο προς τον αστικό ιστό. Γίνεται σαφές ότι η αποκατάσταση της συνέχειας μεταξύ πόλης και θάλασσας βασίζεται στους πέντε άξονες.

Βιοκλιματικές συνθήκες - Φυτεμένο περιβάλλον

(από πάνω)

φωτ. 3.4.6 Ο μεσογειακός πευκώνας.
φωτ. 3.4.7 Ένας από τους βασικούς άξονες κίνησης.
φωτ. 3.4.8 Η δευτερεύουσα πορεία που διέρχεται πάνω από την κολυμβητική δεξαμενή.

Βασική ιδέα, όσον αφορά την φύτευση ήταν η δημιουργία ενός μεσογειακού πευκώνα. Έτσι λοιπόν, η κύρια βλάστηση αποτελείται από πεύκα, ένα είδος αρκετά διαδεδομένο στην Ελλάδα, καθώς είναι ανθεκτικό στην ξηρασία, ενώ χρειάζονται αρκετό ήλιο. Η οργάνωση της φύτευσης, χωρίζεται σε τέσσερις ζώνες, παράλληλες προς την ακτή, στις οποίες ορίζονται διαφορετικά είδη χλωρίδας ανάλογα με την εγγύτητα των ζωνών προς τη θάλασσα.

Στο ξηρό αντιπλημμυρικό κανάλι που βρίσκεται στο όριο του πάρκου με την πόλη, η μελέτη προβλέπει την δημιουργία περιοχών με γραμμικές αστικές καλλιέργειες, με σκοπό να αναζωογονηθεί η περιοχή δίπλα από το τραμ, να ενταθεί η λειτουργία του αστικού περιπάτου και ο δεσμός των αστικών περιοχών με το πάρκο. Στο υπόλοιπο πάρκο, η οργάνωση της κύριας φύτευσης υλοποιείται με πεύκα που ακολουθούν έναν κάνναβο διαστάσεων 9 x 9 μέτρων. Έτσι, λοιπόν, δημιουργείται ένας παραθαλάσσιος πευκώνας προσβάσιμος από όλους. Σε ότι αφορά στα χαρακτηριστικά της χαμηλής φύτευσης, έχουν επιλεγεί γηγενή, ξηρανθεκτικά είδη με λιγιστές απαιτήσεις νερού και φροντίδας. Προβλέπονται να φυτευτούν φυτά που ανήκουν στην ελληνική και μεσογειακή χλωρίδα, με διάφορα αειθαλή και φυλλοβόλα φυτά που έχουν ως στόχο την ενίσχυση της βιοποικιλότητας, της χρωματικής κι εποχικής διαφοροποίησης, την ποικιλία χρωμάτων, σχημάτων και μεγεθών. Συνολικά θα φυτευτούν 2.900 δένδρα και 350.000 θάμνοι και φυτά.

Ενδεικτικά είδη φυτών

1. Πεύκο (Pinus)
2. Λεβάντα (Lavandula)
3. Θυμαρί (Thymus)
4. Φασκομηλιά (Salvia officinalis)
5. Ματζουράνα (Origanum majorana)

σχέδιο φύτευσης

- υψηλή φύτευση
- χαμηλή φύτευση

Επισκεψιμότητα - Λειτουργίες

Το νέο αυτό πάρκο θα παρέχει πολλές δραστηριότητες στους κατοίκους της περιοχής, όπως επίσης και στους επισκέπτες. Όπως έχει αναφερθεί, οι πέντε βασικοί άξονες που ενώνουν την πόλη με το πάρκο, θα αναπτυχθούν με θεματικό χαρακτήρα χρήσεων. Από τα δυτικά προς τα ανατολικά, ο πρώτος άξονας είναι εκείνος της Φύσης και της Επιστήμης, όπου θα υπάρχει παρατηρητήριο, κέντρο περιβαλλοντικής πληροφόρησης και ενημέρωσης, όπως επίσης και ένας θερινός κινηματογράφος. Στην συνέχεια είναι ο άξονας πολιτισμού που θα καταλήγει και στην κεντρική προβλήτα στην οποία θα δημιουργηθεί ένα κτίριο τοπόσημο. Τρίτος είναι ο άξονας Αθλητισμού, όπου θα κατασκευαστούν γήπεδα 5Χ5, υπαίθριο γυμναστήριο, ιατρεία, χώροι υγιεινής, καθώς και ένα αναψυκτήριο. Τέταρτος, ο άξονας Ψυχαγωγίας και δράσεων που θα διέρχεται από το υφιστάμενο γήπεδο beach volley, όπως επίσης και από τα γήπεδα τένις. Πέμπτος είναι ο άξονας ναυαθλητισμού, όπου ενώνεται με την σημερινή μαρίνα. Επίσης σε 3 σημεία, θα γίνει εισχώρηση της θάλασσας στο πάρκο. Στα σημεία αυτά θα δημιουργηθούν τρεις κολυμβητικές δεξαμενές, που θα λειτουργούν ως γραμμικά θαλάσσια κανάλια, δημιουργώντας ζωντανούς πόλους αναψυχής, επαναφέροντας την κολύμβηση στο Φαληρικό Όρμο. Η ελεύθερη και αδιάκοπη πρόσβαση από όλες τις περιοχές, που γειτνιάζει το πάρκο, δίνει την δυνατότητα στους κατοίκους και στους επισκέπτες να χρησιμοποιούν το πάρκο στην καθημερινότητά τους.

(από πάνω)

φωτ. 3.4.9 Ο τρίτος άξονας κίνησης που διέρχεται μέσα από υπαίθρια περίπτερα.

φωτ. 3.4.10 Η κολυμβητική δεξαμενή.

φωτ. 3.4.11 Η κολυμβητική δεξαμενή μαζί με ένα αναψυκτήριο.

Συνοπτικά

Ο βασικός συνθετικός χαρακτήρας είναι η δημιουργία ενός μεσογειακού πευκώνα που θα λειτουργήσει ως πάρκο πόλης με την άμεση μετάβαση από τον αστικό ιστό στο παράκτιο μέτωπο, μέσω της χρήσης 5 βασικών αξόνων. Αυτό επιτυγχάνεται μέσω της υπογειοποίησης ενός μέρους της Λ. Ποσειδώνος, ενώ το υπάρχον δίκτυο του αστικού ιστού της πόλης, συνδέεται με πορείες και προσβάσεις στο πάρκο που στοχεύει επίσης και στη δημιουργία των βασικών χαράξεων του πάρκου. Οι εγκάρσιες συνδέσεις καταλήγουν από τον αστικό ιστό στην θάλασσα, ενώ οι κάθετες ενώνουν μεταξύ τους, τους άξονες. Η υψηλή φύτευση αποτελείται, κυρίως, από πεύκα, η οποία έχει τοποθετηθεί στο νότιο άκρο του πάρκου και καταλήγει στην αρχή του λόφου, ενώ η χαμηλή φύτευση αποτελείται από θαμνοειδή και άνθη. Το πάρκο στοχεύει στην δημιουργία ενός πράσινου πνεύμονα για την Αθήνα, και σε συνδυασμό με τις χρήσεις του, αποσκοπεί στο να καλύψει τις ανάγκες των κατοίκων. Δημιουργεί έτσι, έναν πυρήνα με πολιτιστικές, ψυχαγωγικές και περιβαλλοντικές δραστηριότητες, και σε συνδυασμό με το ΚΠΙΣΝ, δημιουργούν έναν νέο πόλο έλξης για την πρωτεύουσα.

(από πάνω)

φωτ. 3.4.12 Το Κέντρο Πολιτισμού Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος.

φωτ. 3.4.13 Ένας από τους βασικούς άξονες, που εισέρχεται στην θάλασσα ως προκυμιάς.

φωτ. 3.4.14 Πανοραμική άποψη του πάρκου.

Περιγραφή

Το Parc del Poblenou, βρίσκεται στην παραθαλάσσια περιοχή της Βαρκελώνης, κοντά στο κέντρο της συνοικίας, από όπου παίρνει το όνομά του. Σχεδιάστηκε από τους αρχιτέκτονες Manuel Ruisánchez και Xavier Vendrell με σκοπό να λύσουν το πρόβλημα της προσβασιμότητας μεταξύ αστικού ιστού και παράκτιου μετώπου, ενώ παράλληλα να αποτελέσει χώρο αναψυχής του πληθυσμού της περιοχής, αλλά και τόπο χαλάρωσης των λουόμενων.

Βασική ιδέα για τον σχεδιασμό του πάρκου αποτέλεσαν οι αμμοθίνες. Αυτοί οι μικροί, αμώδεις σχηματισμοί που εντοπίζονται στις παράκτιες περιοχές, συνιστούν ουσιαστικό οικότοπο στη ζώνη μετάβασης μεταξύ ξηράς και θάλασσας. Για τον λόγο αυτό, ολόκληρο το πάρκο έχει αντιμετωπιστεί ως ένας οικότοπος, όπου το φυσικό στοιχείο κατέχει τον κυρίαρχο ρόλο.

Στο πάρκο επίσης, έχουν δημιουργηθεί αρκετές δραστηριότητες για τους κατοίκους της περιοχής, όπως παιδικές χαρές, αθλητικές εγκαταστάσεις, αναψυκτήρια, καθώς και περιήπτερα εκθέσεων.

Τοποθεσία: Βαρκελώνη, Ισπανία

Αρχιτέκτονες: Manuel Ruisánchez, Xavier Vendrell

Κόστος: 6,310,630 €

Συνολική επιφάνεια: 119,236 m²

Χρόνος κατασκευής: 1990 - 1992

Ιστορία περιοχής

Στην περιοχή όπου βρίσκεται σήμερα το πάρκο, υπήρχαν αρκετά ερείπια πρώην βιομηχανικών εργοστασίων, καθώς και αυθαίρετες κατασκευές. Επίσης, υπήρχαν οι αποβάθρες από τον παλιό σιδηροδρομικό σταθμό εμπορευμάτων, που εξυπηρετούσαν την περιοχή του Poblenou, αλλά και εγκαταλελειμμένα υπολείμματα από το παλιό σύστημα υποδομών της πόλης (υπόνομοι, κυματοθραύστες). Έτσι λοιπόν, αποτελούσε έναν περιθωριοποιημένο χώρο πολύ κοντά στο κέντρο της Βαρκελώνης. Η κατάσταση στην περιοχή άλλαξε, όταν η περιοχή της Poblenou υπέστη ολοκληρωμένο αστικό μετασχηματισμό ως αποτέλεσμα των Ολυμπιακών Αγώνων του 1992 που πραγματοποιήθηκαν στην Βαρκελώνη. Αρκετά από τα κατάλοιπα που βρέθηκαν στην περιοχή, χρησιμοποιήθηκαν για να κατασκευαστούν γλυπτά, έτσι ώστε να κοσμήσουν το πάρκο.

Σχέση με το ανάγλυφο

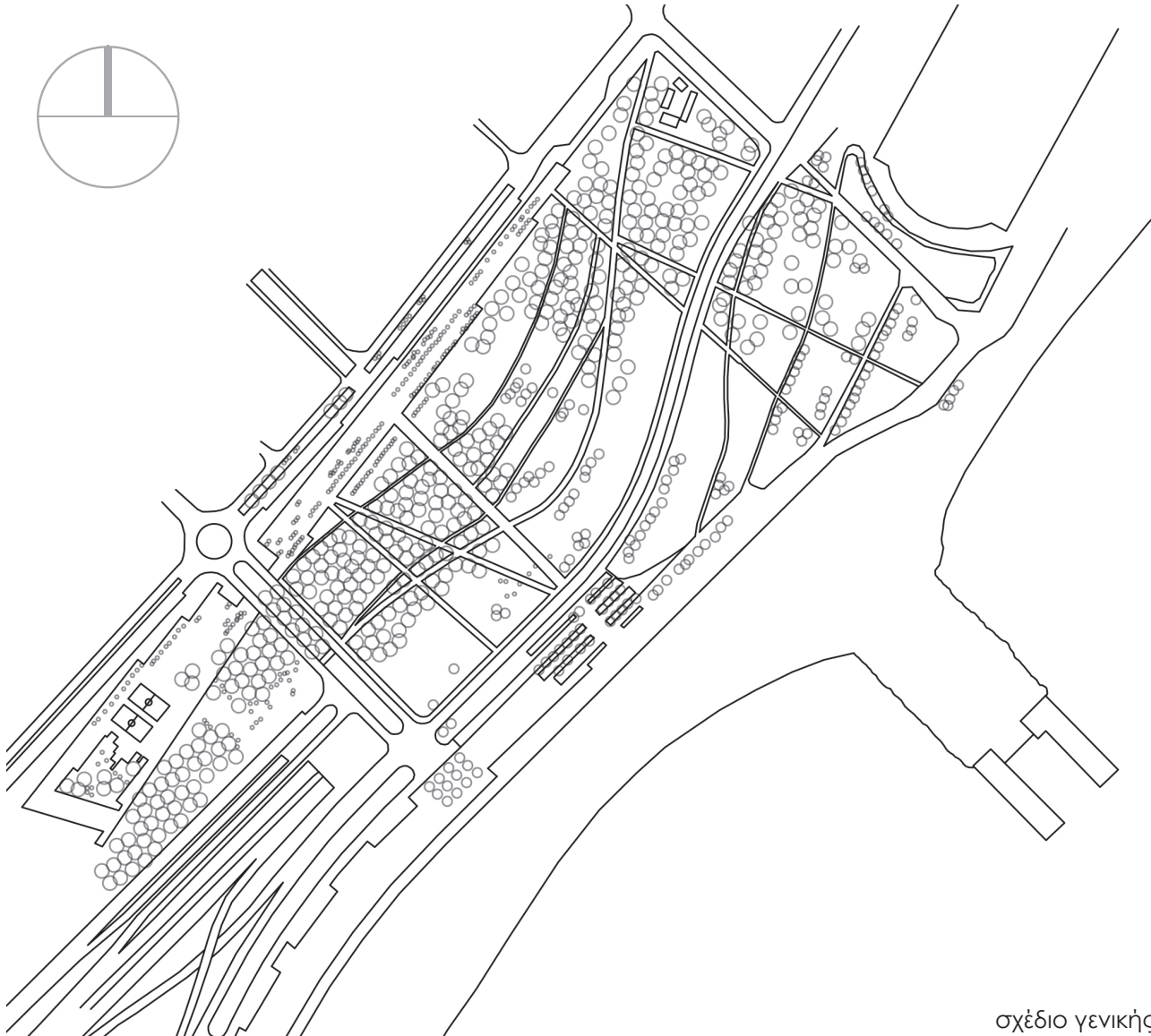
Η βασική αρχή σχεδιασμού, ήταν η επαναφορά του τοπίου στην προ-υπάρχουσα κατάσταση με την απομάκρυνση των βιομηχανικών, αλλά και σιδηροδρομικών καταλοίπων που είχαν απομείνει στην περιοχή. Οι αρχιτέκτονες, θεωρώντας το όριο ξηράς - θάλασσας ως ένα μεταβλητό οικοσύστημα, ως ένα ενδιάμεσο χώρο μεταξύ του υδάτινου στοιχείου και της πυκνής δόμησης του αστικού ιστού της πόλης, αναζήτησαν την ταυτότητα που θέλουν να δώσουν στο τοπίο αυτό. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο σκέψης, και με αφορμή την ύπαρξη αμμοθινών στην παραλία, σχεδίασαν μια σειρά από τεχνικούς λόφους με στόχο την ανάκτηση της φυσικής κατάστασης του ορίου με τη θάλασσα. Το πάρκο λοιπόν, δομήθηκε σαν μια ακολουθία αμμοθινών, που απλώνονται από την παραλία μέχρι και τα όρια με την πόλη.

(από πάνω)

φωτ. 3.5.2 Η περιοχή του πάρκου πριν τις εργασίες.

φωτ. 3.5.3 Η δημιουργία των αμμοθινών το 1990.

σχέδιο γενικής οριζοντιογραφίας

Ένταξη στον αστικό ιστό

Ο σκοπός της δημιουργίας του πάρκου ήταν να λυθεί το πρόβλημα της προσβασιμότητας μεταξύ του αστικού ιστού και του παράκτιου μετώπου. Αυτή η αποκατάσταση της συνέχειας μεταξύ πόλης και θάλασσας υλοποιείται αμφίδρομα, αφενός μέσω της διείσδυσης της πόλης στο πάρκο, επεκτείνοντας τον ιστό των δρόμων μέσα στο πάρκο και αφετέρου μέσω της σημειακής προέκτασης της ζώνης πρασίνου του πάρκου μέσα στην πόλη. Η διείσδυση των δρόμων εντός του πάρκου, μέσω των μονοπατιών, συμβάλει παράλληλα και στην δημιουργία των βασικών αξόνων κίνησης και επικοινωνίας του πάρκου με την πόλη, ενώ επηρεάζει και την τελική χάραξη του πάρκου.

(από πάνω)

φωτ. 3.5.4 Ένα από τα εγκάρσια μονοπάτια.

φωτ. 3.5.5 Ένα από τα διαμήκη μονοπάτια.

Βιοκλιματικές συνθήκες - Φυτεμένο περιβάλλον

Όπως αναφέρθηκε, ο κύριος στόχος για το Parc del Poblenou ήταν η δημιουργία ενός οικοτόπου. Οι αρχιτέκτονες μιμούμενοι την μορφή των αμμοθινών, δημιουργούν αυτούς τους μικρούς τεχνητούς λόφους, όπου καλύπτονται από βλάστηση που έγκειται στα ντόπια είδη χλωρίδας. Το πεύκο και οι ευκάλυπτοι είναι τα βασικά δέντρα που έχουν επιλεγεί. Η υψηλή φύτευση, έχει τοποθετηθεί στην είσοδο του πάρκου με την πόλη, και λειτουργεί σαν φίλτρο μεταξύ του αστικού ιστού και του πάρκου. Όλο το υπόλοιπο πάρκο καλύπτεται από χαμηλή βλάστηση, ενώ στα κύρια μονοπάτια έχει επιλεγεί η χρήση αρωματικών ειδών, όπως το θυμάρι, το δεντρολίβανο, η λεβάντα και το φασκόμηλο για να δημιουργεί μια ευχάριστη αίσθηση στους επισκέπτες του πάρκου.

Ενδεικτικά είδη φυτών

1. Πεύκο (Pinus)
2. Ευκάλυπτος (Eucalyptus)
2. Λεβάντα (Lavandula)
3. Θυμάρι (Thymus)
4. Φασκομηλιά (Salvia officinalis)
5. Δενδρολίβανο (Rosmarinus officinalis)

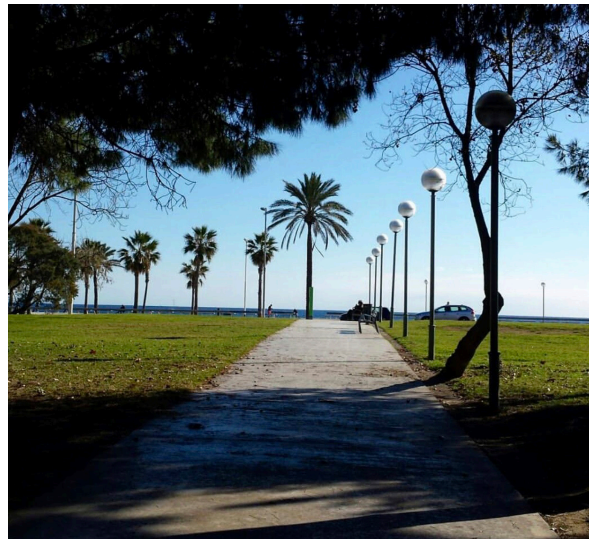
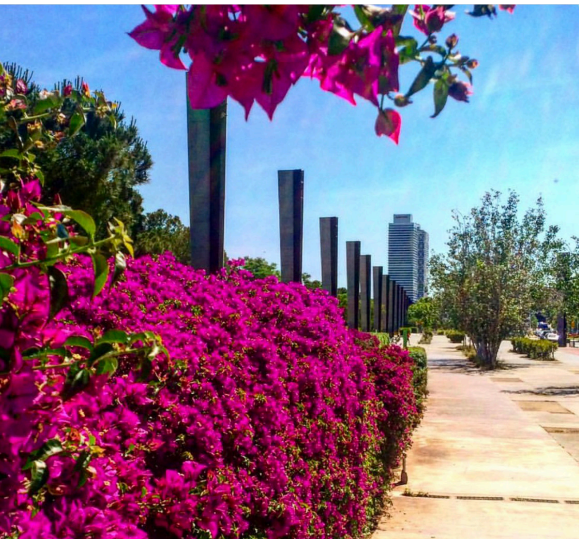
(από αριστερά)

φωτ. 3.5.6 Η χαμηλή φύτευση στο νότιο τμήμα.

φωτ. 3.5.7 Πεύκο, το κύριο είδος φύτευσης που επιλέχθηκε στο πάρκο.

(από αριστερά)

φωτ. 3.5.8 Αρωματικά φυτά στην είσοδο του πάρκου.

φωτ. 3.5.9 Απόληξη ενός μονοπατιού προς την παραλία.

φωτ. 3.5.10 Πεύκα εντός του πάρκου.

Επισκεψιμότητα - Λειτουργίες

Το πάρκο του Poblenou παρέχει αρκετές δραστηριότητες στους κατοίκους της περιοχής, καθώς επίσης και στους επισκέπτες του. Πέρα από την χρήση της παραλίας κατά τους καλοκαιρινούς μήνες, έχουν δημιουργηθεί αρκετοί χώροι για δραστηριότητες καθ' όλη την διάρκεια του χρόνου. Σχεδόν όλες οι χρήσεις έχουν τοποθετηθεί στο βόρειο σημείο του πάρκου, εκεί όπου ο αστικός ιστός ενώνεται με το πάρκο. Στη δυτική άκρη του πάρκου, έχει σχεδιαστεί μια μικρή λίμνη, ωστόσο τα τελευταία χρόνια δεν λειτουργεί. Επίσης, στο πάρκο μπορεί κανείς να βρει, παιδικές χαρές, αθλητικές εγκαταστάσεις, αναψυκτήρια, περίπτερα και χώρους για επιτραπέζια αντισφαίριση. Το 2014 οι αρχιτέκτονες SCOB, σχεδίασαν ένα νέο skatepark στα όρια του πάρκου με το αθλητικό κέντρο που βρίσκεται στα ανατολικά, εμπνευσμένοι από τους αμμόλοφους και την στρατηγική του σχεδιασμού του πάρκου Poble Nou.

(από πάνω)

φωτ. 3.5.11 Γήπεδα μπάσκετ εντός του πάρκου.

φωτ. 3.5.12 Παιδική χαρά.

φωτ. 3.5.13 Το skate park των SCOB.

φωτ. 3.5.14 Πανοραμική φωτογραφία του πάρκου και του skate park.

Συνοπτικά

Ο βασικός συνθετικός χαρακτήρας, είναι η δημιουργία ενός πάρκου, που η βασική του ιδέα προέρχεται από την μορφή των αμμοθινών και το πώς μπορεί να λειτουργήσει σαν προέκταση της παραλίας. Ο σχεδιασμός του πάρκου, που πραγματοποιήθηκε μετά από μια σειρά παρεμβάσεων, που υλοποιήθηκαν στη νέα ακτογραμμή της Βαρκελώνης, οδήγησαν στην δημιουργία ενός νέου χώρου αναψυχής και χαλάρωσης για την ευρύτερη περιοχή. Η λειτουργία του πάρκου συνετέλεσε στη συνολική ανάπτυξη μιας από τις πιο υποβαθμισμένες περιοχές της Βαρκελώνης. Η κύρια πρόθεση των αρχιτεκτόνων ήταν να ενισχυθεί η σύνδεση μεταξύ της παραλίας και του κέντρου της περιοχής, γεγονός που επιτυγχάνεται με τον σχεδιασμό των εγκάρσιων μονοπατιών. Η φύτευση που έχει επιλεγεί είναι εγγενής και έχει τοποθετηθεί με σκοπό να δημιουργεί κατάλληλες θεάσεις, αλλά και σκιές, όπου είναι απαραίτητο. Είναι σημαντικό να επισημανθεί η ύπαρξη μιας σειράς νέων εγκαταστάσεων για τους κατοίκους που συνδέονται με το πάρκο, όπως το Ravelló de la Marbella, που βρίσκεται δίπλα στον παραλιακό δρόμο, το αθλητικό κέντρο στίβου, αλλά και το ιστιοπλοϊκό κέντρο, καθιστώντας έτσι το πάρκο, πυρήνα έλξης για την ευρύτερη περιοχή.

(από πάνω)

φωτ. 3.5.15 Υδάτινο στοιχείο στα όρια του πάρκου.

φωτ. 3.5.16 Το skate park των SCOB.

φωτ. 3.5.17 Ποδηλατόδρομος στα όρια του πάρκου.

Συμπεράσματα

Μέσα από την εκπόνηση της παρούσας ερευνητικής, διαπιστώθηκε **πως μια τοπιακή διαμόρφωση αποτελεί μια μορφή τοπίου**, καθώς ο αρχιτέκτων δίνει τη προσωπική του εκδοχή, όπως αυτός αντιλαμβάνεται τα ιδιαίτερα γνωρίσματα και τη ιδιομορφία του τόπου. Αυτά τα χαρακτηριστικά αποτελούν το περιεχόμενο κάθε τόπου, όπως αυτό δημιουργείται με την αλληλεπίδραση του χθες και του σήμερα, μέσα από την επενέργεια του ανθρώπου, καθώς και από τις μεταβολές που επέρχονται με φυσικό τρόπο.

Ο αρχιτέκτων έχει σαν σκοπό να μεταφέρει εικόνες από τη φύση στην καθημερινή ζωή του ανθρώπου. **Μέσω του πάρκου, γίνεται δυνατή η συνύπαρξη των φυσικών στοιχείων με την πόλη.** Έχοντας ερευνήσει το ρόλο που έχει η φύση στην ζωή του ανθρώπου, φτάσαμε στο συμπέρασμα ότι ο άνθρωπος επιβάλλεται να βρίσκεται σε επαφή με την φύση, τόσο για λόγους επιβίωσης όσο και για λόγους ευεξίας, χαλάρωσης κ.λπ. Μέχρι σήμερα, η επικοινωνία των ανθρώπων με τα στοιχεία της φύσεως έχει σχεδόν χαθεί, λόγω του τεχνικού περιβάλλοντος των πόλεων, έτσι ο άνθρωπος επιβάλλεται να κατασκευάσει χώρους που θα καλύπτουν αυτές τους τις ανάγκες, δηλαδή χώρους όπως τα παράκτια αστικά μέτωπα.

Στην ερευνητική αυτή εργασία, αναλύθηκαν πέντε παραδείγματα αστικών παράκτιων μετώπων. Από την αναλυτική εξέταση των πέντε αυτών παράκτιων μετώπων, **διαπιστώσαμε ότι συγκεκριμένες σχεδιαστικές αρχές εφαρμόστηκαν σε όλα τα μέρη, ανεξάρτητα από τα χαρακτηριστικά τους**, σε αντίθεση με άλλες αρχές, οι οποίες εξαρτώνται από τις περιβαλλοντικές συνθήκες, που ορίζουν αισθητά το σχεδιασμό. Σαν κοινή τους επιδίωξη, και στις πέντε περιπτώσεις, ήταν η πρόταξη του δημοσίου χώρου, με την δημιουργία κατάλληλων ερεθισμάτων για να μεταβεί κάποιος στο παράκτιο μέτωπο της πόλης, αλλά και σαν οδηγό για την απελευθέρωση της σχέσης πόλης-θάλασσας. Οι αρχιτέκτονες, προέβησαν σε μια σειρά αστικών χειρισμών, σύμφωνα με τις ιδιομορφίες και τις ιδιαιτερότητες που είχαν να αντιμετωπίσουν. Συγκεκριμένα, με την ανάλυση δύο πάρκων της Βόρεια Αμερική, εντοπίσαμε κοινές σχεδιαστικές αρχές με αυτά της Ελλάδας ή της Βαρκελώνης.

Οι σχεδιαστικές αρχές που εφαρμόστηκαν σε κάθε περιοχή και δεν προσδιορίζουν κατά κύριο λόγο τον σχεδιασμό σε ένα τόπο είναι οι εξής:

• Η ιστορία ενός τόπου μπορεί να γίνει αιτία διαμόρφωσης ή να ληφθεί σοβαρά υπόψη στο σχεδιασμό.

Η παρουσία του φυσικού υγρότοπου κατά το παρελθόν, ήταν η αιτία δημιουργίας του Hunter's point south waterfront park. Η βασική πρόθεση των αρχιτεκτόνων ήταν η αποκατάσταση του φυσικού τοπίου και την επαναφορά του στην πρότερή του μορφή. Παρόλα αυτά, υπάρχουν στοιχεία της βιομηχανικής περιόδου που μπορεί να μην αποτέλεσαν την αιτία διαμόρφωσης του χώρου, αλλά συμπεριλήφθηκαν στον σχεδιασμό τους, όπως οι σιδηροδρομικές γραμμές, που χρησιμοποιούνται για να δημιουργηθεί ο σιδηροδρομικός κήπος που αποτελεί κομμάτι της νεότερης ιστορίας της περιοχής, καθώς και η διατήρηση ενός τμήματος της αποβάθρας. Αντίστοιχα λειτουργούν και στην περίπτωση της Θεσσαλονίκης, όπου κάποιες υφιστάμενες διαμορφώσεις σε κήπους, παραμένουν ίδιες με τους αρχιτέκτονες να επιχειρούν σημειακές διαμορφώσεις στο δάπεδο και στη φύτευση. Παρομοίως και στο park de Roblenou, όπου αρκετά από τα κατάλοιπα των βιομηχανικών εγκαταστάσεων, χρησιμοποιούνται από τους αρχιτέκτονες ως γλυπτά, τα οποία τοποθετούν εντός του πάρκου.

• Παρατηρούμε ότι οι νέες σχεδιαστικές αρχές προσδίδουν έναν επιπρόσθετο ρόλο στα αστικά παράκτια μέτωπα, αυτόν του ενοποιητικού στοιχείου.

Ο πυκνός αστικός ιστός και τα εγκαταλελειμμένα παράκτια μέτωπα, καθιστούν απαραίτητη μια διαμόρφωση, η οποία να συνιστά την συνέχεια του αστικού ιστού. Στο σημείο όπου ο αστικός ιστός ασφυκτιά από την πυκνή δόμηση και δεν υπάρχει καμία διαφυγή προς την παράκτια ζώνη, καθίσταται απαραίτητη η ριζική αλλαγή του χώρου. Στο παράδειγμα του Φαληρικού όρμου, η Λ. Ποσειδώνος δεν επέτρεπε την πρόσβαση από τον πυκνό αθηναϊκό αστικό ιστό στο παράκτιο μέτωπο. Μια τέτοια προβληματική περιοχή, ανάμεσα στην πόλη και στην θάλασσα, δυσκολεύεται να έχει συνοχή με τον αστικό ιστό, αλλά και να επανασχεδιαστεί. Η λύση έρχεται μέσω της υπογειοποίησης μέρους της Λ. Ποσειδώνος και την προέκταση των δρόμων με την μορφή πεζόδρομων εντός του πάρκου. Οι κάτοικοι αποκτούν πρόσβαση στο παράκτιο μέτωπο της πόλης και στις νέες εγκαταστάσεις πολιτισμού και αθλητισμού.

Διαπιστώνουμε λοιπόν, ότι στην περίπτωση δυσκολίας επικοινωνίας μεταξύ αστικού ιστού και παράκτιου μετώπου, η λύση δίνεται με την χρήση αξόνων που προέρχονται από το υφιστάμενο δίκτυο της πόλης, ενοποιώντας περιοχές που δεν επικοινωνούσαν, δημιουργώντας τις βασικές προσβάσεις, αλλά και τις εσωτερικές διαδρομές. Όμοια τακτική ακολουθείται και στην περίπτωση του Parc de Robleu, όπου οι βασικές εγκάρσιες διαδρομές, αλλά και χαράξεις, προκύπτουν από τους νοητούς άξονες που προέρχονται από την υφιστάμενη κατάσταση του αστικού ιστού. Στις υπόλοιπες τρεις περιπτώσεις, οι άξονες των πόλεων χρησιμοποιούνται κυρίως σαν βασικοί είσοδοι στα πάρκα, λόγω της μικρής έκτασης του χώρου, μεταξύ αστικού ιστού και θάλασσας, καθώς τα συγκεκριμένα πάρκα αναπτύσσονται, κυρίως, κατά μήκος του παράκτιου μετώπου.

- **Τα σημεία αναφοράς αποτελούν βασικό παράγοντα προσανατολισμού μέσα σε ένα πάρκο.**

Ο άνθρωπος έχοντας την ανάγκη να οικειοποιηθεί με το περιβάλλον, ταυτίζεται μαζί του. Η δυνατότητά του, να προσανατολιστεί μέσα στο περιβάλλον, καθιστά εφικτή μέσα από σημεία αναφοράς, τα οποία αντιλαμβάνεται μέσα από την οπτική επαφή.

Στο Olympic Sculpture park, η συνεχής πορεία σχήματος Z, σε συνδυασμό με το επικλινές έδαφος, μεγιστοποιεί τις οπτικές φυγές εντός του πάρκου. Αυτό επιτρέπει στον επισκέπτη να αντιληφθεί την σύνδεση των περιοχών μέσα στο πάρκο, εντός των οποίων έχουν τοποθετηθεί τα γλυπτά, και να τους συγκρίνει με τη περιοχή στην οποία βρίσκεται. Έτσι, μπορεί να αντιληφθεί αν βρίσκεται μακριά ή κοντά στο γλυπτό που επιθυμεί να φτάσει. Στην περίπτωση της Θεσσαλονίκης, σημείο αναφοράς αποτελούν οι ομπρέλες του Ζογγολόπουλου, οι οποίες έχουν τοποθετηθεί σε ειδική ξύλινη πλατφόρμα μέσα στην θάλασσα. Επίσης, η τοποθέτησή τους έγινε σε ένα στρατηγικό σημείο, όπου η ευθύγραμμη πορεία του μετώπου “σπάει”, ενώ παράλληλα το κρηπίδωμα έχει την μικρότερη εγκάρσια απόσταση μεταξύ θάλασσας και δρόμου. Από τις ομπρέλες, μεγιστοποιούνται οι οπτικές φυγές προς τις δύο πλευρές του παράκτιου μετώπου, από τη μία αυτή της ευθύγραμμης πορείας και από την άλλη τον κήπο του Αλεξάνδρου που αποτελεί τον μοναδικό αποκομμένο κήπο σε σχέση με τους άλλους. Στο Hunter’s point south park οι αρχιτέκτονες σχεδιάζουν ένα κτίριο τοπόσημο για την περιοχή, που αποτελεί, επίσης, σημείο αναφοράς ολόκληρου του πάρκου.

Ο επισκέπτης αντιλαμβάνεται ότι βρίσκεται στο μέρος όπου υπάρχουν συγκεντρωμένες όλες οι δραστηριότητες, είτε αθλητικές, είτε πολιτιστικές. Επομένως, **διαπιστώνουμε ότι στην οργάνωση του χώρου, η ύπαρξη τοποσήμων στην περιοχή και η οπτική επαφή του ευρύτερου περιβάλλοντος, αποτελούν σημεία αναφοράς για τον προσανατολισμό του επισκέπτη.**

• Βασικός παράγοντας επισκεψιμότητας, είναι οι κτιριακές και υπαίθριες λειτουργίες, οι οποίες διαμορφώνουν τον κοινωνικό ρόλο του πάρκου.

Στην Θεσσαλονίκη, οι αρχιτέκτονες είχαν την επιθυμία, η Νέα παραλία να αποτελεί το «το σαλόνι της πόλης», για το λόγο αυτό στους 13 κήπους συγκεντρώνουν όλες τις δραστηριότητες για να προσελκύσουν επισκέπτες όλων των ηλικιών. Κάθε ένας κήπος με τον δικό του χαρακτήρα, προσφέρει στιγμές ξεκούρασης, χαλάρωσης και διασκέδασης. Σε όλο το μήκος της νέας παραλίας, ο επισκέπτης μπορεί να συναντήσει αναψυκτήρια, παιδικές χαρές και αθλητικές εγκαταστάσεις. Στην περίπτωση του Hunter's point south park, το νότιο τμήμα του πάρκου έχει σχεδιαστεί για να λειτουργήσει ως υγρότοπος. Ο επισκέπτης βρίσκεται σε επαφή με την φύση χωρίς καμία ενόχληση από λειτουργίες (κτιριακές ή υπαίθριες). Όλες οι λειτουργίες έχουν τοποθετηθεί στην βόρεια πλευρά του πάρκου, γεγονός που αποσκοπεί στην μετατροπή του πάρκου σε κέντρο ψυχαγωγίας και αναψυχής της περιοχής. Στο παράδειγμα του Olympic Sculpture park, στόχος είναι να μετατραπεί η περιοχή σε πολιτισμικό πόλο. Η κατασκευή του πάρκου σαν υπαίθριο μουσείο τέχνης σε συνδυασμό με την υπαίθρια έκθεση γλυπτών δημιουργούν ένα τόπο έλξης για τους λάτρεις της τέχνης, ενώ επίσης δημιουργούν ένα χώρο εκτόνωσης για τους κατοίκους της περιοχής. Στο παράδειγμα του Φαληρικού όρμου, στόχος του σχεδιασμού είναι να δώσει ένα κεντρικό ρόλο στην ευρύτερη περιοχή, να σχηματίσει έναν χώρο πρασίνου κατάλληλο για περίπατο και ποδηλασία αλλά και την ανάδειξη του φυσικού τοπίου. Οι λειτουργίες του πάρκου χωρίζονται σε 5 βασικές ενότητες, κάθε μια από αυτές δίνει και ένα διαφορετικό χαρακτήρα. Κάθε ενότητα παρέχει διαφορετικές δραστηριότητες στους επισκέπτες. Σε ένα τόσο πυκνά δομημένο αστικό ιστό, όπως της Αθήνας, παίζει σημαντικό ρόλο η παρουσία των φυσικών στοιχείων, για το λόγο αυτό, οι χρήσεις αναψυχής και πολιτισμού, αποτελούν ένα μικρό κομμάτι του πάρκου. Στην περίπτωση του Parc de Poblenou, βασικός στόχος ήταν να δημιουργήσουν χώρους εκτόνωσης για την ευρύτερη γειτονιά, έτσι προτιμήθηκαν δραστηριότητες όπως παιδική χαρά, αθλητικές εγκαταστάσεις, χώροι για πικ-νικ, αλλά και αναψυκτήρια, με σκοπό να αναζωογονηθεί η υποβαθμισμένη περιοχή

του Poblenou, ενώ παράλληλα να υπάρχει αβίαστη πρόσβαση από τον αστικό ιστό προς την παραλία. **Συνεπώς, συμπεραίνουμε ότι η απόδοση ενός κοινωνικού ρόλου στο πάρκο, γίνεται επιλέγοντας της κατάλληλες λειτουργίες, οι οποίες καλύπτουν τις πραγματικές ανάγκες των κατοίκων της περιοχής, και έτσι το πάρκο αυτό, καθιστάτε ενεργός παράγοντας στη ζωή της κοινότητας.**

Οι σχεδιαστικές αρχές, που εφαρμόζονται εξαρτώνται από τις περιβαλλοντικές συνθήκες της περιοχής.

• Η διαχείριση του φυσικού αναγλύφου μας οδηγεί στην μορφή που θα έχει το πάρκο με γνώμονα πάντα την εναρμόνισή του στο περιβάλλον.

Ο αρχιτέκτονας ακολουθεί διαφορετικές τεχνικές χειρισμού, ανάλογα με την ποικιλομορφία που παρουσιάζεται σε κάθε τοπίο. Ένα από τα βασικά στοιχεία που διακρίνει το σχεδιασμό σε ένα παράκτιο μέτωπο, είναι η διαμόρφωση του αναγλύφου. Όταν υπάρχει έντονο φυσικό ανάγλυφο, η διαμόρφωσή του πάρκου, δίνει στον σχεδιασμό δυνατότητες και περιορισμούς που καθορίζουν την τελική μορφή της διαμόρφωσή του. Παραδείγματος χάρη, η κεκλιμένη τοποθεσία που σχηματίστηκε το Olympic Sculpture park, σε συνδυασμό με τα δύο στιβαρά όρια που διέρχονταν από την περιοχή, δημιούργησε περιορισμούς για την ένταξη του πάρκου στο έντονο ανάγλυφο της περιοχής. Η λύση για την εναρμόνιση του πάρκου με το ανάγλυφο δόθηκε με την κατασκευή της πλατφόρμας τύπου “Z” που γεφυρώνει τα τρία τμήματα που βρίσκονται σε διαφορετικό υψομετρικό επίπεδο. Η πλατφόρμα αυτή συντέλεσε στην βασική μορφή του πάρκου καθώς αποτελεί την βασική χάραξη-πορεία εντός του πάρκου. Στην Θεσσαλονίκη, η γραμμικότητα του τοπίου πλάι στον ανοικτό θαλάσσιο ορίζοντα, επέβαλε τον σχεδιασμό ενός ενιαίου μετώπου προς τη θάλασσα, χωρίς καμία προεξοχή προς αυτή. Στην περίπτωση του parc de Poblenou, η τοποθεσία του πάρκου μπροστά από την παραλία επηρέασε τους αρχιτέκτονες και τους οδήγησε στην πλήρη εναρμόνιση του πάρκου στο περιβάλλον. Οι αρχιτέκτονες μιμήθηκαν το σχήμα των αμμοθινών για να διαχειριστούν το ανάγλυφο του πάρκου, δημιουργώντας έτσι μια προέκταση της παραλίας εντός του πάρκου. Στο Hunter’s point south park, το έντονο στοιχείο της δαντελένιες ακτογραμμής καθόρισε το σχήμα του πάρκου καθώς μιμήθηκαν τις καμπύλες τους.

- **Η φύτευση χρησιμοποιείται για να οριοθετήσει χώρους εντός του πάρκου ή ως μέτωπο προς την πόλη.**

Σε ένα παράκτιο μέτωπο, η φύτευση εκτός από τον κύριο της ρόλο, χρησιμεύει και σαν δομικό στοιχείο για να οριοθετήσει περιοχές ή να λειτουργήσει ως φίλτρο ανάμεσα στον αστικό ιστό και το παράκτιο μέτωπο. Στην περίπτωση της Θεσσαλονίκης χρησιμοποιείται υψηλή φύτευση για να οριοθετήσει την εσωτερική διαδρομή, ανάμεσα στο κρηπίδωμα και τους 13 κήπους. Επίσης, χρησιμοποιείται ως φίλτρο ανάμεσα στους προστατευόμενους κήπους και τον αυτοκινητόδρομο. Στο Olympic Sculpture Park, η υψηλή φύτευση χρησιμοποιείται ως δομικό στοιχείο μεταξύ του πάρκου και του αστικού ιστού, ενώ επίσης τοποθετείται υψηλή φύτευση εντός του πάρκου, για τη δημιουργία χώρων, όπου τοποθετούνται γλυπτά.

- **Το είδος των φυτών που χρησιμοποιείται, είναι συνυφασμένο με το ύψος που θέλει να δώσει ο αρχιτέκτων και δεν επηρεάζεται από την εμβαδόν της διαμόρφωσης.**

Είναι γεγονός ότι σε ένα πάρκο μεγαλύτερης έκτασης, θα περίμενε κανείς να συναντήσει μεγαλύτερη ποικιλία φυτών, από ότι σε ένα πάρκο με μικρότερη έκταση. Εκ των ανωτέρω παραδειγμάτων όμως, διαπιστώσαμε ότι, στο Φαληρικό όρμο, αν και υπάρχει μεγάλη έκταση, προβλέπονται ελάχιστα είδη φυτών. Αυτό συμβαίνει γιατί στο Φαληρικό όρμο η βασική ιδέα του πάρκου ήταν ο μεσογειακός πευκώνας, με ελάχιστα ξηρανθεκτικά φυτά, σε αντίθεση με το Olympic Sculpture park ή την Νέα Παραλία Θεσσαλονίκης όπου οι αρχιτέκτονες ήθελαν να δημιουργήσουν χώρους με διαφορετικές αισθήσεις και χαρακτήρες, έτσι λοιπόν επιλέγουν διαφορετικά είδη χαμηλής ή υψηλής φύτευσης ανάλογα το ύψος που θέλουν να δώσουν κάθε φορά.

- **Οι συνθήκες του εδάφους και τα χαρακτηριστικά της περιοχής ευνοούν τη χρήση ντόπιων φυτών.**

Στα πέντε παραδείγματα που αναλύθηκαν, η πλειονότητα της φύτευσης που επιλέχθηκε, αποτελείται από ενδημικά φυτά, είτε φυτά που ευδοκούν στις κλιματολογικές συνθήκες της περιοχής. Στις περιπτώσεις των πάρκων στην Μεσόγειο (παραλία Θεσσαλονίκης, Φαληρικός όρμος και parc Robleu), το βασικό φυτό που επιλέχθηκε για υψηλή φύτευση είναι το πεύκο, φυτό που ευδοκμεί στο μεσογειακό χώρο και δεν έχει υψηλές απαιτήσεις για πότισμα. Στην Θεσσαλονίκη, όπως και στην περίπτωση του

parc de Poblenou χρησιμοποιήθηκαν επίσης, διαφορετικά είδη υψηλής φύτευσης που εντάσσονται στο μεσογειακό κλίμα, σε αντίθεση με το Φαληρικό όρμο, όπου το πεύκο αποτελεί το μοναδικό είδος υψηλής φύτευσης. Συνέπεια στην επιλογή ντόπιων φυτών υπήρχε και στα τρία μεσογειακά παραδείγματα, όσον αφορά τα είδη χαμηλής φύτευσης, όπου συναντάμε αρκετούς θάμνους και αρωματικά είδη. Με την ίδια λογική λειτουργούν και οι αρχιτέκτονες στην Αμερική, που η φύτευση επηρεάστηκε από το κλίμα.

• Σε περιοχές όπου επικρατούν υψηλές θερμοκρασίες και έντονη ηλιοφάνεια, σε συνάρτηση με την έκταση του πάρκου και το ανάγλυφό του, καθίσταται αναγκαστική η κατασκευή σκιερών και δροσερών χώρων.

Τα πάρκα που αναλύθηκαν, βρίσκονται σε περιοχές με έντονη ηλιοφάνεια και υψηλές θερμοκρασίες, κυρίως κατά την θερινή περίοδο. Οι χώροι που δημιουργούν σκίαση και οι χώροι δροσισμού είναι αναγκαίοι και επιτυγχάνονται με φυσικούς (υψηλή φύτευση) ή τεχνικούς (στέγαστρα) τρόπους. Στην Νέα Παραλία Θεσσαλονίκης, η μεγάλη γραμμική έκταση της διαδρομής μεταξύ θάλασσας και κήπων, επιβάλλει την ανάγκη για χώρους στάσης. Παρατηρούμε ότι, οι αρχιτέκτονες τοποθέτησαν τον αστικό εξοπλισμό, στην διαδρομή ανάμεσα στο κρηπίδωμα και τους 13 κήπους, που σκιάζεται φυσικά από πεύκα, ενώ στους κήπους υπάρχουν διάφορα στέγαστρα, που σε συνδυασμό με τα στοιχεία νερού, δημιουργούν χώρους σκίασης και δροσισμού για τους επισκέπτες. Στην περίπτωση του Hunter's point south park, το ραντίζιον που έχει σχεδιαστεί από τους αρχιτέκτονες, εκτός από διάφορες χρήσεις που φιλοξενεί, καταλήγει σε ένα στέγαστρο που προσφέρει σκίαση στους θαμώνες του αναψυκτηρίου, αλλά και τους επισκέπτες του πάρκου. Τέλος, τόσο στο παράδειγμα του φαληρικού όρμου, όσο και στο παράδειγμα του parc de Poblenou, οι αρχιτέκτονες δημιούργησαν σκιερούς χώρους μέσω της φύτευσης υψίκορμων δέντρων και όχι τόσο με την χρήση στεγαστρων.

- **Η χρήση κατάλληλων υλικών και φωτισμού επηρεάζουν τον σχεδιασμό του πάρκου.**

Τα υλικά που επιλέγονται κατά την κατασκευή ενός πάρκου, αποτελούν και αυτά έναν κρίσιμο παράγοντα για την βιωσιμότητά του. **Διαπιστώνουμε ότι οι αρχιτέκτονες, θέλουν να δώσουν στις διαμορφώσεις τους το ύφος ενός φυσικού τοπίου.** Για το λόγο αυτό, δεν χρησιμοποιούνται ζωηρά χρώματα στις πλακοστρώσεις και στις εγκαταστάσεις, αλλά επιλέγονται κυρίως φυσικά υλικά με ήπια χρώματα που εναρμονίζονται στο ευρύτερο περιβάλλον. Ως προς τις πλακοστρώσεις, επιλέγονται υλικά όπως, ξύλινες επιφάνειες, πατημένο χώμα, χαλίκι, αλλά και σκυρόδεμα. Όπως είδαμε στην περίπτωση της Θεσσαλονίκης, στο χώρο περιπάτου έχει επιλεγεί πλακόστρωση από σκυρόδεμα, ενώ στην απόληξη του κρηπιδώματος έχει τοποθετηθεί ξύλινη επιφάνεια, με σκοπό να τονιστεί το όριο ξηράς θάλασσας. Εντός των κήπων έχει επιλεγεί η χρησιμοποίηση μαλακών επιφανειών, με το χαλίκι και το πατημένο χώμα να είναι το βασικό υλικό, ενώ σε αρκετά σημεία έγινε χρήση ξύλινης επιφάνειας. Στο Olympic Sculpture Park, στην κεντρική διαδρομή που διασχίζει το πάρκο, έχει τοποθετηθεί πατημένο χώμα, δίνοντας έτσι μια πιο φυσική αίσθηση στον επισκέπτη, σε αντίθεση με το παράκτιο μέτωπο, όπου έχει επιλεγεί σκληρή επιφάνεια, κυρίως λόγω της ιδιομορφίας του εδάφους. Στις περιπτώσεις των parc de Poblenou, Hunter's point south park και φαληρικού όρμου, η κύριες διαδρομές έχουν καλυφθεί από σκληρές επιφάνειες, ενώ σε κάποιες περιπτώσεις έχει επιλεγεί και η χρήση ξύλινων επιφανειών.

Ένα, επίσης, σημαντικό στοιχείο για την βιωσιμότητα του πάρκου είναι ο σωστός φωτισμός που θα επιτρέπει την λειτουργία του πάρκου και κατά τις νυχτερινές ώρες. Στην Θεσσαλονίκη έχει επιλεγεί κατάλληλος φωτισμός για τις νυχτερινές ώρες, τόσο στην περιπατητική διαδρομή, όσο και στους κήπους, ενώ ιδιαίτερο χαρακτηριστικό της νέας παραλίας Θεσσαλονίκης είναι οι χαρακτηριστικοί φωτιστικοί ιστοί που επιλέχθηκαν από τους αρχιτέκτονες.

• Η τελική διάρθρωση του πάρκου, επιτυγχάνεται με την σύνθεση πολλών επιμέρους τμημάτων διαφορετικού μεγέθους και χαρακτήρα.

Ο διαχωρισμός των πάρκων σε μικρότερης κλίμακας τμήματα είναι απαραίτητος για την βιωσιμότητά τους, καθώς ο ενιαίος χαρακτήρας διαμορφώνει ένα επαναλαμβανόμενο και μονότονο τοπίο που δύσκολα οικειοποιείται από τους επισκέπτες του. Στα παραδείγματα που αναλύθηκαν, βλέπουμε ότι όλα τα πάρκα έχουν αντιμετωπισθεί με τη σύνθεση πολλών επιμέρους τμημάτων, καθώς έτσι καλύπτουν τις διαφορετικές ανάγκες των επισκεπτών τους. Στη Θεσσαλονίκη, η δημιουργία 13 διαφορετικών κήπων, δημιουργεί πιο εύκολα οικειοποιήσιμους χώρους, σε αντίθεση με τον ενιαίο χαρακτήρα στον χώρο του περιπάτου. Στην περίπτωση του Hunter's point south park, το βόρειο τμήμα έχει πιο κοινωνικό, πολιτιστικό και ψυχαγωγικό χαρακτήρα σε αντίθεση με το νότιο τμήμα που έχει σχεδιαστεί ο υγρότοπος και προσφέρει απομόνωση και ηρεμία. Στην περίπτωση του Olympic Sculpture Park, η λειτουργία του πάρκου σαν υπαίθριο μουσείο τέχνης που δημιουργεί έναν πολιτιστικό πόλο έλξης. Ωστόσο οι αρχιτέκτονες προσπαθεί μέσω του σχεδιασμού του, να προσελκύσει το ενδιαφέρον του επισκέπτη να το εξερευνήσει ολόκληρο και να μην μείνει μόνο στο χώρο του μουσείου. Χωρίζουν το πάρκο σε 4 τμήματα, ανάλογα με την φύτευση που έχει επιλεγεί, και δημιουργούνται τέσσερις διαφορετικές περιοχές, η κάθε μια με τον δικό της χαρακτήρα, και τοποθετεί διάσπαρτα γλυπτά στα ξέφωτα που δημιουργούνται, με σκοπό ο επισκέπτης να τα ανακαλύψει. Στο Φαληρικό όρμο, το πάρκο αναπτύσσεται μέσα από τους 5 άξονες, που ο καθένας έχει τον δικό του χαρακτήρα. Καθένας από αυτούς τους χαρακτήρες καλύπτει τις ανάγκες των επισκεπτών όλων των ηλικιών. Στους 5 κεντρικούς άξονες, εστιάζεται η κοινωνικοποίηση των επισκεπτών, ενώ ανάμεσα στους κεντρικούς άξονες υπάρχουν χώροι απομόνωσης και χαλάρωσης. Τέλος στην περίπτωση του parc de Roblenou, το πάρκο λειτουργεί σαν συνδυασμός κρίκος μεταξύ του αστικού ιστού και της παραλίας. Για τον λόγο αυτό, αρθρώνεται με έναν πιο ήπιο χαρακτήρα, χωρίς πολλά διαφορετικά τμήματα. Στην είσοδο του πάρκου έχουν τοποθετηθεί εγκαταστάσεις ψυχαγωγίας, ενώ το υπόλοιπο τμήμα του λειτουργεί σαν φυσικό τοπίο. **Εν κατακλείδι, με τη κατασκευή πολλών και διαφορετικών χώρων καλύπτονται οι διαφορετικές ανάγκες των επισκεπτών.**

Επίλογος

Με την ανάλυση των πέντε παραδειγμάτων διαπιστώθηκε, ότι οι επεμβάσεις των αρχιτεκτόνων είχαν θετικό αντίκτυπο στους κατοίκους των γύρω περιοχών, καθώς κατόρθωσαν να δώσουν νέα πνοή σε περιοχές παραμελημένες, που αποτελούσαν αστικά κενά σε ένα υφιστάμενο πυκνό αστικό ιστό. Οι πολίτες κατάφεραν να αποκτήσουν πρόσβαση στο παράκτιο μέτωπο της πόλης τους. Η σωστή κατανομή των χρήσεων εντός του πάρκου με συνδυασμό την κατάλληλη επιλογή υλικών και φυτών μπόρεσαν να ζωντανέψουν τους κενούς χώρους.

Σε κάθε περίπτωση, αρχικά προσδιορίζονται τα προβλήματα, τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και οι ιδιομορφίες της περιοχής που μελετάται και έπειτα επιλέγονται οι στρατηγικές και οι μέθοδοι της επέμβασης. Επομένως, οι αναπλάσεις των παράκτιων μετώπων καταφέρνουν να επιλύουν τα ιδιαίτερα προβλήματα ενός τόπου, χωρίς αυτό να σημαίνει πως δεν εφαρμόζονται κοινές σχεδιαστικές τακτικές, τάσεις και στόχοι. Άλλωστε, όπως έχει αναφερθεί πολλές φορές μέχρι σήμερα, ένας κοινός τόπος όλων των επεμβάσεων αυτού του τύπου, είναι να δημιουργηθεί μια καινούργια άμεση σχέση, ανάμεσα στην πόλη και το παράκτιο μέτωπο της. Συνεπώς, καταβάλλονται ενέργειες, έτσι ώστε το παράκτιο μέτωπο να αποτελεί τη συνέχεια του αστικού ιστού της ενδοχώρας, αλλά και ταυτόχρονα το όριο της.

Ένα σημαντικό συμπέρασμα που διαπιστώθηκε είναι, ότι σήμερα η αρχιτεκτονική στρέφεται σε περισσότερο οικολογικά πρότυπα σχεδιασμού, αναφορικά με τον σχεδιασμό μιας κατοικίας, είτε τον σχεδιασμό ενός παράκτιου μετώπου. Τα οικολογικά πρότυπα αφορούν διάφορες τεχνικές, φυσικές ή μη, που αποσκοπούν στις καλύτερες συνθήκες διαβίωσης των πολιτών, με απόλυτο σεβασμό των ευαίσθητων οικοσυστημάτων που φιλοξενούνται σε παράκτιες περιοχές. Για τον τελικό σχεδιασμό απαιτείται η σφαιρική μελέτη όλων των κλιμάκων σχεδιασμού, από το επίπεδο του masterplan, ως το επίπεδο της επιλογής των σωστών υλικών και φυτών. Σε συνδυασμό με την εφαρμογή των σχεδιαστικών αρχών που αναλύθηκαν προκύπτει η βιώσιμη λύση του σχεδιασμού ενός παράκτιου μετώπου.

Εν κατακλείδι, διαπιστώνουμε ότι υπάρχει ανάγκη για μια ολοκληρωμένη προσέγγιση του παράκτιου χώρου, καθώς αποτελεί περιοχή συγκέντρωσης οικονομικών, φυσικών και κοινωνικών δραστηριοτήτων και μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως μοχλός ανάπτυξης της ευρύτερης περιοχής.

Ελληνική Βιβλιογραφία

- 1) **Τοπία και διαμόρφωση του χώρου. Θεωρητική προσέγγιση και πρακτική εφαρμογή της μελέτης τοπίου.** Ανανιάδου – Τζημοπούλου Μ., Επιστημονική έκδοση Τ.Ε.Ε., Αθήνα, 1979
- 2) **Αρχιτεκτονική τοπίου, Σχεδιασμός αστικών χώρων, Κριτική και Θεωρία, Σύγχρονες τάσεις σχεδιασμού τοπίου.**, Ανανιάδου-Τζημοπούλου, Μ., Εκδόσεις Ζήτη, 1997
- 3) **Για την ελληνική πόλη, μεταπολεμική πορεία και μελλοντικές προοπτικές.**, Φιλιππίδης Δ, εκδ. Θεμέλιο, 1990
- 4) **Πολεοδομικός Σχεδιασμός. Για μια βιώσιμη ανάπτυξη του αστικού χώρου.**, Αραβαντινός Α., εκδ. Συμμετρία, 1998
- 5) **Το τοπίο**, Gombrich E. - Ritter J. - Simmel G., εκδ. Ποταμός 2004
- 6) **Το πολιτισμικό τοπίο: γεωγραφικές προσεγγίσεις**, Τερκενλή Θ. εκδ. Παπαζήση - 1996
- 7) **Σύγχρονα Ελληνικά τοπία**, Χατζημιχάλης Κ, εκδ. Μέλισσα 2011
- 8) **Ωραίο, Φριχτό Κι Απέριπτο Τοπίον! Οργανώσεις και προοπτικές του τοπίου στην Ελλάδα.** Γουλά Μ, εκδ. Νησίδες, 2003
- 9) **Τα νέα αστικά τοπία και η Ελληνική πόλη**, Γοσπονίδη Α.- Μπεριάτος Η., εκδ. Κριτική, 2006
- 10) **Το νερό στην αρχιτεκτονική του αστικού τοπίου**, Μουρατίδου Γ.- Δουδούμη Κ., εκδ. Ζήτη, 2008

Ξενόγλωσση Βιβλιογραφία

- 1) **The New Waterfront, A worldwide urban success story**, Breen A - Rigby D., εκδ. Thames and Hudson, 1996
- 2) **Waterfronts in Post-industrial cities**, Marshall R., εκδ. Spon Press, London, 2001
- 3) **Waterfront Promenade Design : Urban Revival Strategies**, Andersson T., εκδ. Images Publishing, 2018
- 4) **Basics Landscape Architecture 01: Urban Design**, Wall E., Waterman T., εκδ. AVA publishing SA, 2010

Διατριβές:

- 1) **Παραθαλάσσιες πόλεις και θαλάσσια μέτωπα**, Τσιόλια Ε, Θεσσαλονίκη 2007
- 2) **Ανάκτηση του ορίου, αστικό παράκτιο μέτωπο ανατολικής Θεσσαλονίκης. Η περίπτωση της Καλαμαριάς**. Χατζής Β. Θεσσαλονίκη 2011

Ερευνητικές εργασίες

- 1) **Σχεδιασμός αστικών πάρκων, το μεσογειακό και ελληνικό τοπίο**. Γεωργακάκη Γ. - Κοτρώτσου Β, Οκτώβριος 2013
- 2) **Ανάπλαση παραλιακού μετώπου Καλαμαριάς στην πόλη της Θεσσαλονίκης**. Γιαπρακτζής Ι, Σαλαταζόγλου Α, Τσώνη Ε. Δράμα 2011

Περιοδικά:

- 1) **Νέες αστικές εμπειρίες**, ΔΟΜΕΣ, τεύ. 83, Σεπτέμβριος 2008

διαδικτυακοί τόποι:

Θεσσαλονίκη

<https://www.archdaily.com/484899/new-waterfront-of-thessaloniki-nikiforidis-cuomo-architects>

<http://www.nikiforidis-cuomo.com/work/urban-design/3>

Hunter's south

<https://www.archdaily.com/428013/hunter-s-point-south-waterfront-park-thomas-balsley-associates-weiss-manfredi>

<https://www.archdaily.com/902745/hunters-point-south-waterfront-park-phase-ii-swa-balsley-plus-weiss-manfredi>

<https://landezine-award.com/hunters-point-south-waterfront-park/>

Olympic Sculpture park

<http://www.weissmanfredi.com/project/seattle-art-museum-olympic-sculpture-park>

<https://www.archdaily.com/101836/olympic-sculpture-park-weissmanfredi>

Φαληρικός όρμος αττικής

<http://www.tpa.gr/activities/view/9/32?lang=en>

Parc del Poblenou

<https://www.publicspace.org/works/-/project/z018-parc-del-poblenou>

Πηγές εικόνων-Προσεγγίζοντας το τοπίο

1.1 <https://i.pinimg.com/236x/7f/af/c5/7fafc5f4128d533d4a175cf0a21f3661--dune-royals.jpg>

1.2 <https://i.pinimg.com/345x/31/b4/17/31b417208876355e496d0f3684a04bdb.jpg>

1.3 <https://cdn.greenmagazine.com.au/wp-content/uploads/2017/08/23210440/9a6589efe619d229ac32b2ed97f53b4e.jpg>

1.4 <https://i.pinimg.com/originals/04/fc/85/04fc85832b6b6fae581a977fd0cce91d.jpg>

1.5 https://ppntestblog.files.wordpress.com/2018/09/lowland-site_web.jpg?w=636

1.6 <https://w-architecture.com/wp-content/uploads/2019/02/279.jpg>

1.7 <https://www.aci-marinas.com/wp-content/uploads/2014/07/acimarina-umag-4.jpg>

1.8 <https://s1.neakriti.gr/images/1542x770/files/2018-07-11/shutterstock.jpg>

1.9 <http://agonaskritis.gr/wp-content/uploads/2017/02/3.-Το-παλιό-λιμάνι-Χανίων.jpg>

1.10 http://pnoidimiourgias.com/wp-content/uploads/2019/05/DJI_0143.jpg

1.11 https://encrypted-tbn0.gstatic.com/images?q=tbn:ANd9GcRTNFHek-TRV4jOr6LEBN2Oa9L8tW_s8qOpCzk5PRE-Eafa8pdtX

1.12 https://encrypted-tbn0.gstatic.com/images?q=tbn:ANd9GcT-DiBhY05Uk4lronPaOggf41MglfMnEUTj0rPCxORDYGDxBXd_t

1.13 https://d2sdzoknhszv3.cloudfront.net/app/uploads/2018/05/23150117/01_History_01_mobile.jpg

1.14 [https://cdn.vox-cdn.com/thumbor/apCx5k2L8VVtokRwWQIJme-h90a4=/0x0:1500x1004/1920x0/filters:focal\(0x0:1500x1004\):no_upscale\(\)/cdn.vox-cdn.com/uploads/chorus_asset/file/11959215/25_Kensinger_Domino_Park_DSC_1914.jpg](https://cdn.vox-cdn.com/thumbor/apCx5k2L8VVtokRwWQIJme-h90a4=/0x0:1500x1004/1920x0/filters:focal(0x0:1500x1004):no_upscale()/cdn.vox-cdn.com/uploads/chorus_asset/file/11959215/25_Kensinger_Domino_Park_DSC_1914.jpg)

1.15 <https://ds1.cityrealty.com/img/07dd8af10efd9dc4c41a-1f4ee5047e25fb665624+1004++0+60/domino-sugar-factory-1.jpg>

1.16 [https://cdn.vox-cdn.com/thumbor/ZlzXg4Qqx5CdexArsblxYkwM-J6c=/0x0:1500x1001/1920x0/filters:focal\(0x0:1500x1001\):no_upscale\(\)/cdn.vox-cdn.com/uploads/chorus_asset/file/11959197/20_Kensinger_Domino_Park_DSC_4635.jpg](https://cdn.vox-cdn.com/thumbor/ZlzXg4Qqx5CdexArsblxYkwM-J6c=/0x0:1500x1001/1920x0/filters:focal(0x0:1500x1001):no_upscale()/cdn.vox-cdn.com/uploads/chorus_asset/file/11959197/20_Kensinger_Domino_Park_DSC_4635.jpg)

1.17 https://encrypted-tbn0.gstatic.com/images?q=tbn:ANd9GcThMMzw-JMCQkvZEOxodwTGL7OKI2EyNX2YYVZ4XYIpsOpxb3io_

1.18 https://assets3.thrillist.com/v1/image/1493944/size/tmg-facebook_social.jpg

1.19 <https://encrypted-tbn0.gstatic.com/images?q=tbn:ANd9GcS2kQB-MtIWuHFVA7fXq0aXxnCqs9Zo6h5KVsxZ2PWeNvGwHtuF1>

1.20 http://gdu.com.mx/english_gdu/wp-content/uploads/2013/06/xochimilco_2.png

1.21 https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/7/75/DSC_0301_Suntory_Museum.jpg

1.22 <https://parallaximag.gr/wp-content/uploads/2019/04/promenade6-324x160.jpg>

Πηγές εικόνων- Σύγχρονο Ελληνικό τοπίο

2 <http://www.yang.gr/wp-content/uploads/2017/04/10-logoi-pou-latreuwna-zw-stin-athina.jpg>

2.1 http://www.mentality10.com/media/k2/items/cache/2ff57e4c998b8b-ca31c8c60dbbfa09ef_XL.jpg

2.2 <https://makthes-sf.cdn.edgeport.net/portal-img/post-large/8/thessaloniki-leukos-purgos.jpg>

2.3 <https://faretra.info/wp-content/uploads/2015/12/olympus04.jpg>

2.4 <http://www.karditsa-net.gr/2014/nomos/images/kampos.jpg>

2.5 <http://www.barbouna.gr/images/tolo/village-of-tolo.jpg>

2.6 <https://www.autotriti.gr/jpg/AUTOTRITI/390/NEWS/faliroo444.jpg>

2.7 <https://www.perama.gr/wp-content/uploads/2016/07/history-perama-6.jpg>

πηγές εικόνων-Νέα παραλία Θεσσαλονίκης

3.1.1 <https://images.adsttc.com/media/images/531e/4534/c07a/802c/2700/036b/slideshow/Portada.jpg?1394492694>

3.2 https://parallaximag.gr/wp-content/uploads/2_67.jpg

3.3 https://parallaximag.gr/wp-content/uploads/1_221.jpg

3.4 https://europa.eu/investeu/sites/investeu/files/el_thessalonaki_banner985x270_0042.jpg

3.5 <https://pavlosmelas.gr/images/stories/1aaaaaaakaratasiou/PRDRONE.jpg>

3.6 http://www.bostanistas.gr/resources/2014-06/img_1463-thumb-large.jpg

3.7 <http://www.bostanistas.gr/resources/2014-06/5--2-thumb-large.jpg>

3.8 <https://glowls-sf.cdn.edgeport.net/portal-img/featured-full/19/02-kh-pos-EVI08.jpg?crop=1280,647,0,52>

3.9 <http://www.nikiforidis-cuomo.com/public/uploads/296.jpg>

3.10 https://images.adsttc.com/media/images/531e/44e4/c07a/8068/8c00/031f/slideshow/11_New_Waterfront__garden_of_sand.jpg?1394492618

3.11 <http://en.protothema.gr/wp-content/uploads/2017/12/80894-Thessaloniki.jpg>

3.12 https://images.adsttc.com/media/images/531e/44c8/c07a/8068/8c00/031e/slideshow/12_New_Waterfront_garden_of_seasons.jpg?1394492586

3.13 <http://www.yerolymbos.com/wp-content/uploads/2017/02/thessaloniki-new-waterfront-yerolymbos-14.jpg>

- 3.1.15 <https://thessaloniki.b-cdn.net/wp-content/uploads/2016/05/par-ko-alexantrou-thessaloniki-1.jpg>
- 3.1.16 <http://www.nikiforidis-cuomo.com/public/uploads/anaplasi/180.jpg>
- 3.1.17 <http://www.nikiforidis-cuomo.com/public/uploads/anaplasi/131.jpg>
- 3.1.18 <http://4.bp.blogspot.com/-9fxHB1kuoGc/U30juMLBQAI/AAAAAAAAAK14/zNjQKWgLL2w/s1600/06-Nea+Paralia+2014.jpg>
- 3.1.19 <http://www.nikiforidis-cuomo.com/public/uploads/anaplasi/197.jpg>
- 3.1.20 <http://www.nikiforidis-cuomo.com/public/uploads/anaplasi/207.jpg>
- 3.1.21 <http://www.nikiforidis-cuomo.com/public/uploads/anaplasi/209.jpg>
- 3.1.22 <http://www.nikiforidis-cuomo.com/public/uploads/anaplasi/216.jpg>
- 3.1.23 <http://www.nikiforidis-cuomo.com/public/uploads/anaplasi/226.jpg>
- 3.1.24 <http://www.nikiforidis-cuomo.com/public/uploads/anaplasi/233.jpg>
- 3.1.25 <http://www.nikiforidis-cuomo.com/public/uploads/anaplasi/239.jpg>
- 3.1.26 <http://www.nikiforidis-cuomo.com/public/uploads/anaplasi/252.jpg>
- 3.1.27 <http://www.nikiforidis-cuomo.com/public/uploads/anaplasi/247.jpg>
- 3.1.28 https://images.adsttc.com/media/images/531e/446a/c07a/802c/2700/0366/slideshow/02_New_Waterfront__Long_walk_in_the_quay.jpg?1394492493
- 3.1.29 https://images.adsttc.com/media/images/531e/44fb/c07a/806c/d900/0317/slideshow/14_New_Waterfront__Detail_of_the_quay.jpg?1394492634
- 3.1.30 <https://www.typosthes.gr/sites/default/files/styles/default/public/nea-paralia-ompreles-walk-for-wishes.jpg?itok=nn3xaF->

3.1.31 https://images.adsttc.com/media/images/531e/4515/c07a/802c/2700/036a/slideshow/17_New_Waterfront__The_sculpture_of_G.jpg?1394492652

3.1.32 <https://www.lafarge.gr/sites/greece/files/thumbnails/image/nea-paralia-thessaloniki-night.jpg>

πηγές εικόνων - Hunter's Point South Waterfront

3.2.1 https://cdn.archpaper.com/wp-content/uploads/2018/12/Hunters-Point-Bill-Tatham-0176_VW.jpg

3.2.2 https://www.landscapeperformance.org/sites/default/files/styles/lightbox/public/Hunter%27s%20Point-%20Before_0.jpg?itok=t5CZemwQ

3.2.3 <https://www.asla.org/2014awards/img/467-01.jpg>

3.2.4 https://images.adsttc.com/media/images/5bab/8c86/f197/ccaa/3500/03a6/slideshow/Hunters_Point_Phase_2_-_Bill_Tatham_-_0146.jpg?1537969263

3.2.5 https://images.adsttc.com/media/images/5231/2673/e8e4/4eff/fa00/002c/large_jpg/AV_Hunters_Point_Aerial.jpg?1378952759

3.2.6 https://images.adsttc.com/media/images/5bab/8d68/f197/ccaa/3500/03ab/slideshow/Hunters_Point_Phase_2_-_Bill_Tatham_0238.jpg?1537969489

3.2.7 https://images.adsttc.com/media/images/5bab/9152/f197/ccaa/3c00/0a36/slideshow/Hunters_Point_South_Phase_II-David_Lloyd-0539.jpg?1537970480

3.2.8 https://images.adsttc.com/media/images/5bab/8dc1/f197/ccaa/3500/03ae/slideshow/Hunters_Point_South_Park_-_Phase_2_-_Bill_Tatham-0231.jpg?1537969579

3.2.9 https://images.adsttc.com/media/images/5bab/9292/f197/ccaa/3500/03c7/slideshow/Albert_Vecerka_.545-1.jpg?1537970798

3.2.10 <https://www.designboom.com/wp-content/uploads/2018/07/hunters-point-south-waterfront-park-new-york-SWA-balsley-weiss-manfredi-designboom-1800.jpg>

3.2.11 <https://i.pinimg.com/736x/67/95/af/6795af5edb2b4fd8b7124ae88040c292.jpg>

3.2.12 <https://horomidis.gr/wp-content/uploads/2013/08/red-oak.jpg>

3.2.13 <https://karamanlidika.gr/wp-content/uploads/2014/09/Krania.jpg>

3.2.14 https://st3.depositphotos.com/1154925/19448/v/600/depositphotos_194485486-stock-video-closeup-pink-flower-clusters-eastern.jpg

3.2.15 https://encrypted-tbn0.gstatic.com/images?q=tbn:ANd9GcSnLBf-HirWI-ScoKIJlzmJH7O-IQMcc2VI5KZLmBICbxzT_k2Ok

3.2.16 https://images.adsttc.com/media/images/5231/2799/e8e4/4e28/3000/0029/large_jpg/AV_Rail_Garden_Overall.jpg?1378953067

3.2.17 https://www.playlsi.com/globalassets/slideshows-design-files/playgrounds/hunters-point/hunterspoint09_h.jpg?width=905&height=450&mode=crop

3.2.18 https://images.adsttc.com/media/images/5231/262c/e8e4/4eff/fa00/002b/large_jpg/AV_Multi-use_Green_Oval.jpg?1378952742

3.2.19 https://images.adsttc.com/media/images/5231/26dd/e8e4/4e28/3000/0028/large_jpg/AV_Pavilion_and_Ferry_Landing.jpg?1378952876

3.2.20 https://images.adsttc.com/media/images/5bab/9400/f197/ccaa/3500/03cc/slideshow/Albert_Vecerka_AV43.438RE.jpg?1537971162

3.2.21 https://images.adsttc.com/media/images/5bab/905b/f197/ccaa/3500/03be/slideshow/Hunters_Point_Phase_II-David_Lloyd-1872.jpg?1537970237

3.2.22 https://images.adsttc.com/media/images/5bab/9120/f197/cca2/3c00/0a35/slideshow/Hunters_Point_South_Phase_II-David_Lloyd-0505.jpg?1537970440

3.2.23 https://images.adsttc.com/media/images/5bab/909c/f197/cca2/3500/03c0/slideshow/Hunters_Point_Phase_II-SWA-David_Lloyd-0535-RT.jpg?1537970298

πηγές εικόνων - Olympic Sculpture park

3.3.1 <https://images.adsttc.com/media/images/55f6/f778/adb-c/0150/0700/03a2/slideshow/bb-opening-day.jpg?1442248541>

3.3.2 <http://www.weissmanfredi.com/media/files/db576e12ffc42269357491b1d5fb13b5.jpg>

3.3.3 <http://www.weissmanfredi.com/media/files/4a49653d08716cb39941c98d4ce4eb50.jpg>

3.3.4 <https://images.adsttc.com/media/images/55f6/fac1/adb-c/0150/0700/03b7/slideshow/pw-serra-valley.jpg?1442249380>

3.3.5 <http://www.weissmanfredi.com/media/files/0270342d23cf1112a3cb7167cf689db1.jpg>

3.3.6 http://res.cloudinary.com/sagacity/image/upload/c_crop,h_479,w_720,x_0,y_0/c_scale,w_640/v1397395183/park1_ayct7q.jpg

3.3.7 <https://images.adsttc.com/media/images/55f6/fa45/adb-c/0150/0700/03b3/slideshow/bm-precaster-panels.jpg?1442249260>

3.3.8 <https://images.adsttc.com/media/images/55f6/f97d/adb-c/0150/0700/03ae/slideshow/seattle-art-museum-olympic-sculpture-park.jpg?1442249057>

3.3.12 <https://www.rudyschristmastrees.org/wp-content/uploads/2017/07/douglas-fir.jpg>

3.2.13 https://images-na.ssl-images-amazon.com/images/I/71fVHhIUneL_SL1483_.jpg

3.2.14 https://cdn8.dissolve.com/p/D1282_7_1122/D1282_7_1122_1200.jpg

3.3.11 <https://images.adsttc.com/media/images/55f6/f872/adbc/0150/0700/03a7/slideshow/bb-pavilion-exterior-glass-night.jpg?1442248787>

3.3.10 <https://images.adsttc.com/media/images/55f6/f7a5/adbc/0150/0700/03a3/slideshow/bb-pavilion-exterior-dusk.jpg?1442248586>

3.3.14 <https://images.adsttc.com/media/images/55f6/f7fc/adbc/0150/0700/03a5/slideshow/pw-promenade-with-runners.jpg?1442248671>

3.3.15 <https://images.adsttc.com/media/images/55f6/f84f/adbc/0150/0700/03a6/slideshow/bb-pavilion-interior-01.jpg?1442248717>

3.3.16 <https://cdn-image.travelandleisure.com/sites/default/files/styles/1600x1000/public/1452116380/olympic-sculpture-park-seat-tle-sea0116.jpg?itok=TA8RRVpM>

3.3.17 <http://hometown-tourist.com/wp-content/uploads/2015/02/Wake-Wavey-Rust-Metal-Olympic-Sculpture-Park.jpg>

3.2.22 https://images.adsttc.com/media/images/5bab/9120/f197/ccaa/3c00/0a35/slideshow/Hunters_Point_South_Phase_II-David_Lloyd-0505.jpg?1537970440

3.2.23 https://images.adsttc.com/media/images/5bab/909c/f197/ccaa/3500/03c0/slideshow/Hunters_Point_Phase_II-SWA-David_Lloyd-0535-RT.jpg?1537970298

πηγές εικόνων - Φαληρικός όρμος Αττικής

3.4.1 <http://www.tpa.gr/index.php/files/large/50c73fed066903a>

3.4.2 <https://docplayer.gr/40348199-Zitimata-anaptyxis-toy-paraktioy-metopoy-tis-athinas-o-falirikos-ormos.html>

3.4.3 <https://docplayer.gr/40348199-Zitimata-anaptyxis-toy-paraktioy-metopoy-tis-athinas-o-falirikos-ormos.html>

- 3.4.4 <https://banks.com.gr/wp-content/uploads/2018/05/13s-5faliro-thumb-large.jpg>
- 3.4.5 https://www.lifo.gr/uploads/image/1442098/falirikos-ormos-anaplasti_lifo_1.jpg
- 3.4.6 <http://www.tpa.gr/index.php/files/large/21cf0d1c14459fe>
- 3.4.7 <http://www.tpa.gr/index.php/files/large/b0900cb8a2f5691>
- 3.4.8 <http://www.tpa.gr/index.php/files/large/523e41ad0647ac9>
- 3.4.9 https://encrypted-tbn0.gstatic.com/images?q=tbn:ANd9GcRarvgN-j7M-qzG_M-6ORDBZUrprC3qkNA5qTndNFzD1pln5R3gk
- 3.4.10 <http://www.tpa.gr/index.php/files/large/824c4edd590263c>
- 3.4.11 <http://www.tpa.gr/index.php/files/large/a77390ac89fe761>
- 3.4.12 <https://www.clickatlife.gr/citylife/story/140645>
- 3.4.13 <http://www.tpa.gr/index.php/files/large/0cedb01ea2013c2>
- 3.4.14 <http://www.tpa.gr/index.php/files/large/d7fc561c61621283.2.22>
https://images.adsttc.com/media/images/5bab/9120/f197/cca2/3c00/0a35/slideshow/Hunters_Point_South_Phase_II-David_Lloyd-0505.jpg?1537970440
- 3.2.15 https://images.adsttc.com/media/images/5bab/909c/f197/cca/3500/03c0/slideshow/Hunters_Point_Phase_II-SWA-David_Lloyd-0535-RT.jpg?1537970298

πηγές εικόνων - Parc de Poblenou

3.5.1 https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/3/30/Parc_Poblenou1.JPG/270px-Parc_Poblenou1.JPG

3.5.2 <https://www.publicspace.org/documents/220568/410954/14532Z018-02B.jpg/2c03fce5-20b3-5206-d8b7-fccc7c7e15ce?version=1.0&t=1525251428014>

3.5.3 <http://bcn87-92.tempusfugitvisual.com/fot-doc/los-parques-y-la-urbanizacion-de-la-vila-olimpica/>

3.5.4 [instagram.com](https://www.instagram.com)

3.5.5 <https://media-edg.barcelona.cat/wp-content/uploads/2016/02/AZ8Q4520-760x428.jpg>

3.5.6 [instagram.com](https://www.instagram.com)

3.5.7 [instagram.com](https://www.instagram.com)

3.5.8 <https://media-edg.barcelona.cat/wp-content/uploads/2016/02/AZ8Q4518-760x428.jpg>

3.5.9 [instagram.com](https://www.instagram.com)

3.5.10. [instagram.com](https://www.instagram.com)

3.5.11 <https://media-edg.barcelona.cat/wp-content/uploads/2016/02/AZ8Q4632-760x428.jpg>

3.5.12 <https://media-edg.barcelona.cat/wp-content/uploads/2016/02/AZ8Q4542-760x428.jpg>

3.5.13 https://images.adsttc.com/media/images/557a/5819/e58e/cedc/e500/01fc/slideshow/MarBella_MG_5143_44_Goula_2880px.jpg?1434081292

3.5.14 <https://encrypted-tbn0.gstatic.com/images?q=tbn:ANd9GcSKuV4T-tAAIIXbmmxtboEzMDE9jpVQL-6IS0VUtBUPjmtn0fRvn>

3.5.15 <http://www.xaviervendrellstudio.com/photos/poblenoupark/pp008.jpg>

3.5.16 https://images.adsttc.com/media/images/557a/5870/e58e/cedc/e500/01fe/slideshow/PORTADA_MarBella_MG_5174_75_Goula_2880px.jpg?1434081382

3.5.17 <https://media-edg.barcelona.cat/wp-content/uploads/2016/02/AZ8Q4508-760x428.jpg>

Παραπομπές

- 1 Ανανιάδου – Τζημοπούλου Μ., Η ανάλυση του τοπίου στο Σχεδιασμό, Συμβολή στην έρευνα της Αρχιτεκτονικής Τοπίου, Διδακτορική διατριβή, Επιστημονική Επετηρίδα της Πολυτεχνικής Σχολής, Α.Π.Θ, Θεσσαλονίκη, 1982
- 2 Ανανιάδου – Τζημοπούλου Μ., Τοπία και διαμόρφωση του χώρου. Θεωρητική προσέγγιση και πρακτική εφαρμογή της μελέτης τοπίου, Τεχνικά Χρονικά, Επιστημονική έκδοση Τ.Ε.Ε., Αθήνα, 1979
- 3 Ανανιάδου – Τζημοπούλου Μ., Τοπία και διαμόρφωση του χώρου. Θεωρητική προσέγγιση και πρακτική εφαρμογή της μελέτης τοπίου, Τεχνικά Χρονικά, Επιστημονική έκδοση Τ.Ε.Ε., Αθήνα, 1979
- 4 Ανανιάδου – Τζημοπούλου Μ., Η ανάλυση του τοπίου στο Σχεδιασμό, Συμβολή στην έρευνα της Αρχιτεκτονικής Τοπίου, Διδακτορική διατριβή, Επιστημονική Επετηρίδα της Πολυτεχνικής Σχολής, Α.Π.Θ, Θεσσαλονίκη, 1982
- 5 Καραμανέα Π, “Η συμβολή του τοπίου στον σχεδιασμό αστικών επεμβάσεων μεγάλης κλίμακας”, περιοδικό αρχιτέκτονες τχ. 71, 2008
- 6 Χατζής Β., “αστικό παράκτιο μέτωπο ανατολικής Θεσσαλονίκης”, μεταπτυχιακή διατριβή, 2011
- 7 Γιαμπουράς Δ., “Διαχείριση παράκτιων περιοχών με την χρήση περιβαλλοντικών δεικτών”, Διπλωματική εργασία, 2009
- 8 Γιαμπουράς Δ., “Διαχείριση παράκτιων περιοχών με την χρήση περιβαλλοντικών δεικτών”, Διπλωματική εργασία, 2009
- 9 Αντωνιάδου, Ε., “Έρευνα Ανάπλασης Θαλάσσιων Μετώπων”, διπλωματική εργασία, Μεταπτυχιακές σπουδές στο πρόγραμμα: “Προστασία Περιβάλλοντος και Βιώσιμη Ανάπτυξη”, 2000-2001
- 10 Τσαγρή Μ., «Το παραλιακό μέτωπο (διαμόρφωση και ανάπλαση του λιμανιού)». Διπλωματική εργασία, 2008
- 11 Τσαγρή Μ., «Το παραλιακό μέτωπο (διαμόρφωση και ανάπλαση του λιμανιού)». Διπλωματική εργασία, 2008
- 12 Παπρακτζής Ι, Σαλατζόγλου Α, Τζώνη Ε, “Ανάπλαση παραλιακού μετώπου καλαμαριάς στην πόλη της Θεσσαλονίκης-περίπτωση Αρέτσου-Καλαμπουρνάκι”, Πτυχιακή εργασία, 2011
- 13 Robert, P., “The Evolution, Definition and Purpose of Urban Regeneration”, London, 2000
- 14 Busquets J., Οι μεγάλες πόλεις ανακαλύπτουν εκ' νέου τα θαλάσσια μέτωπα, τεύχος προκήρυξης του διεθνούς διαγωνισμού για την «Ανάδειξη του θαλάσσιου μετώπου της Θεσσαλονίκης», ΟΠΠΕΘ, 1997
- 15 A.Breen, D. Rigby, “The New Waterfront, a Worldwide Urban Success”, εκδ. Thames and Hudson, Singapore, 1996
- 16 Αραβαντινός Α. “Πολεοδομικός Σχεδιασμός. Για μια βιώσιμη ανάπτυξη του αστικού χώρου”, Εκδόσεις Συμμετρία, Αθήνα, 1998
- 17 Γοσποδίνη Α., Μπεριάτος Η., “Τα νέα αστικά τοπία και η ελληνική πόλη”, 2006
- 18 <https://www.voria.gr/article/magevi-i-nea-paralia-thessalonikis---i-12-diakrisis>
- 19 Γαλάζιου Θεοδώρα - Ζουρούδη Χρυσάνθη, “Επανακατοίκηση της πόλης μέσα από τα προγράμματα αστικής οικολογίας, το παράδειγμα του Vesterbro της Κοπεγχάγης”, διαλέξεις Ε.Μ.Π. 2005

